

TC.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ANKARA İLİNDE ENGELLİ OKULLARINDA ÇALIŞAN BEDEN
EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI EĞİTİM
GÜÇLÜKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYSEL USTA

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Belgin GÖKYÜREK

ANKARA
Şubat 2010

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü**

**Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı
çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından
Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.**

Tez Savunma Tarihi : 17/02/2010

İmza

**Unvanı Adı ve Soyadı
Yrd. Doç. Dr. Belgin GÖKYÜREK
Gazi Üniversitesi
Jüri Başkanı**

İmza

**Unvanı Adı ve Soyadı
Yrd. Doç. Dr. Sibel SUVEREN
Gazi Üniversitesi**

İmza

**Unvanı Adı ve Soyadı
Yrd. Doç. Dr. Nevin GÜNDÜZ
Ankara Üniversitesi**

İÇİNDEKİLER

KABUL ve ONAY.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
TABLolar	V
SEMBOLLER, KISALTMALAR	VI
ÖNSÖZ	VI
I	
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	2
1.2. Problem Cümlesi	3
1.3. Alt Problem	3
1.4. Araştırmanın Amacı	4
1.5. Araştırmanın Önemi	4
1.6. Sınırlılıklar	6
1.7. Varsayımlar (Sayıtlılar).....	7
1.8. Tanımlar	8
2. GENEL BİLGİLER	10
2.1. Türk Eğitim Sistemi	10
2.1.1. Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Amaçları.....	10
2.1.2. Özel Eğitimin Temel Amaçları	12
2.2. Engellilerin Sporla İlgili Haklarına İlişkin Kanunlar ve Sözleşmeler.....	12
2.3.Beden Eğitimi ve Spor	15
2.3.1. Beden Eğitimi.....	15
2.3.2. Spor	17
2.3.3. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları	18
2.3.4. Beden Eğitimi ve Sporun Yararları	20
2.3.5. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi	21

2.4. Beden Eğitimi Öğretmenliği	22
2.4.1. BESYO’larda Engellilerle İlgili Dersler	23
2.4.1.1. Öğretmenlik Bölümlerinde.....	25
2.4.1.2. Yöneticilik Bölümlerinde	25
2.4.1.3. Antrenörlük Bölümlerinde	25
2.4.1.4. Rekreasyon Bölümlerinde	26
2.4.2. Engelli Eğitimiyle İlgili Hizmet içi Kurslar	26
2.5. Engelli Öğrenciler	27
2.5.1. Görme Engelli	28
2.5.2. İşitme Engelli	28
2.5.3. Zihinsel Engelli	29
2.5.3.1. Eğitilebilir Zihinsel Engelliler.....	31
2.5.3.2. Öğretilebilir Zihinsel Engelliler	31
2.5.3.3. Ağır Derecede Zihinsel Engelliler.....	32
2.5.4. Ortopedik Engelli	32
2.5.5. Otistik Çocuklar	33
2.6. Ankara’da Bulunan Engelli Okulları.....	35
2.6.1. Görme Engelli Okulları.....	35
2.6.2. İşitme Engelli Okullar	35
2.6.3. Ortopedik Engelli Okulları.....	35
2.6.4. Eğitilebilir Zihinsel Engelli İş Eğitim Okulları.....	36
2.6.5. Öğretilebilir Zihinsel Engelli Okullar	36
2.6.6. Otistik Çocuklar Eğitim Merkezleri	36
2.7. Engelli Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi öğretmenleri	37
2.8. Engelli Okullarında Beden Eğitimi Dersi	38
2.8.1. Beden Eğitimi Dersinin Amaçları	40
2.8.2. Beden Eğitimi Dersinin Yararları	42
2.8.2.1. Öğrenci Açısından yararları	43
2.8.2.2. Veli Açısından Yararları	45
2.8.2.3. Toplum Açısından Yararları.....	46
2.8.3. Engelli Okullarında Beden Eğitimi Dersinin Önemi	47
2.8.4. Engelli Okullarında Beden Eğitimi Öğretmeninin Yeri ve Önemi	49
2.8.5. Engelli Okullarında Beden Eğitimi Dersinin Özellikleri	50

3. GEREÇ ve YÖNTEM.....	52
3.1. Araştırmanın Dayandığı Metodolojik Kuram	52
3.2. Araştırmanın Yöntemi.....	52
3.3. Evren ve Örneklem.....	53
3.4. Veri Toplama Tekniği	54
3.5. Uygulama süreci.....	55
3.6. Geçerlilik ve Güverlilik.....	56
3.7. Verilerin Analizi.....	56
4. BULGULAR	57
4.1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri	57
4.2. Öğretmen Görüşleri	59
5. TARTIŞMA	73
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	81
6.1. Sonuç.....	81
6.2. Öneriler	82
7. ÖZET.....	85
8. SUMMARY	87
9. KAYNAKLAR	89
10. EKLER	102
11. TEŞEKKÜR.....	108
12. ÖZGEÇMİŞ	109

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerle İlgili Ön Bilgiler.....	57
---	-----------

SEMBOLLER KISALTMALAR

AB (AT)	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BE	: Beden Eğitimi
BES	: Beden Eğitimi ve Spor
BESYO	: Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu
ÇOMÜ	: Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi
DSÖ (WHO)	: Dünya Sağlık Örgütü
EBES	: Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor
EZE	: Eğitilebilir Zihinsel Engelliler
HİE	: Hizmet içi Eğitim
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ÖZE	: Öğretilebilir Zihinsel Engelli
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

ÖNSÖZ

Eğitim toplumların gelişimi açısından vazgeçilmez olup, evrensel bir süreçtir. Eğitimin genel amacı yetişmekte olan bireylerin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır. Bunun için de toplumun her kesimine eğitim programları hazırlanarak uyum süreci hızlandırılır. Çağlar boyunca hemen her toplum, en iyi eğitim modeli ve programı arayışı içine girmiştir.

Günümüz yaşam kavramında kişinin dengeli ve sağlıklı gelişimi içerisinde spor yapmanın yeri büyüktür. Sportif etkinliklere katılan bireyler, oyun ve hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme imkânı bulurlar. Ayrıca saldırganlık, utangaçlık, kıskançlık gibi duyguların boşalmasını sağlar ve bunların kontrol edilmesi spor sayesinde öğrenilir. Baskı altındayken enerjiden kurtulmanın yolu, oyun ya da spor etkinliklerine katılmaktır. Spor etkinliklerine katılma bireyin fiziksel olduğu kadar sosyal gelişimine de katkıda bulunur.

Toplumunu oluşturan bireylerin bir bölümü vücutlarındaki bazı fiziki eksikliklerinden dolayı engelli grubuna girer. Engelli okulları bu bireylerin hayata hazırlanmasında çok büyük rol üstlenmektedir. Beden eğitimi dersi de bu okullarımızda büyük önem kazanmaktadır. Öğrencilerin spor yoluyla hayata hazırlanması ve sosyal uyum düzeyinin yükseltilmesinde öncelikli olan derslerdendir. Beden eğitimi ve spor dersleri zengin, ilginç ve heyecan verici olan koşu, atlama, sıçrama, sekme v.b hareketler ile bireysel ve grup oyunlarını kapsama yönüyle engelli bireylerin gelişimi açısından çok büyük bir potansiyele sahiptir.³¹

Bu çalışmada, Ankara'da engelli okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim güçlükleri araştırılmıştır. Beden eğitimi dersiyle ilgili var olan durum incelenmiş, öneriler sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Günümüzde bireylerin fizyolojik, psikolojik ve anatomik eksiklikleri veya yetersizliklerini ifade etmek amacıyla engelli, sakat, özürlü, özel ihtiyaçlı, sınırlı durumlu gibi ifadeler kullanılmaktadır.⁵⁵

Bugün sporun bir eğitim aracı olarak çocuğun her yönden gelişmesinde büyük rol oynadığı bilinmektedir. Sportif oyunlara bir ekip üyesi olarak katılma; çocukta yardımlaşma, beraber çalışma, diğer ekip elemanlarına ve oyun düzenine saygılı olma gibi duyguları geliştirir.

Görme ve işitme engellilerin fiziksel ve sportif aktivitelere ilişkin özel eğitim almadan, özel cihazlar kullanmadan ve bazı etkinliklerde düzenlemeler yapılmadan sportif organizasyonlara katılması olanaksızdır.^{104,108} Aslında bu durum engel gruplarının değişkenliği nedeniyle çeşitlilik göstermektedir. Engellilerde beden eğitimi dersi bu bağlamda daha da güç bir hale gelmektedir. Bunun içindir ki engellilerde beden eğitimi dersinde, öğrencilerin özel durumlarından dolayı öğretmenin de özel bir eğitim almasını gerektiren durumlar ortaya çıkmaktadır.

Rosentswieg (1969) Beden Eğitimi programları uygulanırken normal sınıfların Beden Eğitimi programlarını yürüten öğretmenlerin genellikle birincil hedeflerinin öğrencilerin fiziksel ve motor yeterliliklerini geliştirmek olduğunu belirtirken, özel gereksinimi olan bireyler için uyarlanmış Beden Eğitimi uygulamalarında birincil hedeflerin; algısal motor fonksiyonlar, sosyalleşme, arkadaşlık kurabilme- kabul edilme, benlik kavramı konularını kapsamaları gerekliliğini belirtmiştir.⁵⁵

Sherril (1988) ise; iyi planlanmış bir Beden Eğitimi Programının çocukların sadece motor gelişimini değil duyuşsal ve bilişsel alanlarda da gelişimini hedeflemesi

gerektiğini belirterek gelişimsel özellikleri nedeniyle normal gelişim gösteren çocuklarla engelli çocukların hedef sıralamasında fark gözetilmemesini ifade etmiştir. Buna göre normal sınıflarda fiziksel ve motor yeterliliği geliştirmek; Engellilerde Beden Eğitimi Dersinde ise olumlu benlik gelişimi, sosyal yeterlilik ve algısal motor gelişimin ilk sırada yer almasının gerekliliğini ileri sürmüştür. Bu hedeflere ulaşmayı “uzun vadeli eğitimsel” bir süreç olarak tanımlamıştır.⁶³

Engellilerde Beden Eğitimi dersi çocuğun tüm gelişim alanlarını içermesi nedeniyle oldukça değer taşımaktadır. Beden Eğitimi programları hazırlanırken öğrencinin psikomotor, duyuşsal ve bilişsel alanlarda gelişimini sağlayacak nitelikte olması esas alınmalıdır. Çünkü bu alanlardaki etkin gelişim sayesinde belirtilen uzun vadeli hedefler gerçekleştirilmiş olacaktır. Ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde en büyük görev de beden eğitimi öğretmenlerine düşmektedir.

Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı; Ankara İlinde Engelli Okullarında Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Eğitim Güçlüklerinin incelenmesidir.

1.1 Problem

Toplumların önemli bir kısmını oluşturan Engelli öğrenciler çeşitli engelli okullarında eğitim almaktadırlar ve bu okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin verdikleri eğitim sırasında karşılaştıkları güçlükler önem taşımaktadır. Beden Eğitimi öğretmenlerinin yaşamış oldukları eğitim güçlükleri BESYO'larda almış oldukları EBES dersleriyle ne kadar ilgilidir? Ayrıca Hizmet içi Kurslar engelli okullarında görev yapan öğretmenlerin sorununa çözüm olabilmekte midir? Okulun imkân ve şartları, aile, okul idaresi ve öğrencilerin beklentileri bu dersle ne kadar ilişkilidir.

Engelli öğrencilerin sosyal hayata uyumunda spor etkin bir rol oynamaktadır. Onun için bu okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmeninin öğrencinin eğitiminde çok büyük rolünün olduğu görülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Ankara İlinde Engelli Okullarında Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Eğitim Güçlükleri.

1.3. Alt Problemler

Yukarıda genel hatlarıyla belirtilen problemin kapsamında oluşturulan alt problemler doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Engelli okullarında beden eğitimi dersi ne kadar önemlidir?
- 2) Beden eğitimi dersi öğretmenleri haricindeki diğer branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersine bakışları nasıldır?
- 3) Okul yönetiminin beden eğitimi dersine bakışı nasıldır?
- 4) Beden eğitimi derslerine ailelerin bakış açıları nasıldır?
- 5) Öğrencilerin beden eğitimi dersine ilgi düzeyleri ve tutumları nasıldır?
- 6) Engelli okullarında beden eğitimi dersi araç gereçleri ve tesisleri yeterli midir?
- 7) Engelli okullarında beden eğitimi müfredatı gösterilen amaçları gerçekleştirebilir mi?
- 8) Beden eğitimi ders saatlerinin yeterli midir?
- 9) Engelli okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri yeterli eğitim almakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu fenomenolojik çalışmanın amacı diğer beden eğitimi öğretmenlerinden farklı olarak engelli öğrencilere eğitim veren beden eğitimi öğretmenlerinin karşılaştıkları eğitim güçlüklerinin nasıl olduğunu incelemektir. Engelli okullarında beden eğitimi dersinde eğitim güçlüklerine neden olan değişkenleri belirlemek ve ileride bu araştırmanın sonuçlarıyla yola çıkarak başka araştırmaların yapılmasını ve araştırmalar sonucunda elde edilecek bulgu ve çözümlerle var olan sıkıntıların en aza indirgenmesine yardımcı olmaktır.

Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Engelli okullarında çalışan Beden Eğitimi Öğretmeninin cinsiyeti, yaşı, hizmet yılı, mezun olduğu okul, engellilerle ilgili hizmet içi kurslara katılımı, görev yaptığı kurumun şartları gibi değişkenlerin eğitim güçlükleriyle ilişkisi var mıdır?

2. Engelli okullarında çalışan Beden Eğitimi Öğretmeninin karşılaştıkları eğitim güçlüklerinde okul ortamına ilişkin değişkenler, beden eğitimi dersine gereken önem ve desteğin verilip verilmediği, okul yönetimi ve diğer branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersine bakış açısı, ayrıca öğrenci ve velilerin beden eğitimi dersine dersin kazanımları açısından yaklaşımlarında görülen değişkenler nelerdir?

3. Engelli okullarında beden eğitimi dersinde kullanılan materyallerin çeşitliliği ve yeterliliği nedir?

1.5. Araştırmanın Önemi

Eğitimin temel amacı bireyleri ve toplumları amaçlı, düzgün bir yaşam biçimine ulaştırmak ve sahip olunan bilgi, beceri ve değerleri planlı bir şekilde bir sonraki kuşağa aktarmak ve bunun yanında insan davranışlarını yaşantılar yoluyla değiştirmektir.⁴⁷ Eğitim, kişileri yaşama hazırlayarak, dış dünyası ve çevresiyle uyumunu sağlamaktadır. Eğitim sonucunda bireyler daha üretken, yaratıcı ve sorgulayıcı bireyler haline gelmektedir.

Bütün insanlar yaşamak, sağlıklı olmak, yaşamlarını sürdürebilmek, kendilerini geliştirebilmek ve mutlu olmak için pek çok faaliyette bulunurlar. Tüm yaş gruplarındaki çocuklar da benzer biçimde yaşayabilmek, yaşamın kendisini keşfedebilmek için pek çok işler yaparlar: Nefes alırlar, yemek yerler, giyinirler, yürürler, koşarlar. Yapılan tüm bu eylemleri tek bir ortak kelime ile ifade etmek gerekirse, ‘hareket’ tüm bu eylemler için geçerli olabilen, her birine ilişkin bir ortak özelliği barındıran belki de tek kelimedir.⁴⁸ Bu nedenle genel içeriği hareket etmeye dayalı bir ders olan beden eğitimi dersi çocuk gelişiminde önemli bir yer tutar.

Milli Eğitim Bakanlığı (1997) da beden eğitimi “Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen beden eğitimi aynı zamanda beden kişiliğinin eğitimidir” olarak tanımlamıştır. Başka bir deyişle, öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak, onların fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken; milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetişmeleri için en önemli bir araçtır.⁷⁸

Beden eğitimi; yetersizliği olan çocuklar için, yetersizliği olmayan çocuklara göre daha da önemli bir hale gelmektedir. MEB (2002), Eğitim Uygulama Okulu ve Eğitim Programına göre; yetersiz öğrencilerin bedensel olarak daha zayıf ve güçsüz oldukları ve motor becerileri yönünden belirgin bir farklılık gösterdikleri bilinmektedir. Bunun bir nedeni de bu çocukların çevrelerinde gerekli hareket ve egzersiz ortamını yakalayamamış olmalarıdır. Bu nedenle Beden Eğitimi dersi engelli öğrencilerin eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Beden Eğitimi dersi bu çocukların motor gelişimini sağlarken aynı zamanda sosyal yaşama uyum sağlamalarına, kendilerini tanımlamalarına, kendilerine güven duymalarına ve bağımsız biçimde yaşamalarına da katkıda bulunur.⁸⁰

Ülkemizde Engellilerin sayısı nüfusun yaklaşık %12.29’unu karşılamaktadır. Yani çevremizdeki her 8 kişiden biri engellidir. Bu veriler dikkate alınması gereken bir çoğunluğa işaret eder. Beden eğitimi ve spor bedensel, zihinsel, duygusal ve toplumsal

gelişimi sağlar. Bu da gösteriyor ki engellilerin topluma uyumlu bireyler haline gelmelerinde beden eğitimi ve spor önemli bir yer tutar. Engelli kişilerin, beden eğitimi ve spora yönelmeleri savaş öncesi spor yapıp, savaşta sakatlananların eski aktivitelerini kazanma istekleri, hastaların rehabilitasyonunda yaptırılması gereken egzersizleri zevkli bir biçimde yaptırma istekleriyle birlikte hastaları hastanenin tek düze ortamından kurtarma, ölümler sebebiyle eksilen işgücünü ortaya koyma çabaları da büyük rol oynamıştır. Önceleri bu görüş kabul görürken daha sonra farklı görüşler geliştirilmiş ve rehabilitasyon ile ulaşılmak istenen amaçlar da farklılaşmıştır.¹⁷

Özer ve Müniroğlu (1998)'na göre, Beden eğitimi ve spor (BES) etkinliklerinin hem bedensel ve zihinsel yönden sağlıklı, hem de engelli kişiler için değeri tartışılmazdır. Ancak engelli bireylerin beden eğitimi ve spor etkinliklerine olan gereksinimleri daha fazladır. Çünkü beden eğitimi dersi alan engelli öğrenciler engelleriyle başa çıkmayı öğrenirler. Bunun yanında sosyal ilişkileri ve özgüven duyguları da gelişir. Beden eğitimi ve sportif etkinlikler aynı zamanda kas ve sinir sisteminin, zihinsel reaksiyonların, vücudun fizyolojik ve metabolik değişimlerini destekleyen bir tedavi aracı olarak da hizmet etmektedir.⁸⁸

Batı ülkelerinde yapılan araştırmalar; engelli bireylerin öğrenme ve uyum sorunlarının büyük bir kısmının BES etkinlikleriyle hafiflediğini ve engel durumu ne olursa olsun bu bireylerin birçok alanda (buna spor etkinlikleri de dâhil), engeli bulunmayan bireylerden daha başarılı olduğunu, aynı zamanda toplumsal kurallara uyma konusunda daha istekli olup, sosyal ve uyumlu davranışlar gösterdiklerini gözlemiştir.¹¹

1.6. Sınırlılıklar

Araştırmacının, ideal gördüğü ve normal olarak yapmak isteyip de, çeşitli nedenlerle, vazgeçmek zorunda kaldığı şeyler araştırmanın sınırlılıklarıdır.⁶⁶ Bu araştırmanın sınırlılıkları da şu şekilde belirlenmiştir:

1- Araştırma Ankara ili ve ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Engelli okulları ile sınırlandırılmıştır.

2- Araştırma Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Engelli okullarında görev yapan Beden Eğitimi retmenleri ile sınırlandırılmıştır.

3- Araştırma, 2009-2010 Eğitim-retim yılı ile sınırlıdır.

4- Elde edilen bulgular, araştırmacı ve uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan Mülakat Formundaki sorular ve Kişisel Bilgi Formu ile toplanan verilerle sınırlıdır.

1.7. Varsayımlar (Sayıtlar)

Araştırmada, bazı başlangıç noktalarının, ayrıca kanıtlanmasına gerek görülmeden, “doğru” olarak kabul edilmesi gerekebilir.⁶⁶ Buna göre şu temel varsayımlarla hareket edilmektedir:

- 1- Seçilen rnekleme ile sınırlı olduğu,
- 2- Örnekleme grubuna uygulanan Mülakat Formunun geçerli ve güvenilir olduğu,
- 3- Kaynaklardan elde edilen bilgilerin gerçeği yansıttığı,
- 4- Mülakat Formunun, rnekleme grubunu oluşturan üretmenler tarafından içtenlikle ve samimiyetle yanıtlandığı,
- 5- Uygulanan istatistik yöntem ve bilgisayar değerlendirmelerinin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

1.8. Tanımlar

Eğitim: Eğitim; en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir.³⁸ Yani, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır.¹¹¹ Eğitimin en bilindik tanımı da Ertürk yapmıştır; Eğitim bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.⁷⁰

Öğretim: Belli bir amaç ve planla uygun bir ortam içinde kişinin davranışlarını değiştirme sürecidir. Bilinçli eğitimin gerçekleşmesi, bilinçle yapılacak bir etkinlikle, yani öğretimle olur. Öğretim, genellikle bir öğreticiyi, yani öğretmeni, ana-babayı veya bunların yerine geçecek herhangi bir kimse veya aracı gerekli kılar.⁸⁸

Özel Eğitim: Ortalama öğrenci özelliklerinden önemli derece farklılaşan öğrencilere sağlanan bireysel olarak planlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen eğitim hizmetlerinin bir bütünü olarak ifade edilmektedir. Özel eğitim gerektiren, bir başka deyişle özel gereksinimli öğrenciler, zihin engelliler, öğrenme güçlüğü olanlar, duygusal ve davranış bozukluğu olanlar, bedensel yetersizliği olanlar, konuşma ve dil sorunlular, işitme engelliler, üstün zekâlılar ve üstün yeteneği olan öğrenciler şeklinde gruplara ayrılmaktadır.⁵⁵

Engellilik: Bir bozukluk ya da özür nedeniyle yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması ya da yerine getirilememesi halidir.⁸⁷ MEB (1997)'e göre ise; Bireyin yaşadığı sürece yaş, cins, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynaması gereken rolleri bir takım yetersizliklerden dolayı gereği gibi oynamaması halidir.⁷⁸

Kaynaştırma: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerin bütün kademelerde sürdürme esasına dayanan, destek hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır. Başka bir deyişle engelli bireylerin engelli olmayan bireylerle eğitsel ve sosyal olarak bütünleşmesini sağlama işlemidir.⁵⁶

Eğitim Programı: Eğitim programı, m¼fredat programı karşılığı olarak kullanılmaktadır. M¼fredat, muhteva veya ¼đretim programının gerektirdiklerini ¼đretmenin ne t¼r faaliyetlerle yerine getireceğini g¼sterir, uygulanacak metod ve Faaliyetleri tayin eder.⁷²

¼đretim Programı: Eğitim amaçlarına uygun; d¼ř¼nce davranış ve duyguları etkileyecek nitelikte mevcut k¼lt¼r unsurlarının sistemli bir şekilde yeni kuşaklara mal edilmesi ve bu unsurların geliştirilmesi s¼reci olarak kabul edilir.⁷²

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Türk Eğitim Sistemi

Ülkemizde eğitim, devletin denetimi ve gözetimi altında yapılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 42. maddesinde "Kimse, eğitim ve öğretim haklarından yoksun bırakılamaz"(T.C. Anayasası) denilmektedir.¹⁰² Türk Eğitim Sistemine göre; bireylerin eğitimi; ilgi, beceri ve isteklerine göre eğitim almaları ve yetenekleri doğrultusunda ilgili okullara yönlendirilmeleri, yerleştirilmeleri gerekmektedir.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Yasasına göre, bireyleri Türk Ulusu'nun değerlerini benimsemiş; ülkesine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş, bilgi üreten, üretilen bilgi teknolojiyi kullanabilen, insan haklarına saygılı ve hoş görülür demokratik bireyler olarak yetiştirmek ve bireyleri geleceğe hazırlayarak, toplumun ve kendilerinin refah ve mutluluğuna katkıda bulunabilecek bir meslek sahibi olmalarını sağlamak eğitimin amacıdır. Milli Eğitim Sistemi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ile belirlenmiş olup örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölüme ayrılmıştır. Örgün eğitim; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretimi içine alan okul eğitiminden oluşmaktadır. Yaygın Eğitim ise; Örgün eğitim yanında düzenlenen (kurs, seminer, hizmet içi faaliyetleri gibi) eğitim faaliyetlerinin tamamını kapsamaktadır.³³ Yaygın Eğitim, genelde yetişkin eğitimi olarak da Türk Eğitim Sistemi içerisinde¹⁸ tanımlanmaktadır.

2.1.1. Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Amaçları

Türk Eğitim Sistemine yön veren kurum Türk Milli Eğitim Bakanlığı'dır. Türk Eğitim Sisteminin temel amaçları 1973 yılında hazırlanan Milli Eğitim Temel Kanun'u ile belirlenmiş, 1983'de bu kanunun bazı maddeleri değişikliğe uğramıştır. 1973 yılında 21739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanun'una göre Türk Milli Eğitim Sistemi örgün ve yaygın olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.³² Örgün eğitim, okul öncesi eğitim,

ilköğretim, ortaöğretim ve Yükseköğretim kurumlarını kapsar. Yaygın eğitim ise, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar.⁸⁵

Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları 16.06.1983 tarih ve 2842 sayılı kanununun 2. maddesinin –i- bendine göre yeniden yapılandırılmıştır.

Türk Milli Eğitiminin genel amacı; Türk Milletinin bütün fertlerini,

a). Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

b). Beden, zihin, ahlak ve ruh bakımlarından dengeli ve sağlıklı bir şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip, insan haklarına saygılı, kişilik teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

c). İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin ve ortağı yapmaktır.⁴⁷

2.1.2. Özel Eğitim Temel Amaçları

Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün engelli bireyler için hazırlamış olduğu Özel Eğitimin amaçları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.⁵⁵

1. Özel eğitim gereksinimi olan çocukların, Anayasamız ve Türk Millî Eğitim Sistemini düzenleyen genel esaslar doğrultusunda eğitimleri gerçekleştirilerek bir iş ve meslek sahibi olarak toplumla bütünleşmelerini sağlamak,

2. Günlük hayatta kendilerine yetecek kadar temel beceri ve alışkanlıklar kazandırarak bağımsız yaşama gücü vermek,

3. Özel eğitim gereksinimi olan bireylerde görülen problem davranışları, bilimsel yöntem ve teknikler kullanarak ortadan kaldırmak veya en aza indirmek,

4. Özel eğitim gereksinimi olan bireyleri topluma hazırlamak, sosyal yönden gelişimlerini sağlayıcı önlemler almak.

5. Bireyin yetenekleri ve potansiyeli ölçüsünde eğitim hakkından yararlanmasını sağlamak,

6. Özel eğitim gereksinimi olan bireylerin maddi ve manevî gereksinimlerini karşılayabileceği ortam ve koşullar hazırlamak,

7. Özel eğitim gereksinimi olan bireylerin özelliklerinden kaynaklanan özür ve problemlerinin oluşturduğu gelişim engellerini ortadan kaldırmak veya etkisini azaltmak.

2.2. Engellilerin Sporla İlgili Haklarına İlişkin Kanunlar ve Sözleşmeler

Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme;

Taraf olan devletlerle beraber “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme”, Türkiye Cumhuriyeti adına 30 Mart 2007 tarihinde New York’ta imzalanarak onaylanması uygun bulunarak, kanunlaştırılmıştır. Bu sözleşmenin 30. maddesi “Kültürel Yaşama, Dinlenme, Boş Zaman Aktiviteleri ve Spor Faaliyetlerine Katılım” olarak düzenlenmiştir. Buna göre 30. maddenin ilgili bölümleri;

5. Taraf devletler, engellilerin eğlence, dinlenme spor etkinliklerine diğer bireylerle eşit koşullar altında katılımını sağlamak amacıyla aşağıda yazılı tedbirleri alır:

a) Engellilerin her seviyedeki genel spor etkinliklerine mümkün olduğunca tam katılımını cesaretlendirmek ve arttırmak;

b) Engellilerin, özel spor ve eğlence etkinliklerini örgütleme, geliştirme ve bu etkinliklere katılma imkânına sahip olmasını temin etmek ve bu nedenle, diğer bireylere eşit koşullar altında onlara uygun bilgi ve eğitimin verilmesini ve kaynakların sunulmasını sağlamak;

c) Engellilerin spor, eğlence yerleri ile turistik alanlara erişimini sağlamak;

d) Engelli çocukların, okullardaki etkinlikler dâhil olmak üzere, oyun, eğlence, boş zaman aktiviteleri ve spor etkinliklerine eşit şekilde katılabilmelerini sağlamak;

e) Eğlence, turistik, boş zaman aktiviteleri ve spor etkinliklerini organize edenlerin sunduğu hizmetlere engellilerin erişebilmesini sağlamak.¹⁰³

Devlet; Başarılı, engeli olan sporculara aylık bağlanması ile devlet sporcusu unvanı verilmesi hakkında 09.07.2008 tarih ve 26931 sayılı R.G. de yayınlanan 24.6.2008 tarih ve 5774 sayılı kanunla düzenleme yaparak onların haklarını güvenceye almıştır. Ayrıca spor yapmayı özendirerek, sosyalleşmelerine katkı sağlamıştır.¹⁰³

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında 28.5.1986 tarihinde 19120 sayılı R.G. de yayınlanan 21.5.1986 tarih ve 3289 sayılı kanunun, Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğünün Görevleri arasına (Ek: 01.07.2005-5378/33 md.) ek madde ile Özürlü bireylerin spor yapabilmesini sağlamak ve yaygınlaştırmak üzere; spor tesislerinin özürülülerin kullanımına da uygun olmasını sağlamak, spor eğitim programları ve destekleyici teknolojiler geliştirmek, gerekli malzemeyi sağlamak, konut ile ilgili bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları ile yayınlar yapmak, spor adamları yetiştirmek, özürlü bireylerin spor yapabilmesi konusunda ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak, ayrıca Özürlü bireylerin profesyonel olarak spor yapmaları için devlet bakanlığına bağlı Özürlüler Spor Federasyonları kurulmuştur. ¹⁰³

Özürlülere ilişkin Özel eğitim esaslarının düzenlenmesi; 3.12.1996 tarihli ve 4216 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 30.5.1997 tarihinde kararlaştırılmıştır. Buna göre; Özel eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2. maddesi “Özel Eğitim gerektiren bireylerin, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve genel ilkeleri doğrultusunda, genel ve mesleki eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaya yönelik esasları düzenlemektedir.”denilmektedir. ⁷⁶ Eğitim bütün bireyler için eşit fırsatlar tanımaktadır.

12.1.1961 tarih ve 10705 sayılı R.G. yayınlanan, 5.1.1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun;

Madde 1. İlköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir.

Madde 12. Mecburi ilköğretim çağında buldukları halde zihnen, bedenlen, ruhen ve sosyal bakımdan özürlü olan çocukların özel eğitim ve öğretim görmeleri sağlanır. ⁷⁶

Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti (1982) Anayasasınının 42. maddesinde; “Devlet durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak şekilde tedbirleri

alır.” Ve 61. Maddesinde “Devlet sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.” İfadeleri yer almaktadır.¹⁰²

2.3.Beden Eğitimi ve Spor

Kohl ve Hobbs (2006)'a göre, beden eğitimi, enerji dengesinin önemli bir bileşenidir. Çocuklar ve ergenlerde hayat boyu süren olumlu spor alışkanlığı edinilmesinde en büyük faktördür. Kohl ve Hobbs bireylerin sporla ilgili davranış belirleyicilerini 3 ana bölümde incelemiştir. Buna göre;

- 1.Fizyolojik ve gelişimsel faktörler,
- 2.Çevresel faktörler,
- 3.Psikolojik, sosyal ve nüfusla (coğrafi) ilgili faktörler.⁷³

Spor, beden eğitimi faaliyetlerini özelleştirerek çeşitli branşlarda somutlaşmış, üst düzeyde yapıldığında fizyolojik, psikolojik, estetik, teknik özellikleri gerekli kılan yarışmaya dayalı ve katı kurullarla çevrili bir etkinliktir. Görünürdeki en çarpıcı amacı (beden eğitimi ile birlikte taşıdığı eş amaçlar dışında) yarışmak ve kazanmaktır.⁸

2.3.1. Beden Eğitimi

Beden Eğitimi; kişinin fiziksel hareketlere katılmak suretiyle davranışlarında kasıtlı olarak beden eğitimi amaçlarına uygun (bedensel, duygusal, sosyal ve zihinsel) değişme meydana getirme sürecidir.¹⁰⁰ Eğitim ise; bireylerin gizil güçlerini ve kabiliyetlerini ortaya çıkararak, bunları en üst düzeyde geliştirmesine katkıda bulunur. Günümüz modern anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın gerçekleşmesi, bireyin zihinsel eğitimi yanında, fiziksel eğitimi ile mümkündür.⁴⁰

Beden eğitimi, Milli Eğitimin Temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden, ruh ve fikir gelişimini sağlayarak,⁸ yaptırılacak çalışmalarla sağlık durumlarını zararlı etkilere karşı korumak, dayanıklı hale getirmek ve mümkün olan hallerde vücut bozukluklarını önlemeye ve gidermeye çalışmaktır.¹¹⁶

Beden Eğitimi, öğrencilerin fizik hareketlerini elverişli olarak yapmalarını ve öğrenmelerini sağlayan okul müfredatındaki tek programdır. Fiziksel hareketleri öğrenmek bireyin aktif yaşantısını kolaylaştıran en önemli etkidir.²¹ Kişilerin beden, ruh ve fikir gelişimi Milli Eğitimin Temel ilkelerine uygun olarak sağlanması gerekmektedir.

Özer (1999)'e göre beden eğitimi; Oyun, cimmastik ve spor gibi eğitici bütün bedensel etkinlikleri içeren genel bir kavram olup, bedensel etkinlikler içinde ve bedensel etkinlikler aracılığı ile yapılan eğitimidir. İnsanın gelişimi sürecinde beden eğitiminin genel eğitime katkısı çok büyüktür. Ve beden eğitimi ile eğitim ayrılmaz bir bütündür. Buna göre;

Amaçlarındaki paralellik,

- Genel eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede güçlü kaynaklara sahip oluşu,
- Kas etkinlikleriyle, kişilik eğitiminde genel eğitime katkısının büyüklüğü,
- Oyun ve boş zaman olanakları ile bireye, topluma ve eğitime yararlar sağlamasıdır.⁹⁰

Devlet Planlama Teşkilatı'na göre beden eğitiminin tanımı; İnsan bütünü oluşturarak fiziki, ruhi ve zihni niteliklerin bulunduğu yaşın ve kapasitenin gerektirdiği verim gücüne ulaştırabilmesi için rekabet olmaksızın yapılan faaliyetlerin tamamıdır.²⁶ Buna göre beden eğitimi; Bireyin beden sağlığını, ruh sağlığını, beden becerilerini geliştirmek için esnek oyun kuralları içerisinde spora dönük bütün etkinliklerin tamamıdır.

İlköğretimin 1-3. sınıflarında oyun, cimmastik, ritim ve dans, daha sonraki dönemlerde ise oyun, ritim ve dans, atletik etkinlikler, yüzme ve doğa etkinliklerine yer verilmelidir.⁷⁵ Genel olarak Beden Eğitimi, hareket etmeyi öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme olarak tanımlanabilir. Hareket etmeyi öğrenme, temel hareketler, spor, cimmastik

suda yapılan etkinlikler ve dansa kadar çeşitli bedensel etkinliklerin öğrenilmesidir. Amaç her türlü beden eğitimi programlarıyla kişiye bedenini en verimli ve etkili biçimde kullanabileceğini öğretmektir.¹¹³

Beden eğitimi, oyun, cimmastik ve spor gibi eğitici bütün bedensel etkinlikleri içeren genel bir kavram olup, bedensel etkinlikler içinde ve bedensel etkinlikler aracılığı ile eğitimidir. Beden eğitimi pedagojik bir disiplin, bir bilim ve sanat olup, eğitim biliminde olduğu gibi insanın davranış ve alışkanlıklarına yönelmiştir.⁸⁹

2.3.2. Spor

Spor; ferdin tabi çevresini, beşeri çevre haline getirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferden veya grupla, boş zaman veya tüm zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir kavramdır.⁶⁰

Günümüzde Spor kelimesinin anlamı biraz farklılaşmış olup, uygulamada beden eğitimi ile spor arasında farkı da görebiliyoruz. Spor başarıyı genişletme ve üstün gelme amacı için gösterilen çabayı bedensel bakımdan daha yetenekli olanların seçilmesini ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle yetiştirilmesini gerektiriyor. Böylece spor, daha çok yarışmayı ve en yüksekte oyun, mücadele ve ağır kas çalışmasını gerektirmektedir. Beden eğitimi ise; bedensel etkinlikler içinde ve bedensel etkinlikler aracılığı ile yapılan eğitimidir. Sporun en belirgin kanıtı yarışmalardır.⁹⁰

Boş zamanları değerlendirmek, sağlıklı olmak ya da fiziksel gelişim sağlamak amacıyla yapılmış olsa da, sporun içinde hep yarışma kavramı vardır. Yalçın (1995)'a göre spor, insanın mücadele azmini kullanarak, kazanmak ve başarılı olmak için, sistemli ve düzenli kurallar içerisinde yaptığı bedensel etkinliklerdir. Yani; yenmek, geçmek, başarı göstermek amacı ile düzenlenmiş, belirli kurallara dayanan sistemli hareketlerdir. Beden eğitiminden en belirgin farkı budur. Meslek olması, üretimi arttırmaya

katkı sağlaması ve toplumların ilişkilerinde pozitif gelişmeler sağlaması da yine sporun beden eğitiminden ayrılan önemli farkıdır.¹¹⁶

Spor yapmak yalnızca bir bedensel uğraş olmayıp, aynı zamanda bir sosyalleşme, bir topluma uyma süreci¹⁵ olup, bireye psikolojik, biyolojik ve toplumsal yönlerden çeşitli yararlar sağlar. Psikolojik bakımdan; birey sporla fiziksel, zihinsel ve toplumsal etmenlerin bütünleşmesinden dolayı bir kişilik kazanır. Kişinin dürüst bir karakter oluşumunda, toplumsal bir insan olmasında ve saldırganlık dürtülerinin doyurulmasında çok önemlidir. Biyolojik olarak kişiye canlılık ve dirilik sağlar. Toplumsal olarak da dışa dönük bir kişilik sahibi olur.¹¹⁰

Aracı (1999)'ya göre spor, beden eğitimi faaliyetlerini özelleştirerek çeşitli branşlarda somutlaşmış, üst düzeyde yapıldığında fizyolojik, psikolojik, estetik teknik özellikleri gerekli kılan yarışmaya dayalı ve katı kurallarla çevrili bir etkinliktir. Görünürde en çarpıcı amacı yarışmak ve kazanmaktır. Spor, tesis, öğretim, eğitim, malzeme ve spor organizasyonlarından ibaret olan temel faktörlerin bir arada bulunduğu ortamda vardır ve gelişir.⁹

2.3.3. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları

Atatürk İlke ve İnkılâpları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda, öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı yaratıcı ve üretken milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm kurum ve kuruluşlarda beden eğitimi dersinin genel amaçları aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

1- Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söylediklerini açıklayabilme.

2- Bütün organ ve sistemlerini seviyesine uygun olarak güçlendirebilme ve geliştirebilme.

3- Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.

4- İyi duruş alışkanlığı edinebilme.

5- Beden Eğitimi ve Sporla ilgili temel bilgi, beceri tavır ve alışkanlıklar edinebilme.

6- Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.

7- Halk Oyunlarımızla ilgili beceriler edinme ve bunları uygulamaya istekli olabilme.

8- Milli Bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olabilme.

9- Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olabilme.

10- Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.

11- Tabiatı sevme, temiz hava, su ve güneşten faydalanabilme.

12- İş birliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.

13- Görev sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme.

14- Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verme.

15- Dostça oynama ve yarışma, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile haksızlığın karşısında olabilme.

16- Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar edinebilme.

17- Kamu Kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.

18- Spor araç ve tesisleri hakkında bilgi sahibi olma ve bunları gereği gibi koruyabilme.^{78,26}

1982 yılından itibaren bu genel amaçlar çerçevesinde beden eğitimi dersleri bütün eğitim kurumlarında yürütülmektedir. Bu süreç içinde beden eğitimi dersinin işleyişi ile ilgili bir sürü araştırma yapılmıştır. Bunlardan en önemlilerinden birisi Yıldırım ve Yetim(1996)'in yapmış oldukları çalışmalarıdır. Çalışmaya öğrenci, veli, beden eğitimi öğretmeni ve öğretim elemanları katılmış, genel amaçların değerlendirilmesi istenmiştir.

Sonuçta katılımcıların sosyal kapsamlı amaçlara daha çok önem verdikleri ve diğer genel amaçların ikinci planda kaldığı gözlenmiştir.¹¹⁹

Beden eğitimi ve sporun bir eğitim ve sağlık aracı olarak en büyük amacı, yaşam boyu spor anlayışı ile bütün nüfus gruplarına rahatlıkla ulaşabilecekleri bir hizmet alt yapısı sağlanmaktır.¹⁰¹

2.3.4. Beden Eğitimi ve Sporun Yararları

İnsanlar beden ve ruh sağlığını geliştirmek için beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde bulunur. İnsanın gelişim evrelerinde beden eğitimi ve sporun fayda ve önemi çok büyüktür. Spor uygulamaları büyüme ve gelişme çağındaki çocuklara, bedensel sağlık ve bedensel gelişim sağlar. Ayrıca çocuğun kişiliğinin olgunlaşmasına yardım ederek, ruhsal sağlığının dengeli gelişmesine olumlu katkı sağlar.

Beden eğitiminin temelini oluşturan bilimsel ilkeler Adams tarafından şöyle belirlenmiştir:

1- Eğitim tüm organizmayı içerir. Zihin- beden bütünlüğü eğitimin temel felsefesini oluşturur.

2- Beden eğitimi genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Beden eğitiminin amaçları genel eğitimin amaçlarına uygundur ve bu amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunur.

3- Beden eğitimi etkinlikleri büyüme ve gelişme için temeldir. İnsan organizmasının optimum gelişmesi büyük kas gruplarının katıldığı bedensel etkinliklere bağlıdır.

4- Beden eğitimi serbest zamanların kullanımına katkıda bulunur.

5- Beden eğitimi kendini ifade etme ve yaratıcılık olanakları sağlar. Bedenin bireyin duygularını ifade de kullanılması, yeni hareketlerin yaratılmasında zengin olanaklara sahiptir.

6- Beden eğitimi kültürel gelişmeye katkıda bulunur. Estetik beğeniye ve artistik üretime olanak sağlar.

7- Beden eğitimi, duyguların kontrol edilmesine katkıda bulunur. Oyun ve spor ortamındaki etkileşim duyguların boşalımı ve kontrolü için uygun olanaklar sağlar.

8- Beden eğitimi, karakter ve kişilik gelişimine katkıda bulunur. Güçlü bağlar, bağlılık, takım ruhu, grup etkileşimi, oyun ve spor alanlarında görülen özelliklerdir. Bu özelliklerin kişilik gelişimine katkıları vardır. Takım arkadaşlarına, rakibe uyum toplumsal uyumun sağlanmasına etkili olur.

9- Beden eğitimi, organik gelişime (fiziksel uygunluk) katkıda bulunur.

10- Psikomotor becerileri geliştirir.

11- Sağlık ve koruma alışkanlıklarının gelişimini sağlar.

12- Zihinsel gelişim için olanaklar sağlar.

13- Demokratik süreçlere katkıda bulunur.

14- Beden eğitiminin temelinde biyoloji, psikoloji ve sosyoloji belirtileri yer alır. Programların planlanmasında bu alanlardan yararlanır.

15- Beden eğitimi bireyin gereksinimine dayanır. Hareket, en temel gereksinim olarak kabul edilir. Fiziksel etkinlik yaşamak için gereklidir. Durağan modern yaşam, bu bağlamda beden eğitimi daha da önemli kılar.

16- Oyun, eğitsel potansiyele sahip içgüdüsel bir dürtüdür. Oyunun dinamik niteliği bireylerin daha uygun davranış biçimleri elde etmelerinde kullanılabilir.⁸

2.3.5. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, organizmanın bütünlüğü ilkesine dayalı olarak kişiliğin de eğitimidir. Öğrencinin gelişim özellikleri göz önünde tutularak; onların fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetiştirilmeleri için en önemli araçtır.

Beden eğitimi her çağda önemi vurgulanan, özellikli bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Bundan yaklaşık 2000 yıl önce Platon; Eğitimin en önemli unsurunun fiziksel eğitim olduğunu söylerken, beden eğitiminin, kişilerin karakter gelişiminde önemli rol oynadığını belirtmiştir.⁹⁵

Günümüzde insanlar, teknolojinin de hızla gelişmesinin sonucunda işlerini daha hızlı ve daha verimli bir şekilde yapmaktadırlar. Eskiden insan gücünün ve kuvvetinin yaptığı işleri şimdi artık makineler yapmaktadır. Bu durumun sonucunda da, daha az hareket eden, dengesiz beslenen, obez ve fiziki olarak da daha sağlıksız insan toplulukları oluşmaktadır.

Çağımızın yarattığı bu olumsuz tablonun düzeltilmesi açısından beden eğitimi etkinlikleri çok önemlidir. Beden eğitimi sayesinde beslenmeye dikkat edilerek alınan fazla kaloriler harcanmakta; dolaşım ve solunum sistemi daha iyi çalışmakta; bağışıklık sistemi güçlenmekte; ayrıca insan daha sosyal bir varlık olmaktadır.

Çöndü (2004), Beden eğitimi ve sporun önemini 3 yönden ele almıştır:

- * Sağlık açısından,
- * Estetik yönden,
- * Felsefi ve Pedagojik yönden.²⁷

Çağımızda iş ortamından kaynaklanan stresin atılmasında ve insanların sağlıklı bir fiziki yapıya kavuşmasında, insan bedeninin her zaman orantılı ve hatlarının düzgün görünmesinde ve kişilerin daha sosyal bir yaşam sürmelerinde beden eğitimi her zaman önemli olmuştur.

2.4. Beden Eğitimi Öğretmenliği

Ülkemizde Beden Eğitimi öğretmenliği önemli bir meslek grubu haline gelmiştir. İlköğretimlerin 1. sınıflarından başlayarak, 8. sınıfa kadar⁷⁵ orta öğretimlerin de

9. sınıflarından başlayarak 12. sınıflara kadar beden eğitimi dersi müfredatta yer almakta olup, 4.sınıftan itibaren branş öğretmenleri derse girmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı (1997),beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görevlerini 5 bölümde toplamaktadır. Bunlar;

1. Beden eğitimiyle ilgili hususlar,
2. Spor kolu çalışmaları Okul içi ve okul dışı)
3. İzcilik faaliyetleri (okul içi ve okul dışı)
4. Okul dışı faaliyetlerle ilgili diğer hususlar
5. Beden eğitimi dersinde ders alanı olarak kullanılan yerlerin

bakımından sorumludur.⁷⁸

Beden Eğitimi öğretmeni, milli Eğitim Temel İlkelerine uygun olarak gençlerin beden, ruh ve fikir gelişmelerinin sağlanmasında okul içi ve dışı sportif faaliyetleri yapan, yaptıran ve düzenleyen Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmenlere denmektedir. Beden eğitimi öğretmenleri, üniversitelerin eğitim fakültelerinin Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünden ya da üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksek okullarının öğretmenlik bölümünden dört yıllık lisans düzeyinde mezun olanlarıdır.⁶⁴

Beden eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilmesinde, öğretmenlerin diğer branş öğretmenlerinde olduğu gibi gelecekteki mesleki yaşamlarına yön verecek çağdaş programların izlenmesi büyük önem taşır. Beden eğitimi öğretmeni; bir taraftan toplumsal beklentileri yansıtırken, diğer taraftan öğrencinin kişisel gelişimini çağdaş eğitim ilkelerini de göz önünde bulundurarak düzenlemekle yükümlüdür.⁶⁵

2.4.1. BESYO'larda Engellilerle İlgili Dersler

Ülkemizde günümüz itibarıyla 36'sı vakıf Üniversitesi olmak üzere 130 tane üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerden 53'ünde BESYO bulunmaktadır ve

üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarında “Engelliler için Beden Eğitimi ve Spor” dersi okutulmaktadır.⁵⁰

Özer ve Müniroğlu (1998)’ nun bir çalışmasına göre Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarının % 56’ında “ Engelliler için Beden Eğitimi ve Spor ” dersi seçmeli olarak yer almıştır. Ancak YÖK’ün Eğitim Fakültelerini Yeniden Yapılandırması Projesi” kapsamında bu ders 2001 yılından başlayarak tüm Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarında 3 kredilik zorunlu bir ders olarak okutulmaya başlanmıştır.⁸⁸

İnal (2007)’a göre, Üniversitelerdeki Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarının BES öğretmenliği bölümlerinde iki kredilik engelli eğitimi dersi bulunmaktadır, Ayrıca bazı üniversiteler engelli eğitimi aktiviteleri üzerine Lisans ve Yüksek Lisans dersleri veya programları sunmaktadır. Lisans dersleri beden eğitimi, antrenörlük ve spor yöneticiliği bölümlerinde eğitim gören öğrencilere seçmeli olarak sunulmaktadır. (9-27 kredi). Üniversitelerdeki Yüksek Lisans derslerinin amacı eğitimcileri, antrenörleri ve spor yöneticilerini engelli beden eğitimi ve aktiviteleri konseptine hazırlamak ve onların bilgi birikimlerini engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre nasıl adapte edebilecekleri konusundaki bilgileri arttırarak, araştırma çalışmalarına yönlendirmektir.⁶¹

Üniversitelerde okutulmaya başlanan Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor dersi; sporun anlam ve önemi, engel türleri ve sınıflandırılmaları, engellilerde beden eğitimi ve spor, beden eğitimi ve sporun engelliler üzerindeki etkileri, engelliler için beden eğitimi ve sporla ilgili hukuki düzenlemeler gibi konuları kapsamaktadır.⁵³

BESYO’larda engellilerle ilgili ikinci bir ders de “Özel Eğitim” dir. Özel eğitimin tanımı, özel eğitimle ilgili temel ilkeler, engelliliği oluşturan nedenler, erken tanı ve tedavinin önemi, engele bakışla ilgili tarihsel yaklaşım ana konuları oluşturmaktadır. Zihinsel engelli, işitme engelli, görme engelli, bedensel engelli, dil ve iletişim bozukluğu olan, süregelen hastalığı olan, özel öğrenme güçlüğü gösteren, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan, otistik ve üstün yetenekli çocukların özellikleri ve eğitimleri, farklı gelişen çocukların oyun yoluyla, özel eğitime muhtaç çocukların ailelerinde gözlenen tepkiler, ülkemizde özel eğitimin içinde barındırdığı esaslardır.⁵³

2.4.1.1. Öğretmenlik Bölümlerinde

Ülkemizde 2001 yılından itibaren YÖK'ün almış olduğu karar kapsamında BESYO'ların öğretmenlik bölümlerinde zorunlu olarak, 3. sınıfta “Özel Eğitim” ve 4. sınıfta da “Engelliler için Beden Eğitimi ve Spor” adı altında dersler okutulmaktadır. Ayrıca bazı Üniversitelerde seçmeli olarak “İşitme Engellilerde İşaret Dili” ve “Engellilerde Spor Uygulamaları” (Çukurova Üniversitesi), Görme engelliler için “Futsal” dersi Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde okutulmaktadır. En çok ders çeşitliliği Marmara Üniversitesi BESYO'da bulunmaktadır. Farklı olarak; Zihinsel Engellilerde Beden Eğitimi, Duyusal Engellilerde Beden Eğitimi ve Yoğunlaştırılmış Alan Eğitimi dersleri bulunmaktadır.⁵³

2.4.1.2. Yöneticilik Bölümlerinde

YÖK'ün 2001 yılında almış olduğu karar doğrultusunda BESYO'ların Spor Yöneticiliği Bölümlerinde 3. sınıfta “Engellilerde Spor”, “Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor” ve 4. sınıfta “Engellilerde Spor Yönetimi” adı altında dersler okutulmaktadır. Bu dersleri 2. sınıftan itibaren de okutan beden eğitimi bölümleri (Cumhuriyet Üniversitesi) bulunmaktadır. Bazı Üniversitelerde terapiyle Rekreasyon dersi ilerleyen zamanda okutulacaktır.(Marmara Üniversitesi)⁵⁰

2.4.1.3. Antrenörlük Bölümlerinde

Yine YÖK'ün almış olduğu karar doğrultusunda 2001 yılından itibaren BESYO'ların Antrenörlük Bölümlerinde 3. sınıfta “Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor” adı altında bir ders okutulmaktadır. Ayrıca “Engellilerde Takım Sporları”, “Engellilerde Rekreasyon” ve “Engellilerde Bireysel Sporlar” (Cumhuriyet Üniversitesi) adı altında engellilerle ilgili dersler okutulmaktadır.⁵⁰

BESYO'ların Antrenörlük Bölümlerinde Engellilerle ilgili en yoğun program Marmara Üniversitesi (2009) BESYO'da uzmanlık dersleri olarak uygulanmaktadır. Bu dersler 6. 7. ve 8. yarıyıllarda okutulmaktadır. Bunlar; Bedensel Engelliler ve Spor, Takım Sporları, Engelliler Sporu Teknolojisi, Duyusal Engelliler ve Spor, Engelliler Sporunda Sağlık Sorunları ve rehabilitasyon, Engelliler Sporu Uygulaması, Tekerlekli Sandalye Basketbolu, Bireysel Sporlar ve Zihinsel Engelliler ve Spor.⁵⁰

2.4.1.4. Rekreasyon Bölümlerinde

Birçok Üniversitenin BESYO'larında Rekreasyon Bölümleri yeni açılmış bulunmaktadır. Buna rağmen engellilerle ilgili dersler birçoğunda konulmuştur. Rekreasyon Bölümlerinin 3.sınıflarında da “Engellilerde Spor” adı altında bir ders okutulmaktadır.(Hacettepe ve Adnan Menderes Üniversitesi)⁵⁰

2.4.2. Engelli Eğitimiyle İlgili Hizmetiçi Kurslar

ÇOMÜ'nde yapılan “1.Ulusal Engelli Bireyler İçin Fiziksel Aktivite Çalıştay”ında Shayke; “ABD’de kapsamlı bir yasa çıkarılması için 20 yıldır önemli derecede araştırma yapılmaktadır. Engellilerle ilgili alınan hizmet içi eğitimler sonucunda öğretmen ve öğretmen adaylarının engellilere karşı yaklaşımlarında çok az ilerleme kaydedilmiştir.” demiştir.⁴⁹ Shayke'nin sunumunda belirttiği gibi yaklaşımlar, dünyanın birçok ülkesinde gözlenmektedir.

Ülkemizde de zaman zaman engelli eğitime yönelik beden eğitimi öğretmenlerine Hizmetiçi kurslar, seminerler verilmektedir. Son yıllarda YÖK'ünde BESYO'larda “ Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor” dersinin zorunlu hale getirmesinden dolayı, engellilerde spor etkinliğinin eksikliği daha da görülür hale gelmiştir. Bu açıklığın giderilmesinde Hizmetiçi kurslar önemli bir yer tutmaktadır.

Engellilerin ihtiyaçlarına cevap verilebilmesi için, Hizmetiçi kurs sayılarının her geçen yıl arttığı grlmektedir. Ertunç (2008)'un bir araştırmasına göre; 2003 yılında engellilerle ilgili  seminer olduğu, 2004'de 16; 2005'de 13; 2006'da 36 ve 2007'de 19 seminer yapıldığı grlmektedir. Mahalli Yönetimlerce de engellilerle ilgili kurs ve seminerler açılmaktadır.³⁶

2.5. Engelli ğrenciler

Ailede engelli bir çocuğun varlığı, bir bütün olarak ailenin yapısında, işleyişinde, aile üyelerinin rollerinde önemli değişiklikler; aile üyelerinin yaşamlarını, duygularını ve düşüncelerini olumsuz yönde etkileyebilen bir stres kaynağı oluşturmaktadır.

Engelli ocuklar gelişim alanındaki yetersizlikler yüzünden hayatlarını başka insanlara bağımlı olarak geçirmek zorunda kalabilirler. Bu süreç hem engelli birey için, hem de onun bakımını üstlenen kişiler için oldukça zordur. Engelli ocukların eğitiminin temel amacı onların kendi kendilerine yetmelerini sağlamak ve böylece başkalarına bağımlı olmaktan kurtarmaktır.⁵⁵

Avrupa Birliği zrller Konseyinin bir çalışmasının verilerine göre; Avrupa nüfusunun %10'u, yani 37 milyon kişi zrldr.¹²¹

Türkiye zrller Araştırması (2002) sonuçlarına göre, engelli nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %12.29 dur. Ülkemizde 8.431.937 kişi engelli olarak yaşamını sürdürmektedir. Engellilerin oranı; 0-4 yaş grubunda %4,6, 5-9 yaş grubunda %7,6, 10-14 yaş grubunda %6,7, 15-19 yaş grubunda %7,1 dır. Engelli nüfus içerisinde zihinsel engellilik oranı Türkiye genelinde 0.48 olarak saptanmıştır.¹¹² Ancak Dünya Sağlık rgt (DSÖ) zihinsel engelin genel toplum içinde %2-3 oranında grldğun belirtmiştir.⁶⁹

2.5.1. Görme Engelli

Çeşitli sebepler sonucu görme duyusunu kısmen veya tamamen yitiren kimselere “görme engelli” denir. Görme engelliler, görme kaybına göre çeşitli biçimlerde derecelendirilmekte olup genel olarak körler ve az görenler olarak gruplandırılmaktadır.⁷⁷

Gözde, optik-görme sınırı veya beyin hasarı sebebiyle görme bozukluğu olabilir. Görme, insan bilgi ve öğrenmesinin % 80'nini sağlar. Göz organı gelişmesini doğumdan sonra üç yaşında tamamlar. Altı yaşın sonunda da en olgun görme yetisi kazanılmıştır. Görme engeli olan öğrencilerin eğitim ve öğretimi, normal olan öğrenciye göre daha yavaş olmaktadır. O yüzden beden eğitimi ve diğer derslerde özel öğretim programları hazırlanmalıdır.¹⁰⁴

Görme engelli öğrencilerin bazı düzenlemelerle normal beden eğitimi sınıflarında eğitim görebilecekleri düşünülür. Beden eğitimi dersinde görme engelli öğrencinin gereksinimi bireysel programla karşılanabilir.⁸⁷ Fiziksel olarak görme engelli çocuklarda 7-11 yaş grubunun büyük ve küçük kas grupları sportif etkinliklere ve oyunlara katılabilecek olgunluğa erişmiştir.¹⁰⁴

2.5.2. İşitme Engelli

İşitme özürlerinden dolayı özel eğitim gerektiren bireyler işitme özürülüdür.⁹¹ Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Okulları yönetmeliğinin 6. maddesinde işitme engelliler, sağır ve ağır işitenler olarak gruplandırılmakta ve şöyle tanımlanmaktadır.⁷⁷

Sağır: Bütün düzeltmelere rağmen işitme kaybı 71 desibel (dB)'in üzerinde olan ve eğitim öğretim çalışmalarında işitme gücünden yararlanamayan kimselere denir.¹⁰⁸

Ağır İşiten: Bütün düzeltmelere rağmen işitme kaybı 25-70 desibel (dB) arasında olan ve yardımcı araçlarla eğitim, öğretim çalışmalarından yararlanabilen kimselere denir.¹⁰⁸

İşitme engeli, işitmenin işitsel bilgiyi anlamak için yetersiz olduğu anlamına gelir. İşitme aleti kullansa da öğrencinin dili işleme yetersizliği oldukça ağırdır. Bir öğrencinin işitme engelli sayılabilmesi için işitme kaybının eğitsel performansı olumsuz yönde etkileyecek kadar ağır olması gerekir.¹⁰⁸

İşitme engelli çocuklar sözel bilgiyi işlemekte zorluk çekerler. İşitme kaybı kısmen ya da tamamen olabilir. İhmal edilmiş işitme engelli çocuklar, ağır öğrenmeleri ve davranış problemlerine sahip olmaları nedeniyle sık sık zihinsel engelli çocuklarla karıştırılır.⁸⁷ Okullarımızda işitme cihazlarıyla engeli düzeltilen veya azaltılan öğrenciler beden eğitimi ve normal derslere katılabilmektedir.

İşitme engellilerin ortaöğretimlerini normal okullarda sürdürmeleri esas alınmakla birlikte meslek liselerine sınavsız girişleri sağlanmış ve işitme engelliler meslek liseleri açılmıştır.¹¹⁷

2.5.3. Zihinsel Engelli

Zihin engelli çocuklar, özel eğitime muhtaç çocuklar içerisinde oldukça önemli bir grubu oluşturmaktadır. Zihin engelli çocuklara ilişkin ilk tanımların 1800'lü yıllara dayandığı, daha açıklayıcı tanımların ise 1900'lü yıllarda yapıldığı gözlenmektedir.⁵²

Gelişim süreci içerisinde genel zihinsel işlevlerde önemli derecede gerilik, bunun yanında uyumsuz davranışlardan (iletişim, ev yaşamı, öz bakım, sosyal beceriler, toplumsal yararlılık, kendini yönetme, sağlık ve güvenlik, işlevsel akademik beceriler, boş zaman ve iş) iki ya da daha fazlasında sınırlılıklar gösterme durumudur.³⁵

2002 Türkiye Özürlüler Araştırması sonuçlarına göre, özürlü olan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı % 12.29'dur. Bu oranın % 0.48'ini zihinsel özürlüler oluşturmaktadır.

Zihinsel özürlü nüfusun;

- % 20.54'ü eğitilebilir
- % 26.49'u öğretilebilir
- % 18.32'si ağır
- % 19.66'sı çok ağır olarak dağılım göstermektedir..

Zihinsel Engelliler:

Hafif derecede zekâ geriliği (50/70-70IQ),
Orta Derecede Zekâ Geriliği (5/40-50/55IQ),
Ağır Derecede Zekâ Geriliği (20/25-30/35IQ),
Derin Zekâ Geriliği (20-25 ve altı IQ) .⁵⁵

Yoğun olarak 20-29 yaş grubunda görülen zihinsel özürlü nüfusun % 58'i erkek, %42'si kadın olup, çoğunluğu kırsal kesimde yaşamaktadır.¹⁰⁵

Zihinsel özürlülerin en belirgin özelliği, gelişim hızlarının yaşlılarından yavaş olmasıdır. Bununla birlikte, cinsel gelişim de tüm gelişim alanlarında olduğu gibi, normal gelişim gösteren bireylerle aynı sırayı izler.¹⁰⁵

Zihinsel engelli öğrencilerin genellikle sporda diğer alanlara göre daha iyi oldukları ve akademik konulardan ziyade beden eğitimi derslerinde daha başarılı oldukları bilinmektedir. Sporun benlik saygısı, özgüven ve başarı duygusunun yaşanmasında önemli rolü vardır.³⁰

Eğitilebilir zihinsel engelli bireylerin eğitimleri çoğu kez kaynaştırma yoluyla normal sınıflarda yapılmaktadır. Orta derecede zihinsel engelli bireylerin eğitimleri

çoğu kez özel sınıflarda, Ağır ve çok ağır derecede zihinsel engellilerin eğitimleri özel gündüzlü ya da yatılı okullarda yapılmaktadır.⁹¹

2.5.3.1. Eğitilebilir Zihinsel Engelliler

Zihinsel engelli nüfusun % 20.54'ünü eğitilebilir zihinsel engelliler oluşturmaktadır.¹⁰⁵ Hafif derecede zekâ engeline sahip olan bu gruptaki çocuklar sınıflandırmaya göre “Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuk” olarak isimlendirilmektedir. Zihinsel gelişimi normalin altında olan ve bu nedenle normal ilkokul programından yeterli şekilde yararlanamayan çocuktur. Ancak bu çocukların ilkokul düzeyinde akademik konularda eğitilebilirlik, toplumda bağımsız yaşayabilecek düzeyde sosyal uyum, yetişkin düzeyinde kısmen ya da tamamen destek alacak şekilde mesleki yeterlilik alanlarında gelişme potansiyeline sahip oldukları ifade edilmektedir.⁸⁷

Bu gruba giren çocukların zekâ engelli olduklarının %56,1 oranında ailede, %50,0 ilkokul döneminde fark edildiği görülmektedir. Eğitilebilir zekâ engelli çocuklarda, gözle görülebilir fiziksel anormallik olmamasına karşın, çocuğun ağır öğrenmesi ve diğer aktiviteleri açısından, diğer çocuklardan farklılığı nedeniyle ilkokulda bu engelin öğrenilmesi normaldir.⁸⁴

Eğitilebilir çocuklar için, öğretim programı, birkaç alanda yeterliliği geliştirmek için planlanmıştır. Öğretim programı mesleki yeterlilik, sosyal yeterlilik ve kişisel yeterlilik olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılmıştır.⁸⁷

2.5.3.2. Öğretilebilir Zihinsel Engelliler

Zihinsel engelli nüfusun %26.49'u öğretilebilir zihinsel engellilerden oluşmaktadır. Bu grup öğretilebilir zihinsel engelli çocuklar olarak adlandırılmaktadır. Orta derecede zeka engeli olan çocuklar, okul öncesi dönemde konuşmayı ve iletişim kurmayı öğrenebilmektedir. Ancak sosyal kuralları fark etmeleri çok zayıftır. Okul çağında, sosyal

ve uğraşı yetenekleri konusunda eğitimden yararlanabilmektedirler. Ancak akademik konularda ikinci sınıf düzeyinin üstünde eğitilememektedir. Öğrenmeleri yavaş, kavramlaştırma yetileri çok sınırlıdır.⁸⁷

2.5.3.3. Ağır Derecede Zihinsel Engelliler

Öktem (1981) ve Akçakın (1988)'a göre; Okul öncesi dönemde motor gelişimlerinin zayıf olduğu, çok az konuştukları, sözel iletişimin az ya da hiç gelişmediği görülmektedir. Temizliklerini ve kendilerine bakabilmeyi sınırlı bir düzeyde geliştirmektedirler. Bakımları için yaşam boyunca diğer kişilere bağımlıdırlar. Bununla beraber, bazıları eğitimle basit işleri denetimle yapabilmektedirler.⁸⁷

Orta ve ağır derecede zihinsel özürlü bireyler bazen istenmeyen davranışlar sergilemektedir. Bu davranışlar sosyal kabul görmelerini yavaşlatmakta, arkadaş-öğretmen ilişkilerinde de olumsuzluk yaratmaktadır.¹⁰⁵

Zihinsel engelli çocukların eğitimlerinin temel amacı; bağımsız yaşama becerilerini, kapasiteleri ölçüsünde geliştirmek olmalıdır.⁹¹

2.5.4. Ortopedik Engelli.

Bedensel engelli bireyler, ortopedik yetersizlikten etkilenen ve süreğen hastalığı olan bireyleri kapsamaktadır. Yeni (2005) 'e göre çocuğun eğitim durumunu olumsuz yönde etkileyecek düzeyde doğuştan gelen sakatlık, bazı hastalık vb. nedenler sonucu ağır bir ortopedik engelinin olması durumudur.¹¹⁷

Doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası dönemde herhangi bir nedenle, iskelet (kemik), kas ve sinir sistemindeki bozukluklar sonucu, bedensel yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon,

danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiye ortopedik özür, bu durumlara yol açan durumlara ise ortopedik özür denir.¹⁰⁷

Başbakanlık Özürsüzel İdaresi Başkanlığının hazırlamış olduğu Aile Eğitim Rehberi'ne göre ortopedik özürlerden bazıları aşığıdaki gibi sıralanmıştır;

- 1-Doğuştan olan özürler,
- 2-Beyin felci,
- 3-Süreğen kemik ve eklem iltihabı,
- 4-Romatizmal hastalıklar,
- 5-Çocuk felci,
- 6-Omurga eğrilikleri,
- 7-Travmatik özürler,
- 8-Kalıtsal ilerleyici sinir hastalıkları,
- 9-Cücelik.

Özer (2005)'e göre fiziksel engel “ doğuştan ya da hastalık sonucu ortaya çıkan engelleri kapsayan ve çocuğun eğitimsel performansını olumsuz olarak etkileyen her türlü fiziksel durum” olarak tanımlanmıştır. Okul çağındaki çocukların %3'ünün fiziksel engelli oldukları bilinmektedir.⁸⁷

2.5.5. Otistik Çocuklar

Amerikan Psikiyatri Derneği (2000)'ne göre, otizm veya otistik bozukluk, “Otistik Spektrum Bozuklukları” veya “Yaygın Gelişimsel Bozukluklar” başlığı altında gelişimsel yetersizliği tanımlayan kategorilerden sadece birisidir. Otizm, sosyal etkileşim ve iletişim sorunlarının yanında sınırlı/yinelenen ilgi ve davranışlarla karakterizedir.¹¹⁵

Hollender ve ark., 2005; Baird ve ark., (2006)'nın yaptıkları araştırmalara göre, Otizmin görülme sıklığı, 1980'li yıllarda 10.000'de 4,4 iken, 1990 yıllarının sonunda

bu oran 12,7'ye yükselmiştir. Son araştırmalar ise toplumda otizmin görölme sıklığıının 10.000'de 60'a kadar yükseldiğini göstermektedir.¹¹⁵

Otizm; İletişim ve sosyal gelişim alanlarındaki kısıtlılıkla seyreden ve çocuğun gelişimini olumlu derecede olumsuz etkileyen bir bozukluktur. Doğuştan gelen bir bozukluk olmasına rağmen, belirtiler bebeklik ve erken çocukluk döneminde belirmeye başlar. Konuşmanın gecikmesi veya gelişmemesi, ilgi alanlarında sınırlılık, insanlar ile ilişki kurma yerine cansız nesnelere ilgilenme, oyuna ilgi duymama, yaşlılarıyla oyun oynamama ve tekrar edici basmakalıp davranışlarda bulunma gibi özellikler ile kendini gösterir.¹⁰⁹

Gallahue 'ye göre otizm; Üç yaşından önce ortaya çıkan, yaşam boyu devam eden, merkezi sinir sistemini etkileyen gelişimsel bir bozukluktur. Hem dil gelişiminde hem de sosyal gelişimde önemli gecikmeler görülür. 4 erkeğe karşılık bir kızda görölmektedir.⁸⁸

Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (2008)'na göre, otistik çocuklarda normalden sapan davranışlar 4 grupta toplanır:¹⁰⁹

1. Sosyal etkileşimde yetersizlik
2. İletişim ve oyunda yetersizlik,
3. Takıntılar,
4. Diğer genel belirtiler

Çanakkale'de yapılan 1.Ulusal Engelli Bireyler İçin Fiziksel Aktivite Çalıştayı (2009)'nda, Fazlıoğlu'nun "Otizmde Temel Hareket Eğitiminin Kullanımı" adlı sunumunda, Otizimli bireylerde görölen değişik hareket bozuklukları üç başlık altında gruplandırılmıştır. Bunlar;

1. Motor fonksiyon bozuklukları,
2. Amaçlı hareketlerdeki bozukluklar,
3. Kapsamlı davranış ve aktivitelerdeki bozukluklar.³⁷

2.6. Ankara’da Bulunan Engelli Okulları

Türkiye’de halen görme engelliler, işitme engelliler, ortopedik engelliler, zihinsel engelliler, süreğen hastalığı olanlar, uyum güçlüğü olanlar, dil ve konuşma problemi olanlar, üstün ve özel yetenekliler, olmak üzere yedi[sekiz] ayrı gruba okul ve kurumlarda eğitim hizmeti verilmektedir.⁵⁶

Ancak araştırmamız Ankara merkez ve ilçelerinde yer alan Engelli okullarını kapsamaktadır. Ankara ili merkez ve ilçelerinde toplam 28 engelli okulları bulunmaktadır. Türkiye genelinde ise 272 engelli ilköğretim ve iş okulu bulunmaktadır.⁵⁴

2.6.1. Görme Engelli Okulları

Ankara’da biri Altındağ ilçesi, diğeri de Yenimahalle olmak üzere iki görme engelli okul bulunmaktadır. Bu okulların ikisi de ilköğretim okulu olarak hizmet vermektedir. Türkiye genelinde 17 görme engelli okulu bulunmaktadır.⁵⁴

2.6.2. İşitme Engelli Okulları

Ankara’da dört işitme engelli okul bulunmaktadır. Bu okulların üçü Altındağ ilçesinde olup, ikisi ilköğretim okulu olarak hizmet vermektedir. Biri ise Meslek Lisesi olarak hizmet vermektedir. Türkiye genelinde 48 işitme engelli okulu bulunmaktadır.⁵⁴

2.6.3. Ortopedik Engelli Okulları

Ankara ilinde; ikisi Altındağ ilçesi, biri de Yenimahalle ilçesi olmak üzere 3 ortopedik engelli okulu bulunmaktadır. Bu okulların ikisi ilköğretim okulu olarak hizmet

verirken, diğeri Ortopedik Engelli Meslek Lisesi olarak hizmet vermektedir. Ortopedik engelli olarak Türkiye genelinde 5 tane okul hizmet vermektedir.⁵⁴

2.6.4. Eğitilebilir Zihinsel Engelli İş Eğitim Okulları

Ankara ilinde dört tane eğitilebilir zihinsel engelli okulu bulunmaktadır. Bu okulların hepsi de eğitilebilir Zihinsel Engelliler İş Okulu-Meslek Lisesi olarak hizmet vermektedir. Çankaya, Mamak, Sincan ve Yenimahalle’de birer okul bulunmaktadır. Türkiye genelinde 68 eğitilebilir Zihinsel Engelli İş Okulu bulunmaktadır.⁵⁴

2.6.5. Öğretilebilir Zihinsel Engelli Okulları

Ankara merkez ve ilçelerde 13 öğretilebilir Zihinsel Engelli okul bulunmaktadır. Bu okulların hepsi “Öğretilebilir Zihinsel Engelliler Eğitim Uygulama Okulu-İş Eğitim Merkezi” adı altında eğitim vermektedir. Akyurt, Altındağ, Çubuk, Etimesgut, Gölbaşı, Kazan, Kızılcahamam, Mamak, Polatlı, Sincan, Şerefli Koçhisar ve Yenimahalle’de birer ve Çankaya ilçesinde de iki okul bulunmaktadır. Türkiye genelinde 121 ÖZE okulu bulunmaktadır.⁵⁴

2.6.6. Otistik Çocuklar Eğitim Merkezleri

Ankara’da ikisi de Çankaya ilçesinde olmak üzere iki Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Bu eğitim merkezleri ilköğretim okulları olarak eğitim vermektedir. Türkiye genelinde 23 Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi bulunmakta olup, ilköğretim olarak hizmet vermektedir.⁵⁴

2.7. Engelli Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenleri

Tezcan (1994)' a göre öğretmene; çocuk yetiştirme tekniklerini en iyi bilen ve çocuk gelişmesinin bilimsel özelliklerini anlayan, rehberlik eden bir uzman gözüyle bakılmalıdır.¹¹¹

Beden eğitimi öğretmenin kişisel özellikleri dikkate alınması gereken çok önemli bir konudur. Öğretmen tarafından ortaya konulan kişilik ve öğrencilerle olan ilişki, konu ile öğrenci arasında önemli bir bağ oluşturur. Beden eğitimi öğretmenin fiziksel, sosyal, ruhsal ve zihinsel özellikleri, gelişen genç öğrencilerin eğitimi, yönlendirilmesi ve onlara örnek olunması bakımından önemlidir.¹⁰⁰

Beden Eğitimi ve Spor Bölümü farklı bölümlerden oluşur. Bunlar; Antrenörlük Eğitimi, Spor Bilimleri, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümleridir. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencileri için Engelliler için Beden Eğitimi ve Spor dersi Yüksek Öğretim Kurumu tarafından tüm Beden Eğitimi Bölümleri için zorunlu bir derstir. Buna karşın engellilerde beden eğitimi ve spor dersi Antrenörlük, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümlerinde üniversitelere göre zorunlu ya da seçmeli olarak verilmektedir.⁴⁴

Özet olarak beden eğitimi öğretmenlerinde bulunması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir:

1. İletişim kurmak: Öğrencileri, aileleri, çevre ve toplumu anlayıp onlarla iyi diyalog kurmak.
2. Disiplinli olmak: Kararlarında adil olup disiplini sağlayabilme.
3. Motive edebilmek: Öğrencilerine neler yapabileceklerini söyleyip, kapasitelerini en üst seviyede kullanmalarını sağlama becerisi.
4. Karakterli olmak: Öğrencilerin ahlaki davranışlarını olumlu yönde kullanmalarını sağlamak.
5. Sevgi: Öğretmen öğrencilerini karşılıksız sevmeli ve sevgisini göstermelidir.

6. İstekli olmak: Öğretmen bilgisini paylaşmaktan kaçınmamalı ve kendisini mesleğine adanmalıdır.

7. Kişilik: Öğretmen öğrencilerine arkadaşça, ilgiyle ve sahiplenme duygusuyla yaklaşmalıdır.

8. Görünüm: Öğretmen model olduğundan zevkli, temiz, bakımlı ve iyi görünümlü olmalıdır.²⁴

2.8. Engelli Okullarında Beden Eğitimi Dersi

Beden Eğitimi “etkinlik “ demektir. Beden Eğitiminde beden bir araç olup amaç tüm kişiliğin eğitimidir. Eğitim amaçlarına uygun düşen bir tanımla Beden Eğitimi: Sağlıklı, güçlü, mutlu olma, kişilik, karakter ve ahlaki değerler kazanma, kültürleşme, toplumsallaşma ve vatandaşlık eğitimi demektir.⁴² Bu tanıma bakılarak engelli eğitiminde beden eğitiminin ne kadar önemli olduğu görülmektedir.

İlk kez 11. Dünya Savaşı sonrasında İngiltere'nin Stoke Mandevil kentindeki hastanede, Sir Ludvig Guttmann engelli kişilerin katılabileceği oyunlar düzenlemiş, bu oyunlar 1948'de bir festivale ve daha sonraları diğer ülkelerinde katıldığı uluslararası nitelikli olimpiyatlara (parolimpiyat; paralizi; felç, felçliler olimpiyatı) dönüşmüştür.¹

Türkiye'de engelliler için Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni yetiştirilmediğinden, beden eğitimi öğretmeni tüm engelli bireylerin beden eğitimi derslerine de girmektedir.⁴⁴ Özellikle Engelli Okulları için beden eğitimi öğretmeni yetiştirilmemektedir.

Engelliye, BES etkinlikleri yaptırılırken öncelikle onların iyi bir muayeneden geçmeleri gereklidir. Bu yolla fiziksel ve mental yetenek sınırlarını öğrenmek, psikolojik ve sosyal yönden eksikliklerini belirlemek, kısaca engelli bireyi çok iyi tanımak gerekir. Bu belirlemeler engelliye uygulanacak olan programın ona zarar vermesini engellemek, kendine olan güveni arttırmak için yapılmalıdır.¹⁷

Spor eğitimi, günlük yaşamlarında bir takım engeller ve sınırlılıklarla karşılaşan özel gereksinimli bireylerin yaşamlarını zenginleştirir. Spor eğitim sürecinde, çocuk öncelikle sizler gibi iyi eğitilmiş ve dinamik gençleri kendine model alır, yeni bir beceri kazanmanın mutluluğunu yaşar, arkadaş edinir, başarı duygusunu yaşar. İl dışında yapılan yarışmalar ve kamplar aracılığı ile ailesinden uzakta kalabilmeyi, kendi kendine yetebilmeyi öğrenir ve sorumluluk duygusu gelişir. Spor yolu ile artık engelli tanımından uzaklaşıp, sporcu kimliği ile ön plana çıkar. Böylece, toplumla bütünleşerek daha mutlu, daha doyumsuz bireyler olarak yaşamlarını sürdürme olanağı yakalarlar.¹⁹

Engelli okullarında Beden eğitimi dersinin program içeriği, her öğrenci için belirlenen hedef davranışlarla, öğrencilerin yetenekleri ilgileri, gereksinimleri, çevre koşulları gözönünde tutularak oluşturulur.¹⁶

Özürlerine göre tüm engelli bireylerin katılabilecekleri spor dalları bulunmaktadır. Bunları şöyle sıralamak mümkündür: cimnastik, masa tenisi, yüzme, atletizmin bazı dalları (tekerlekli sandalye ile gülle, cirit, disk atma, sürat ve dayanıklılık yarışları) sportif oyunlar (basketbol, voleybol vb.) okçuluk, hedefe cirit saplama vb.¹

Engelli öğrenci, BES etkinlikleriyle günlük hayatın zorluklarını karşılama gücünü kazanır, yasama zevk ve neşesine kavuşurlar ve kendi kendilerine yetebileceklerinin, çevresindekilere yük olmadan yaşayabileceklerinin farkına varırlar. BES etkinlikleri, boş zamanları değerlendirilmede, tedavi sırasında başlanılan, spor kulüpleri ve bunun gibi yerlerde sürdürülen faaliyetler engelliler açısından hem bir boş zaman değerlendirme hem de insancıl ilişkilerin kurulmasında etkili bir araç olmaktadır.⁹⁸

Engelliler spor eğitiminde problemlerin öğrenilmesi ile beden eğitimi öğretmenin buna hazırlıklı olması ve çalışmasını bu yönde geliştirmesi gerekir. Çünkü birçok temel kategoriler belirlenmesi, eğitimdeki kaliteyi ve verimi arttıracaktır. Ancak bu eğitimi yaptıracak öğretmenlerin de dikkatle seçilmesi gerekir. Çünkü öğretmenin karakteri ve fonksiyonel yapısı ile engellilerin eğitimi direkt bağlantılıdır. Bunu yapabilmesi için hem

işini benimsemesi hem de karakter özelliklerinin engellilerle çalışmaya uygun olması gerekir. Böylece de engelliler spor eğitimi faaliyetlerini gerçekleştirmede öğretmenin statüsü de ortaya çıkar. Engellilere spor eğitimi yaptıracak beden eğitimi öğretmenin iyi eğitim yapabilmesi ve başarıya ulaşabilmesi için su temel kategorilerin ortaya konulmasına ihtiyaç vardır. Bunlar;

1. Mesleki statü (mesleğinde profesyonellik).
2. Çalışmanın içeriği ve biçimi.
3. Çalışmanın ayırt edici niteliği.
4. Çalışmanın alanı.
5. Çalışmanın hedefi.
6. Çalışmanın fonksiyonu
7. Çalışmanın araçlarıdır.³⁴

2.8.1. Beden Eğitimi Dersinin Amaçları

Bir bilim dalının amaçları ve bir konunun (çalışma alanının) amaçları “özel amaçlar” olarak adlandırılmakta olup, öğrenciye kazandırılması uygun görülen özelliklerdir.¹¹¹

Beden eğitimi, insanın fiziksel, ruhsal ve zihinsel niteliklerini bulunulan yaşın ve genetik kapasitenin gerektirdiği verim gücüne ulaştırmak amacıyla rekabet olmaksızın yapılan faaliyetler bütünüdür.⁶⁸

Başka bir deyişle beden eğitimi; kişinin kalıtsal, fiziki güç ve yeteneklerinin, ruhsal ve toplumsal kişiliğinin eğitimidir. Beden eğitimi ve sporun ferdin eğitimindeki yerinin çok önemli olduğu bu yüzden de eğitim sistemi içinde daha fazla yer verilmesi gerekliliği göz ardı edilmeyecek bir gerçektir.⁹⁷

Bütün dünyada ülkemizde de olduğu üzere engellilere yönelik iyileştirme çalışmaları büyük bir hızla devam etmektedir. Meehan (2008), İngiltere Milli Eğitim Programında ki engellilerle ilgili iyileştirmeleri Temmuz 2008 yılında yapılan, “ Engelli Çocuklar: Beden Eğitimi Çeşitli Engel Grupları Konferansı”nda kendi Ulusal Müfredatlarında okullar için getirilen yasal yükümlülükleri şöyle açıklamıştır;

Engelli eğitiminin daha etkili ve yapıcı olabilmesi için Ulusal Müfredatın yeniden yapılandırılması ve müfredatın yeniden hazırlanması için üç ana prensip belirlemiştir:

- 1- Kendi ayakları üzerinde durabilme becerisi aşılacak,
- 2- Çocukların çeşitli eğitim ihtiyaçlarına cevap vermek,
- 3- Öğrenmenin önündeki engelleri ve öğrenci gruplarıyla bireyin kendisindeki önyargıları ortadan kaldırmak.⁸²

Kendine güvenli davranış eğitimi, bazen sosyal beceriler geliştirme eğitimi olarak da adlandırılır.²² Beden eğitimi etkinlikleri çocuğun sosyalleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Özel Araştırma Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Eğitilebilir Zihinsel Engelli öğrenciler için hazırlanmış olduğu Beden eğitimi dersinin öğretim müfredatında genel amaçlar bölümü aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.⁵⁴

1. Sporun sağlık için önemini kavrar.
2. Sağlığını koruma yollarını kavrar.
3. Sporla ilgili temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazanır.
4. Duruşlarla ilgili koordinasyonunu geliştirir.
5. Ritim ve müzik eşliğinde düzenli hareketler yapma becerisi kazanır.
6. İş birliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı kazanır.
7. Sosyal gelişimini sağlayan tavır ve alışkanlıklar kazanır.
8. Vücudunu güçlendirir ve geliştirir.

9. Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirir.

Özel Araştırma Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Eğitim Uygulama Okulu Eğitimi için hazırlamış olduğu Beden eğitimi dersinin öğretim müfredatında genel amaçlar bölümü aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

Bu programı başarıyla tamamlayan her öğrenci;

1. İyi duruş alışkanlığı kazanır.
2. Sporla ilgili temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazanır.
3. Ritim ve müzik eşliğinde düzenli hareketler yapma becerisi kazanır.
4. İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı kazanır.
5. Görev ve sorumluluk alma, dostça oynama ile ilgili tavır ve alışkanlıklar kazanır.
6. Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirir.
7. Vücut sistemlerini güçlendirir ve geliştirir.
8. Boş zamanlarını spor etkinlikleri ile değerlendirmeye istekli olur.^{54,80}

2.8.2. Beden Eğitimi Dersinin Yararları

Beden eğitimi, bedensel gelişim sağlayarak ruh ve fikir sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Bireyler arasında iyi ilişkiler kurulmasında, çevreyle ilişkilerinde ve birbirlerini tanımalarında etkili rol oynamaktadır.¹²

Spor yapan kişi kendisine sporcu denildiği zaman toplum içinde statü kazanmaktadır.

Engellilere uygulanacak “uygun eğitim” programlarının içinde Beden Eğitimi ve Spor uygulamalarının önemi sporun bireye kazandırdığı nitelikler göz önüne alındığında kendine yeten bir birey olarak yaşamın devamlılığını sağlama ve toplumsal uyum yönüyle ne kadar önem taşıdığı bilinmektedir. Planlanacak olan Beden Eğitimi

programları engelli bireylerin engel durumları göz önüne alınarak ihtiyaçlarına dayalı ve özel olarak hazırlanmalıdır. Bu nedenle aktivite planlamaları içinde engelli bireylere ilk aşamada adapte (uyarlanmış) edici fiziksel eğitim programları, ikinci aşamada iyileştirici fiziksel eğitim programları, son aşamada ise geliştirici fiziksel eğitim programları uygulatılmalıdır.⁵⁵

Engelli okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri gözetiminde bedensel aktivite ve eğitici oyun etkinliklerine katılan engelli çocuğun psikolojik dengesi düzelmekte, engelliğine karşın yasamı olduğu gibi kabul etmeyi ve sevmeyi öğrenmektedir.⁹²

Engellilerin BES faaliyetlerine yönlendirilmesi için önemli spor federasyonları ve kulüpler kurulmuş hatta engellilerin olimpiyatlara katılmaları sağlanmıştır. Burada BES etkinliklerinin önemini ortaya çıkarmakta ve engellilerin toplumsal, eğitim ve sağlık olmak üzere üç açıdan ele alıp incelediğimizde onların neler kazanabileceğini görmemiz açısından önemlidir.⁴³

Diğer çocuklara nazaran daha çok sevgi ve ilgiye ihtiyacı olan bu çocukların beden eğitimi öğretmenlerinin düzenli yaptıracakları sportif etkinlikler ve oyunlar sayesinde topluma kazandırılabilmesi söylenebilir.¹²¹

2.8.2.1. Öğrenci Açısından yararları

Spor Yapmak yalnızca bir bedensel uğraş olmayıp, aynı zamanda bir sosyalleşme, bir topluma uyma sürecidir. Düzenli spor yapma alışkanlığı; karakteri şekillendirir, işbirliği yapmayı ve mücadeleyi yapmayı öğretir, saldırganlık dürtülerini, doğal yolla ve sosyal kurallara uygun olarak boşaltmayı öğretir.¹⁵

Yetersizliği olan bireylerde eğitim bireysel olduğu için kişinin bulunduğu noktadan ileriye gidebilmesi kendisine belirlenecek kısa ve uzun süreli hedeflerle sağlanacak, kişi de kendisine belirlenen hedefe ulaşmış ulaşılmadığını kontrol edebilecektir.

Yetersizliği olmayan bireylerde hedef belirleme ne kadar önemli ise, yetersizliği olan bireylerde de o kadar önemlidir. Buna ek olarak yetersizliği olan bireylerde geri bildirim önemi artmaktadır. Çünkü yetersizliği olan bireyler her zaman nerede olduklarını bilmeyi ve bunların doğrultusunda da çabalarının takdir edilmesini beklerler.⁴⁵

Beden eğitiminin engelli öğrenci açısından yararlarını, Ankara Otistik Bireyler Derneği (2008) şöyle açıklamıştır; Engelli öğrencilere spor becerileri kazandırmak, uygun beden ağırlığı ve formuna sahip olmalarını sağlamak, fiziksel uygunluklarını geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Ayrıca özgüven kazanmalarını, başarı duygusunu ve rekabeti yaşamalarını, arkadaşlık ilişkilerini geliştirmelerini sağlamak, yaşam boyu spor alışkanlıkları kazandırmak, toplumda kabul ve saygı gören yararlı ve üretken bireyler olabilme fırsatı vermektir.¹⁹

MEB (2002)'de de beden eğitiminin engelli öğrencilerin motor becerilerinin gelişimini sağlarken aynı zamanda sosyal yaşamada uyum sağlamalarına imkân sağlamaktadır denilmektedir. Ayrıca kendilerini tanımalarına, kendilerine güven duymalarına ve özgür hareket etmelerine katkıda bulunur. Toplumsal yaşam alanlarında daha aktif ve katılımcı bir biçimde rol aldıklarını belirtmektedir.⁸⁰

Özer (2005)'e göre özel beden eğitiminin uzun vadeli hedefleri duyuşsal gelişim, psikomotor gelişim ve bilişsel gelişim olmak üzere üç alanda incelenmiştir.⁸⁸

Genel olarak hedefler;

* Eğlenebilme, gerilim giderebilme ve beden eğitimi dersine karşı olumlu tutum geliştirebilme,

* Beden eğitimi dersinde yer alan öğrenme deneyimleri aracılığıyla olumlu benlik kavramı geliştirebilme,

* Beden eğitimi derslerinde ahlaki kavramları ve arzu edilen sosyal davranışları kazanabilme,

* Fiziksel etkinliklere katılarak fiziksel ve motor uygunluk düzeyini geliştirebilme,

* Günlük yaşam ve spor için gerekli, ince ve kaba motor koordinasyonla ilgili temel motor beceri ve modelleri kazanabilmektir.⁵⁵

2.8.2.2. Veli Açısından Yararları

Aile, yüz yüze ve içten ilişkilerin en yoğun olduğu birincil gruplardandır. Başka bir açıdan aile, çocuğun doğuştan üyesi olduğu en küçük toplumsal bir kurumdur. Çocuk ilk toplumsal davranışlarını aile bireyleri ile etkileşime girerek ve onları taklit ederek öğrenir Diğer bir deyişle çocuğun toplumsallaşması ilk önce ailede başlar. Beslenme, bakılma, korunma, sevilme ve eğitilme gibi çocuğun temel gereksinimleri aile içinde karşılanır.²

Engelli bir çocuğun durumu yalnızca o bireyi etkilemekle kalmayıp, aile yaşamının etkileşimsel doğasına bağlı olarak, zaman zaman eşlerin evlilik ilişkisini, anne/baba/çocuk ilişkilerini ve kardeşler arası ilişkileri de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Engelli bir çocuğun durumu anne-babada yarattığı duygular, yakın çevrenin (büyükanneler, babalar, arkadaşlar) tepkileriyle çok yakından ilişkilidir. Onların durumu olumsuz ve çaresizlik içinde algılaması anne-babanın da benzer duygular içine girmesine neden olmaktadır.⁵⁵

Engelli çocuğun gelişme süreci içerisinde eğitim ile ilgili bilgileri zamanında doğru ve basit olarak alabilmesi, aile içinde engelli bir çocuğa sahip olmanın getirdiği psiko-sosyal sorunların ilerlemeden çözülebilmesi için ailenin toplumsal ilişkiler, toplumun yapısı ve özürlülük hakkında bilgisinin yeterli olması gerekir. Engelli çocuğu olan ailelerin bu konuda neler yapabilecekleri ve bu konuda tutum ve davranışlarının öğretilmesi gerekmektedir. Öncelikle bu gruba yönelik toplum eğitimi gerekmektedir.

Engelli tüm bireyler etkili yardım ve hizmetler sonucu bazı temel becerileri kazanabilirler. Bu becerilerin kazanılması onları daha bağımsız, üretken ve yaşadığı toplumla daha bütünleşmiş duruma getirir.⁶ Beden eğitimi faaliyetleri engelli bireylerin kendine güvenini kazanmasında en büyük etken olmaktadır.

ANOBDER (2008)'e göre spor yapan engelli çocuklara sahip ailelerde, spor yapmayan çocuğa sahip ailelerden daha olumlu yaklaşımlar gözlenmiştir. Bunlar:

1. Spor eğitiminin çocuklar üzerindeki olumlu etkilerini göstermek,
2. Çocuklarının başarıları ile gurur duymalarına olanak yaratmak,
3. Aileler arasında dayanışma ve işbirliği geliştirmek.¹⁹

2.8.2.3. Toplum Açısından Yararları

Toplumsal bir kurum olan okul, belli bir toplumsal çevrede faaliyetlerini sürdürür. Okul, toplumdaki bireylerin eğitilmesi işlevini üstlendiği için, birçok toplumsal kurum ve gruplar okullarda gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgilenir ve bu faaliyetleri denetler. Okulla yakından ilişki içinde bulunan bu grup ve kurumlar, okulun çevresini oluşturur. Okul çevresinde birçok grubun oluşu doğaldır. Bu grupların beklentileri ile okulda yer alan faaliyetler ve okulun amaçları arasında bir denge olduğu sürece bir sorun yoktur. Buna göre, bireyi topluma kazandırma süreci olan eğitimin, aynı zamanda toplumsal çevreye yönelik bir faaliyet olduğu da söylenebilir.²³

Toplumumuzda engelli bireyler için uygun eğitim olanakları sunulduğunda engelli bireylerin de çeşitli alanlarda başarılı olabilecekleri görülmektedir. Engelli bireylerin daha iyi eğitim olanaklarına ulaşmaları için yetkililer sorumluluk duymalı ve almalıdır. Spor engelli bireylere en iyi rehabilitasyon aracıdır.

Engelli bireyin eğitimi ve rehabilitasyonunda toplumun beklenti ve tutumları önemlidir. Eğitim ve rehberlik hizmetlerinin verildiği kurumlarda bedensel engelli bireylere

yönelik tutumlar olumsuz ise, buralarda onlara yönelik uygulamalar yetersiz kalabilmekte, engelli bireyin engeli ile başa çıkmasını güçleştirmektedir.³

2.8.3. Engelli Okullarında Beden Eğitimi Dersinin Önemi

BES' in yapılan araştırmalarda insan gelişimi açısından önemli bir etkinlik olduğu kanıtlanmıştır.¹¹⁸ Beden eğitimi, insanın beden ve ruh yapısını, irade ve kendine güvenini geliştirir. Bireylerin sosyalleşmesini sağlar. Özellikle özürlü çocukların kendilerine güven sağlayarak bağımsız bir yetişkin olabilmeleri ve sosyalleşebilmeleri açısından beden eğitimi çok önemli bir rol oynar.³¹ Özürlü birey spor aktiviteleri sonucunda daha bağımsız hareket edebilme yeteneği kazanır. Dünya özürlüler için zor bir yerdir. Bedensel ve zihinsel sınırlaması olanlar, gerçek yeteneklerinin çoğunlukla anlaşılmadığı bir dünyada, iki kat çaba sarf etmek zorunda kalırlar.⁴⁶

Engelliler açısından Beden eğitimi ve Spor ele alındığında, önceleri sportif etkinlikler engelliler üzerinde rehabilitasyon aracı olarak görülmüştür. Günümüzde ise; Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin engelli bireylerinin sadece rehabilitasyonunda değil, onların fiziksel, zihinsel, sosyal ve psikolojik gelişimlerini de olumlu yönde etkilediği ve toplumsal yaşama uyum göstermesi açısından büyük kolaylıklar sağladığı fark edilmiştir.⁴³

Beden eğitimi etkinlikleri ile engelli öğrencilerin dışarıya açılmaları sağlanarak toplumla iç içe olmalarının sağlanması ve bunun sonucunda da toplumla uyumun kolaylaşacağı gibi, engelli öğrencilerin hayata bağlar, yaşama sevinci kazandırır ve toplumsal sorumluluğu geliştirir. BES faaliyetleri ile engelli öğrenciler dengeli bir gelişim sergilemeye başlarlar. Bireyler, liderlik, hoşgörü ve arkadaşlık gibi özellikler kazanır.¹⁰ Toplumun engelli bireyleri kabulünde bu başarıların yeri büyüktür.

Okullarda uygulanan BES programları, öğrencilerin fiziki, psikolojik ve ruhsal gelişimlerini sağlaması, yeni becerilerin ve olumlu davranışların kazanılması amacıyla yönelik hazırlanmıştır. BES faaliyetleri ile engelli öğrencide, kendini ifade etme

yeteneği gelişir, kendi vucudunu tanır ve engelini en aza indirgeyerek engelini kabullenir. Normal öğrencilerin katıldığı sportif etkinliklerinin aynısını yapabildiğini bununla beraber kendine güveninin geldiğini fark eder.¹⁰

Sportif faaliyetlerinin özellikle engelli öğrencinin psikomotor (denge, kuvvet, sürat, esneklik, fiziksel uygunluk) becerilerini olumlu yönde geliştirdiği, onların yapıcı, yaratıcı ve üretici olmasını sağladığı söylenebilir. Ayrıca sportif faaliyetler, engelli öğrencilerin zihinsel gelişimlerine de olanak sağlar, kazanma-kaybetme olgusunu öğrenir ve buna kendini hazırlar.¹⁰

Engelli bireyler için beden eğitimi; “Bireyin fiziksel gelişimle ilgili gereksinimlerini karşılamak için planlanmış çeşitli spor, ritim, dans, oyun, egzersiz, temel motor beceri ve örüntüler, gelişimsel etkinlikler, bireysel ve grup etkinlikleri ile ilgili programlardır.” Şeklinde tanımlanmaktadır. Beden eğitimi programları, bireyin gereksinimlerine, gelişimsel özelliklerine göre farklılıklar göstermektedir. Beden eğitimi programlarının en önemli hedefi, bireyin kendine güvenmesine ve kendini tanımasına yardımcı olmaktır.⁴³

Özürlü bireylerin spor etkinliklerine katılımı toplumun dikkatini özürlü bireylere çekerek olumsuz tutum ve davranışların değişmesinde önemli rol oynayacaktır. Sportif etkinlikler yoluyla özürlüler toplum içinde işbirliği, paylaşım ve kişiler arası ilişkilerin kurallarını öğrenirler. Yapılan aktiviteler özürlü bireylerin yaşam kalitesini yükseltir ve kendilerine gerçekleştirebilecekleri sosyal ortam yaratır. Tüm bu özellikleri kapsamına alan bir etkinlik olarak spor özürlülere yaşam boyu önerilmektedir.¹⁰⁵.

İngiltere’de beden eğitimi dersi ulusal müfredatın zorunlu bir parçasıdır. Beden Eğitime engelli öğrenciler de diğer öğrenciler kadar katılmak zorundadır. Hem beden engeli, hem de zihinsel engeli bulunan öğrencilere; beden eğitiminin sosyalleşmeleri yönünde önemli ölçüde katkı sağlayacağı belirtilmiştir.⁵¹

2.8.4. Engelli Okullarında Beden Eğitimi Öğretmeninin Yeri ve Önemi

Gençlerin spora başlamalarında önemli bir yeri olduğu kabul edilen okul eğitimlerinin yanında, eğitimi oluşturan unsurların da Önemi inkâr edilemez. Bunların başında tartışmasız beden eğitimi Öğretmenleri gelir.²⁵

Günümüzde nitelikli beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme, genel öğretmen yetiştirme politika ve biçiminden ayrı düşünülemez. Bunun için genelde “öğretmen” kavramının iyi algılanması ve kavranması gerekir, Günümüzde öğretmen; öğrenmeyi öğreten, rehber, öğretim faaliyetini düzenleyen, örnek özellikler gösteren, kişilikli davranışlarda bulunan, araştıran, yenilenen ve ilgi merkezi oluşturan, uyumlu, sosyal, işbirliği ve dayanışma duygusu gelişmiş, demokrat, sevecen ve saygılı bir kişilik özelliği taşıyan, meslek elemanı olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, "eğitimde başarıya ulaşmak için öğrenciyi iyi anlayan, diyalog kurabilen, yönlendirebilen, onların yeteneklerini en iyi biçimde geliştirilebilen eğitimcilere gereksinim vardır". Bu bağlamda, eğer, öğretmenler yeterli derecede nitelikli eğitilmezlerse, en ideal eğitim sistemi ve öğretim programı bile başarısız olabilmektedir.⁹³

Eğitsel hazırlık, engelli bireye yönelik tutumların güçlü bir belirleyicisidir. Bu nedenle BE öğretmenlerinin bedensel engellilere yönelik olumlu tutumlarının desteklenmesi, engelli kişilerin BE dersine uyumları ve uygulanan programların başarılı olması için gereklidir.⁴⁴

Engellilik, bir aktiviteyi normal tarzda veya normal kabul edilen sınırlar içinde gerçekleştirmedeki kısıtlılık veya yetersizliktir. Bir başka deyişle, bir yetersizlik veya özür nedeni ile yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması veya yerine getirilememesi halidir.²⁰

Engellilerin BES faaliyetlerine yönlendirilmesinde beden eğitimi öğretmenin çok büyük katkıları vardır. Ayrıca engelli sporcular için önemli spor federasyonları ve spor kulüpleri kurulmuştur. Engelli bireylerin olimpiyatlara katılımları

büyük oranda sağlanmıştır. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin etkin önemi burada ortaya çıkmaktadır. Engelli bireye; toplumsal, sağlık ve eğitim açısından birçok kazanım elde edeceğini görmekteyiz.

2.8.5. Engelli Okullarında Beden Eğitimi Dersinin Özellikleri

Beden Eğitimi dersine başlamadan önce ailelerle iş birliğine gidilerek öğrencilerin genel bir sağlık kontrolünden geçirilmesi sağlanmalı, spor yapmalarının sakıncalı olup olmadığı tespit edilmeli ve öğrencilerin fiziksel yapısı ile spora uygunlukları bir fizyoterapist tarafından saptanmalıdır. Bunların sonucunda öğrencilerin beden gücü, yapısı, ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak Beden Eğitimi dersi plânlanmalıdır.⁵⁵

Bu dersle ilgili programda yer alan amaçlar öğrencilerin gelişim özelliklerine ve gereksinimlerine göre daha alt basamaklara ayrılmalı ve gerektiğinde yeni amaç ve davranışlar oluşturulmalıdır.

Beden Eğitimi dersindeki etkinliklerin süresi öğrencileri yormayacak ve isteğini azaltmayacak uzunlukta olmalı ve onların dikkat sürelerine uygun olarak plânlanmalıdır. Çalışmalar sırasında, her bir becerinin net, basit ve kısa yönergelerle öğretilmesi, öğrenilen yönergelerin ve becerilerin sık sık tekrarlanması gerekmektedir. Ayrıca beden eğitimi etkinliklerinde, ritim araçları ve müzikten yararlanılmalı, uygun hava koşullarında bu etkinliklerin açık ve temiz havada yapılmasına önem verilmelidir.⁵⁷

Beden Eğitimi dersi mümkün olduğunca çeşitli araç gereçlerle desteklenerek işlenmelidir. Öğrencilerin, ders sırasında bu araçların kullanımı ile ilgili kurallara uymalarının sağlanmasına önem verilmelidir. Ayrıca, araçların kullanımı sırasında ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı öğrenciler bilgilendirilmeli ve çeşitli önlemler alınmalıdır.⁵⁴

Beden Eğitimi dersinde öğrencilerin rahat hareket etmesini sağlayacak şekilde giyinmeleri (eşofman, tişört, şort vb.) sağlanmalıdır. Öğrencilere her bir dersten

sonra spor kıyafetlerini bir sonraki derse hazır durumda bırakma alışkanlığı kazandırılmalıdır.⁵⁴

Bu dersin işlenişi sırasında, öğrencilere zor gelen hareketlerde onlara gereken yardım yapılmalı ve öğrenciler cesaretlendirilmelidir. Öğrencilerin motivasyonunu engelleyici sözlerden ve hareketlerden kaçınılmalı, başarıları sık sık ödüllendirilmelidir. Başarılı deneyimler, öğrencilerde "yapabilirim" duygusunu geliştirecektir. Özellikle öğrenmenin ilk dönemlerinde başarı duygusu çok önemlidir. Ayrıca öğrenciler başarılı oldukları etkinlikleri sürdürme eğilimi gösterirler. Bu nedenle her bir öğrencinin başarısı üzerinde ayrı ayrı ve önemle durulmalıdır.⁵⁴

Beden Eğitimi derslerinde, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişiminde önemli katkı sağladığı bilinen halk dansları, sportif çalışmalar ve çeşitli gösterilere de yer verilmeli ve her öğrencinin bireysel ve gelişim özellikleri doğrultusunda bu çalışmalara katılmasına özen gösterilmelidir.⁵⁴

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli ve yapıldığı metodolojik kuram, araştırmanın evren-örnekleme, araştırmaya katılanların seçimi ve özellikleri, verilerin toplanması, kodlanması ve çözümlenmesi, veri toplama aracının sınırlılıkları ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

3.1. Araştırmanın Dayandığı Metodolojik Kuram

Araştırmanın genel cevap aradığı soruların özelliklerine ve araştırmanın amaçlarına bakıldığında, araştırmacının insan düşünceleri, tavır, tutum ve davranışları üzerine yoğunlaştığını, süreçleri ve araştırmanın yapıldığı çevrenin özelliklerini tanımlayan betimsel verilerin gerekli olduğu açıkça görülecektir. Bu nedenle ülkemizde ve özellikle batıda son yıllarda sosyal bilimlerdeki çalışmalarda hızla yer bulan “nitel” araştırma metodu (qualitative research) bu araştırmanın felsefi temelini oluşturmaktadır.²⁴

Görüşmeci, görüşme esnasında cevaplayıcının verdiği anlık tepkileri ve yanıtları gözleme şansına sahiptir. Bu tepkiler araştırma için önemli bir ipucu, araştırmanın önceden kestirilememiş bazı yeni alanlarını keşif imkanı verebilir.¹²⁰

Bu araştırma da daha çok açıklama, bakış açısı ve neden sorularına cevap aranmıştır. Bailey’e göre görüşme esnasında sorulan soruların diğer tekniklere göre yanıtlanma oranı, diğer bir deyişle tamamlılık daha fazladır.¹⁴

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, problemin ilgili olduğu alan ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan teknikler açısından nitel bir çalışmadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Görüşme tekniğini kendi içinde yapılandırılmış, yarı-yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler olarak sınıflamak mümkündür. Yarı-yapılandırılmış görüşmede sorular önceden belirlenir ve bu sorularla veriler toplanmaya çalışılır.⁶⁷

Bu çalışmada önceden hazırlanan “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. Kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanma sürecinde;

- a) Çalışmanın alanı ile ilgili literatür taranması ve incelenmesi,
- b) Çalışma kapsamına yönelik soru hazırlanması,
- c) Hazırlanan görüşme formunun üç uzman tarafından incelenmesi ve forma görüş bildirmesi,
- d) Uzman görüşleri alınarak beden eğitimi öğretmenlerinin genel sorunlarına göre toplam yedi maddeden oluşan soruların hazırlanması,
- e) Hazırlanan ve son şekli verilen form ile sağlıklı bir görüşme süreci yapılabileceğine kanaat getirilmiştir. Bu görüşme formu ile özel eğitim kurumlarında çalışan beş beden eğitimi öğretmenin beden eğitimi dersleri hakkında görüşleri alınmıştır.

Verilerin analizinde nitel araştırma veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2005) betimsel analizde amacın, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmak olduğunu belirtmektedir.¹²⁰

3.3. Evren Ve Örneklem

Araştırmalarda, evrenin tümü yerine onu temsil edecek nitelikte bir parçası seçilir ve inceleme o parça üzerinde yapılır.³⁹ Bu araştırma Ankara ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir görme engelli ilköğretim okulu, bir EZE eğitim ve uygulama-iş eğitim okulu-meslek lisesi, bir ÖZE uygulama ve iş eğitim merkezi-ilköğretim, bir ortopedik engelliler ilköğretim okulu ve bir işitme engelliler ilköğretim okulunda görev yapan beş beden eğitimi öğretmeni ile yürütülmüştür.

Görüşmelerde, görüşmecinin seçimi ve eğitimi oldukça önemlidir. İyi bir görüşmeci; duyarlı olmalı, zekice davranmalı, tarafsızlık ilkesini benimsemiş ve önyargılarından arınmış, dürüst, kurallara uyabilen ve konusunda uzmanlaşmış olmalıdır.⁶⁷ Görüşme yapılan öğretmenlerin alanında en az 5 yıllık deneyimli olmalarına dikkat edilmiştir.

3.4. Veri Toplama Tekniği

Bu araştırma için gerekli olan verilerin toplanmasında, öncelikle araştırma problemine ilişkin mevcut bilgiler, ilgili literatür taraması ve araştırma ile ilgili kavramsal bilgilerden yararlanılarak konu hakkında teorik bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu teorik bilgilerden yola çıkılarak araştırmanın amacına uygun olarak bu konuda üç uzman ile beraber bir Mülakat Formu geliştirilmiştir. Bilgi toplama aracı olarak kullanılan bu görüşme formuna, kapsam ve görünüş geçerliliği için, alanın uzmanlarının görüş ve önerileri de dikkate alınarak, gerekli düzeltme ve düzenlemelerden sonra son şekli verilmiştir.

Alanın uzmanları ve araştırmacı tarafından Ankara il sınırları içerisinde bulunan engelli okullarında görev yapan beş beden eğitimi öğretmeni ile çalışmaya karar verilmiştir. Araştırmaya katılan Beden eğitimi öğretmenleriyle hazırlanan Mülakat (görüşme) Formları kullanılarak yüz yüze görüşmeler yapılmış ve çalışmalar için veri sağlanmıştır.

Yüz yüze görüşmede cevaplayıcının görüşme esnasında kullandığı dilin yanında jest ve mimikleri ile verdiği mesajlar da bilgi verici olabilir ve değerlendirilebilir. Dolayısıyla form ya da anketlere yansımaya ipuçları da görüşme sırasında edinilebilir.⁹⁴ Görüşmelerde kayıt cihazı kullanılarak elde edilen verilerin analizinde öğretmenin ses ve vurgularından da faydalanılmıştır.

Araştırma içinde yer alan beden eğitimi öğretmenlerine demografik özellikler hariç, ucu açık toplam yedi soru sorulmuştur.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, kişisel bilgiler ve öğretmen görüşleri olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Veri toplama aracının kişisel bilgiler bölümünde sekiz demografik soru bulunmaktadır. İkinci bölümde beden eğitimi öğretmenlerine okullardaki beden eğitimi derslerine bakış açıları ve tutumlarına yönelik açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerine, okul yönetiminin, ailelerin ve öğrencilerin okullardaki beden eğitimi derslerine yaklaşımı hakkında görüşleri sorulmuş ve bu yolla beden eğitimi dersi hakkındaki tutumları ölçülmeye çalışılmıştır. Ayrıca, öğretmenlere çalıştıkları okullardaki mevcut alt yapı ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Bu bölümdeki sorularla öğretmenlere beden eğitimi derslerinin engelli okullarında etkili yürütülmesi açısından okulların alt yapısının etkili bir faktör olup olmadığı sorulmuştur. Bu bölümde ayrıca beden eğitimi programının gerçekleştirilme düzeyi sorulmuş, programın uygulanması sürecinde karşılaşılan problemler hakkında derinlemesine bilgi alınmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde ucu açık yedi tane mülakat sorusu bulunmaktadır.

Elde edilen verilerin analizinde nitel araştırma veri analizi tekniklerinden olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

3.5. Uygulama süreci

Örnekleme belirtilen beden eğitimi öğretmenleri ile görüşülmüş, onların uygun oldukları zaman ve mekânda Mülakat Formlarındaki sorular ile görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlerle görüşmeler yapılırken herhangi bir yönlendirme ve yorumlamada bulunulmayarak objektiflik sağlanmıştır.

Yüz yüze yapılan görüşme sırasında cevaplayıcının anlamadığı sorularda görüşmeci gerekli açıklamayı yapabilir ve aydınlatılabilir.⁹⁴ Bu nedenle soruların daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli yerlerde araştırmacı açıklamalarda bulunmuştur.

3.6. Geçerlilik ve Güvenirlilik

Araştırmada nitel bulguların geçerlilik ve güvenirlilik sorunlarını gidermek üzere şu önlemler alınmıştır.

- a) Bulgular doğrudan alıntılarla tanımlanmıştır.
- b) Araştırmacının alan kayıtlarından kendi kişisel yorumları ayıklanmıştır.
- c) Katılımcılardan elde edilen veriler kayıt cihazına kaydedilerek verilerin kaybı önlenmiştir.
- d) Bulguların yorumlanmasında farklı görüşlere ve aykırı açıklamalara da yer verilerek olayların bütün olarak algılanmasına çalışılmıştır.

3.7. Verilerin Analizi

Bu araştırmanın verilerinin analizinde nitel araştırma veri analizi tekniklerinden olan betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Betimsel analizin amacı, ham verilerin okuyucunun anlayabileceği ve isterse kullanabileceği bir biçime sokulmasıdır. Betimsel çözümlemede elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu çözümlemede, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir.^{7,120}

Araştırmada toplanan verilerin incelenmesinde betimsel analiz yapılmıştır. Bu yaklaşımda veriler ve ulaşılan sonuçlar betimsel olarak birbirine yakın olmaktadır. Görüşmelerden uzun aktarımlar yapılmış ve gözlem notları orijinal hallerine yakın bir biçimde betimlenmiştir. Ayrıca yeterli veri düzeyine ulaşıldığı durumlarda, neden ve nasıl sorularını açıklayabilmek amacıyla ayrıntıya inilmeye çalışılmıştır. Bu aşamada tümevarımcı analiz tekniği kullanılmıştır.¹²⁰ Tümevarım analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Tümevarım analizi kapsamında verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanması aşamaları birbirini izlenmiştir.¹²⁰

4. BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular sözü edilen yedi soruya verilen yanıtlar temel alınarak sunulmuştur. Ayrıca araştırma, görüşülen öğretmenlerin engelli okulları ile ilgili eğitim güçlükleri hakkındaki verdikleri cevaplarla sınırlı kalmamış, yöneltilen sorular dışında kalan diğer görüşleri ve düşüncelerine de bulgularda yer verilmiştir. Görüşmelerden aktarılan orijinal ifadelerde, parantez içinde verilen rakamlar beden eğitimi öğretmenini temsil etmektedir.

4.1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerine yönelik hazırlanan mülakat formunun 1. bölümündeki sorular, onlar hakkında genel bilgiler elde etmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu bölümde öğretmenlerin cinsiyetleri, yaşları, hizmet yılları, kıdemi, mezun olduğu üniversite, EBES, ZES, Özel Öğretim Programı ve HİE seminerlerine katılıp katılmadıkları hakkındaki görüşleri ile ilgili veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Tablo 1, araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenleriyle ilgili demografik bilgileri yansıtmaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerle İlgili Ön Bilgiler

	Bay	Bayan	Branş	Yaş	Kıdem	Mezun Olduğu Okul	EBES Ö.Ö. ZES	Seminer HİE KURSU
Ö1		X	–	46	23	Gazi Üni.	–	X (2)
Ö2		X	Voleybol	32	8	Erciyes Üni.	X	–
Ö3	X		Basketbol	32	9	Gazi Üni.	–	–
Ö4	X		Futbol	30	5	Gazi Üni.	X	X (2)
Ö5	X		–	53	33	Gazi Üni.	–	X (8)

Araştırmaya katılan Beden Eğitimi öğretmenleri hakkında ön bilgilerin edinilmesi araştırmanın bulguları ve yapılacak olan analizleri açısından önemlidir. Mülakatlarda görüşlerini dile getiren katılımcıların önceki deneyimleri, geçmiş yaşantı ve tecrübeleri, araştırma sorularına aranan cevaplar açısından verilecek olan bilgilerinde yorumlanmasına ve güvenilirliğine katkı sağlayacaktır.

Tablo 1' den de görüleceği üzere araştırmaya katılan beş beden eğitimi öğretmenin üçü erkek, ikisi bayan öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenler tesadüfi olarak seçilmiştir.. Ulaşılan okullarda genellikle bir beden eğitimi öğretmeni bulunmaktadır. Araştırma kapsamına alınan beş beden eğitimi öğretmeni değişik okullarda çalışmaktadır. Böylelikle her okuldan ulaşılan bir öğretmenin o okuldaki Beden Eğitimi dersiyle ilgili uygulamaları temsil edeceği düşünülmektedir.

Araştırmada cevap aranan sorulara bakıldığında, daha çok okullardaki beden eğitimi dersinin yürütülmesiyle ilgili uygulamalar ve karşılaşılan sorunlar üzerinde durulduğundan “cinsiyet” değişkeni çok fazla önem arz etmemektedir. Ancak araştırmada bayan ve erkek Beden Eğitimi öğretmenlerinin olması araştırma örnekleminin heterojenliği açısından önemli bir unsur olarak sayılabilir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin yaş ortalamalarına bakıldığında genel olarak orta yaş denebilecek öğretmenlerden oluştuğu söylenebilir. Yaş değişkeni öğretmenlerin hizmet yılı ile de ilgili olduğundan katılımcılara görüşmeler sırasında yaş değişkenleri sorulmuştur. Araştırmaya katılanların yaşları 30 ile 53 arasında değişmekte olup katılımcıların yaş ortalaması 38,6'tır. Yaş değişkenine ilişkin öğretmenlerin hizmet yıllarına bakıldığında, araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet yılları 5 ile 33 arasında değişmekte olup hizmet yılı ortalaması 15,6 olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmaya katılan Ö4 (30 yaşında, 5 hizmet yılı) en genç öğretmen, Ö5 (53 yaşında, 33 hizmet yılı) ise en yaşlı öğretmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Elbette ki bu öğretmenlerin deneyimlerinin sunulması ve görüşlerinin karşılaştırılması araştırma için önemli olacaktır.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin bazıları görüşmeler sırasında branşlaştıkları alanları da belirtmiştir. Tablo 1’den de anlaşılacağı üzere, voleybol, futbol ve basketbol olmak üzere üç öğretmen branşını belirtirken, diğer iki öğretmen branşını belirtmemiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı BESYO mezunu olup, dört öğretmen Gazi Üniversitesi, bir öğretmen de Erciyes Üniversitesi mezunudur. (Tablo 1)

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin ikisi BESYO’da Özel Eğitim dersi alırken, biri Hizmet İçi Eğitim faaliyetlerine katılmıştır. Bir öğretmen hiç Özel Eğitim dersi ve Hizmet İçi Eğitim faaliyetlerine katılmazken, diğer 2 öğretmen (biri 8 defa) Hizmet İçi Eğitim faaliyetlerine katılarak çeşitli sertifikalar ve katılım belgelerine sahip olmuşlardır. (Tablo 1)

4.2. Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerine uygulanan mülakat (görüşme) formunun II. bölümünde, öğretmenlere çalıştıkları engelli okullarında yürütülen Beden Eğitimi dersinin yeri ve önemi, branş dışındaki öğretmenlerin bu derse bakış açıları, okul müdürleri, aileler ve öğrencilerin bu derse yaklaşımlarının ne olduğu konusunda açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Bu soruların yöneltilmesiyle araştırmaya katılan öğretmenlerin beden eğitimi dersinin önemine dair tutumları, hem kendi bakış açılarıyla hem de diğer bireylerin bakış açılarının öğretmenler üzerindeki etkileriyle ortaya konmaya çalışılmıştır. Buradan elde edilecek verilerle BE derslerinin örneklem kapsamındaki engelli okullarında ne kadar önemsenip benimsendiği konusu değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1) Engelli okullarında beden eğitimi dersinin önemi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Öğretmenlere yöneltilen ilk soruda kendi bakış açılarıyla beden eğitimi derslerinin okullardaki önemi sorulmuştur. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenleri beden eğitimi derslerinin tüm okul dersleri içerisinde çok önemli bir yere sahip olduğunun altını çizmektedir. Ayrıca ruhsal ve bedensel gelişimine en çok katkı yapan dersin beden eğitimi dersi olduğuna inandıkları, öğrencilerin daha sosyal ve daha kendi başlarına iş yapabilir hale geldiklerini, bu ders sayesinde bedenlerini daha iyi kullanabildiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin beden eğitimi dersinin önemini vurgulamak için kullandıkları ifadelerden bazıları şöyledir:

“Özel eğitim okullarında (tabi normal okullarda da yeri büyük) çocukların sosyalleşmesi fiziksel gelişimleri, okullarda çocukların kendilerini ortaya çıkarmaları ve öğretmen-öğrenci ilişkilerinin gelişimi açısından öneminin çok fazla olduğuna inanıyorum.” (Ö1)

“Engelli öğrencilerin kendi başlarına iş yapabilmeyi, bedenlerini kullanabilmeyi öğrenmeleri bu ders saatleri sayesinde artmaktadır. Bu nedenle beden eğitimi dersinin özellikle bu okullarda çok önemli olduğunu düşünüyorum”.(Ö2)

“ Bizim çocuklar engelli çocuklar. Vücutlarını doğru kullanamıyorlar. Bu beden eğitimi dersi de vücutlarını düzgün kullanabilme imkânı buldukları tek ders. Başka öğrencilerin içine karışmaları da zor olduğu için gruplara katılma fırsatı bulup sosyal yönden de gelişme şansı elde ediyorlar”. (Ö3)

“ Bence oldukça önemli. Çünkü öğrenciler beden eğitimi dersi sayesinde topluma biraz daha uyum sağlıyorlar. Kendi başlarına iş yapabilme yetenekleri gelişiyor. Beden eğitimi dersleri onların fiziksel gelişimlerine de katkı sağlıyor. Takım sporları sayesinde beraber hareket etme bilincini kazanıyorlar”(Ö4)

Araştırmamıza katılan bir beden eğitimi öğretmenimiz de engelli okullarında beden eğitimi dersinin daha farklı bir boyutuna değinerek, çocuklarda fizyoterapi etkisi yaptığını belirterek aşağıdaki ifadeyi kullanmıştır;

“Özellikle kendi okulum açısından söylemem gerekirse bedensel engellilerde özellikle fizyoterapi ve egzersiz çok önemli. Bu öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğu tekerlekli sandalyeye mahkûm bu nedenle beden eğitimi çok önemli onlar için. Elimizden geldiği kadar fizyoterapiye yönelik sportif alıştırma ile egzersizle çocukların fiziksel ve bedensel ihtiyaçlarını gidermeye çalışıyoruz”.(Ö5)

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere bu dersin engelli okullarında ne kadar önemli olduğu ortadadır. Ayrıca beden eğitimi öğretmenleri engellilerde beden eğitimi dersini açıklarken;

- Sosyal gelişim
- Fiziksel gelişim
- Kendilerini ifade etme
- Psikolojik gelişim sağlama
- Öğretmen- öğrenci ilişkilerini geliştirme
- Bedenlerini kullanabilme
- Gruplara katılabilme
- Takım sporları yapabilme
- Egzersiz yapabilme
- Yeteneklerini ortaya çıkarma ve kullanabilme
- İşbirliği yapabilme
- Kendine güven duyma
- Fizyoterapi gibi ifadeleri sık-sık kullanmışlardır.

Öğretmenlerin yapmış oldukları tanımlarda beden gelişimi, psikolojik gelişim, takım ruhu oluşturma, işbirliği yapabilme, sosyal hayata adaptasyon ve bedenini

kullanabilme gibi kavramlar kullanmaları beden eğitiminin önemini vurgulanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin beden eğitime ve bu yöndeki çalışmalara önem verdikleri, dolayısıyla okullarda beden eğitimi faktörünün bilincinde oldukları sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca öğretmenlerin görüşmelerde verdikleri tanımlar incelendiğinde tümünün Engellilerde Beden Eğitimi dersi hakkında oldukça yüksek düzeyde pozitif bir tutuma sahip oldukları hem mülakatlar sırasında kullanmış oldukları olumlu ve ikna edici ifadeler hem de görüşmeler sırasındaki kararlı ve tutarlı beden dillerinden anlaşılmaktadır.

2) Sizce bu okullarda beden eğitimi dersine yeterince önem veriliyor mu?

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerine engelli okullarında beden eğitimi dersine önem verilip verilmediği ile ilgili bir soru karşılığında öğretmenler engelli okullarında beden eğitimi dersine kağıt üzerinde çok önem verilirken, uygulamada çok önem verilmediğini belirtmişlerdir. Ayrıca beden eğitimi öğretmenleri engelli okullarında beden eğitimi dersine çok daha önem verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Engelli okullarının bel kemiği beden eğitimi dersi olmalıdır görüşü bütün öğretmenler tarafından benimsenmiştir.

“Müfredat dahilinde her öğretmen kendi malzemesiyle okulun fiziki şartlarına uygun olarak eğitim vermeye çalışıyor. Ama çok daha önem verilebilir.”(Ö1)

“Bu kadar az beden eğitimi ders saati ile ne verilebilir öğrenciye...”(Ö5)

“Kağıt üzerinde önem veriliyor. Ama uygulamada verilmiyor bence. Müfredat çocukların seviyesine uygun değil”.(Ö2)

“Son yıllarda beden eğitimi dersine önem veriliyor. Ancak daha fazlası olmalı”.(Ö4)

“Engelli okullarında eğitim sisteminin belkemiğini beden eğitimi oluşturuyor.”(Ö4)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu ders saatlerinin yetersiz olduğunu belirtirken, bazı öğretmenler de “engelli okullarının derslerinin yarısı beden eğitimi dersi olmalıdır” görüşündeler. Örneğin (Ö3)’e göre beden eğitimi dersleriyle ilgili;

“Bence beden eğitimi ders saatlerinin artırılması gerekir... Bence tüm derslerin yarısı beden eğitimine ayrılabilir. Çünkü hem bedensel gelişimleri hem de zihinsel gelişimleri için daha çok antrenman yapmaları gerekiyor.”

3) Sizce engelli okullarındaki eğitimde rol oynayan aktörler beden eğitimi dersine yeterince önem veriyorlar mı?

a) Branş dışındaki öğretmenler sizce beden eğitimi derslerine nasıl bakıyorlar?

Araştırmaya katılan engelli okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin kendilerinde olan bu bilincin ve olumlu bakış açılarının, bu dersle ve genel olarak eğitimle ilişkili olan diğer faktörlerde de mevcut olup olmadığı, araştırmaya katılan öğretmenler açısından değerlendirilmesi de araştırmanın cevap aradığı önemli sorulardan biridir. Buna göre katılımcı öğretmenlerden eğitimde rol alan önemli unsurlar olarak;

- Branş dışındaki meslektaşlarının,
- Ailelerin,
- Okul yönetimlerinin,
- Öğrencilerin bu derse ne derece önem verdiklerini değerlendirmeleri

istenmiştir. Bu değerlendirmeyi yapmalarının istenmesindeki amaç eğitimde önemli roller üstlenen bu unsurlardan ne kadar destek aldıkları konusunda bilgi edinmek ve bu konuda katılımcı öğretmenlere göre genel olarak engelli okullarında beden eğitimi dersine verilen önemin derecesi hakkında fikir sahibi olabilmektir. Bu amaca hizmet eden görüşme formundaki sorular katılımcı öğretmenlerin verdikleri cevaplar ve görüşmelerdeki beden dili de bulgulara yansıtılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere yöneltilen engelli okullarındaki eğitimde rol oynayan aktörlerin beden eğitimi dersine yeterince önem verip vermedikleri sorusuna verilen öğretmen cevaplarından elde edilen bulgular diğer branşlar, okul yönetimi, aileler ve öğrenciler olarak kategorize edilerek sunumu yapılmıştır.

Araştırmaya katılıp görüşleri alınan öğretmenlerin hemen hepsi diğer branş öğretmenlerinin beden eğitimi derslerine çok ilgi gösterdiğine işaret etmektedirler. Kendilerine yöneltilen açık uçlu soruya verilen cevapların analizine bakıldığında Beden eğitimi öğretmenleri, branş dışındaki meslektaşlarından Beden Eğitimi dersine yönelik beledikleri ilgi ve desteği gördüklerini dile getirmişlerdir. Bazı öğretmenlerimizin ifadeleri;

“Çocuklarla birlikte diğer öğretmenler de beden eğitimi derslerini izliyor ve seviyorlar bize yardımcı oluyorlar.”(Ö1)

“Onlar da (diğer branş öğretmenleri) beden eğitimi dersinin onları bir forma soktuğunu fark ediyorlar.”(Ö3)

Zaman zaman yardımcı oluyorlar ve büyük çoğunluğu beden eğitimi dersinin önemli olduğunu düşünmekte. Biraz daha ders saatlerinin artırılması iyi olur diye düşünüyorlar.”(“Ö2)

Olumsuz bir şey duymadım. Bu çocukların beden eğitimi dersi görmelerinin gerekli olduğunu biliyorlar.”(Ö5“)

Araştırmaya katılan bazı beden eğitimi öğretmenleri, diğer branş öğretmenlerinin kendi dersleri kadar beden eğitimi dersinin de öğrencinin gelişimine katkı sağladığını düşündüğünü belirtmişlerdir.

“Bizim okulumuzda beden eğitimi dersine diğer öğretmenlerin de katkısı oldukça fazla. Antrenmanlarımızda, maçlarımızda diğer branş öğretmenleri de gereken yardımı sağlamaktadırlar. Ve beden eğitimi dersinin öğrenci gelişimine katkı sağladığını ancak kendi derslerinin de öğrenilmesi gereken dersler olduğunu her fırsatta dile getirmektedirler.”(Ö4)

Araştırmamıza katılan beden eğitimi öğretmen görüşlerine bakınca diğer branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersine çok olumlu baktıkları ve okulun vazgeçilmez derslerinden biri olduğunu düşündükleri gözlenmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler branş dışı öğretmenler hakkında belirtmiş oldukları düşüncelerinin benzerlerini okul yönetimleri ve aileler içinde dile getirmişlerdir. Bilinçli yöneticilerin ve ailelilerin destek verdiklerini dile getiren öğretmenler, genellikle eğitim düzeyi yüksek ailelerin beden eğitimi dersiyse çok ilgili olduklarını, bu dersin öğrencilerine çok katkı sağladığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Beden eğitimi öğretmenleri, ailelerin genel olarak aşağıdaki faktörlerden dolayı Beden Eğitimi dersine önem verildiğini gösteren göstergeler olduğunu ifade etmişlerdir. Bu göstergelerden bazıları şunlardır:

- Sosyal hayata uyum sağlamada kolaylık sağlıyor
- Kendilerine güven duyuyorlar
- Mutlu oluyorlar
- Eve adaptasyon süreleri kısalıyor
- Bedenlerini kullanmayı öğreniyorlar.

b) Sizce beden eğitimi derslerine ailelerin bakış açısı nasıl?

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin ailenin beden eğitimi dersiyle ilgili düşüncelerinin olumlu olduğunu ve beden eğitimi dersinin çocuklarının hayatında vazgeçilmez olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bazı öğretmenlerinin görüşmemizde beden duruşları ve mimiklerinin bu durumu destekleyici tavır sergilemeleri de güvenilirliği arttırmıştır. Öğretmenlerimizin bazı ifadelerinden alıntılar;

“Çok fazla destekleri var. Aileler çocuklarının bir şeyler yapması, çocuklarının sosyal hayata uyum sağlaması, çıkıp bir gösteri yapmasından çok memnunlar.” (Ö1)

“ Aileler eğitilirse çocuğunu beden eğitimi dersine yönlendiriyorlar. Bu biraz eğitimle ilgili bence.”(Ö2)

“Çocukların beden eğitimi dersine katılımlarından sonra evdeki halleri de değişiyor sanırım. Evde daha sosyal oluyor eve de uyum sağlıyorlar. Bu nedenle veliler çok iyi bakıyorlar beden eğitimi dersine.”(Ö3)

“Aslında aileden aileye değişiklik göstermekle beraber genelde aileler evlatlarıyla çok ilgililer. Onların maçlarına ve faaliyetlerine katılımları çok yüksektir. Buna bağlı olarak beden eğitimi derslerini de çok önemsiyor ve destekliyorlar.” (Ö4)

Araştırmaya katılan öğretmenlerimizin özellikle üzerinde durdukları bir konu da ailelerin eğitim düzeyi olmuştur. Öğretmenler eğitilmiş ailelerin çocuklarına desteğinin çok olduğunu çok sık tekrarlamışlardır. Örneğin araştırmamıza katılan 5. beden eğitimi öğretmeni;

“...Ailelerimiz, özellikle eğitilmiş olanlar bunun ne kadar gerekli olduğunu zaruri olduğunu biliyorlar. Kültür seviyesi düşük olanlarsa gelip çocuklarını bırakıyorlar.”(Ö5)

c) Çalıştığınız okul yönetimlerinin beden eğitimi derslerine bakış açısı nasıl?

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı kendi çalıştıkları engelli okullarında okul yönetiminin beden eğitimi derslerine yüksek oranda önem verip beden eğitimi öğretmenlerini desteklediklerini belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin bu konudaki olumlu düşüncelerini yansıtan mülakat alıntılarında bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

“Okul idaresi benim okulumda da diğer özel eğitim okullarında da destek veriyorlar.” (Ö1)

“Beden eğitimi derslerini önemli görüyorlar ve bana destek oluyorlar. Gerek öğrenci faaliyetleri konusunda gerek malzeme konusunda da bana gereken desteği sağlıyorlar. Genel bir sorun yok.” (Ö2)

“En çok desteği okul idaresinden alıyoruz. Bundan memnunuz.” (Ö5)

“... bir sıkıntımız yok. Olumlu. Çoğunlukla olumlu diyebilirim.” (Ö5)

Araştırmamıza katılan aynı öğretmenlerin bir kısmı da okul idarelerinin beden eğitimi dersiyle ilgili olarak daha iyi olabileceklerini belirtmişlerdir. Okulun ve çevrenin imkânlarını daha iyi kullanabileceklerini, maddi anlamda daha fazla destek olabileceklerini belirten öğretmen görüşlerinden alıntılarsa aşağıdaki gibidir;

“Fena değil ama daha iyi olabilir. Daha çok imkân sağlamaları gerekir. Destek veriyorlar tabi ama daha çok destek verebilirler.”(Ö3

“Okul yönetimi beden eğitimi derslerine biraz daha fazla destek verebilir. Ders ihtiyaçları konusunda duyarlı davranmaları bizim ve öğrencilerimizin yararına olacaktır.”(Ö4)

Bu örneklerde öğretmenlere göre okul yöneticileri beden eğitimi dersiyle çok ilgili, fakat daha da ilgili olabilirler. Kaynakları daha fazla kullanabilirler görüşü de önemli yer tutmaktadır.

4) Sizce engelli öğrencilerin beden eğitimi derslerine ilgi düzeyleri, spor faaliyetlerine katılımı ve derse genel tutumları nasıl?

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenleri, engelli öğrencilerin tamamının beden eğitimi dersine çok önem verdiğini belirtmişlerdir. Bu durumun en önemli sebeplerinden bazıları aşağıdaki gibidir;

- Mutlu oluyorlar
- Eğleniyorlar
- Toplumda kabul görüyorlar. Ancak araştırmamıza katılan beden eğitimi öğretmenlerine göre engelli okullarında yapılmakta olan beden eğitimi dersi eğitim alan öğrencilere çok daha faydalı olmaktadır. Öğretmenlere göre;

- Sosyalleşiyorlar.
- Fiziksel gelişimine katkı sağlıyor.
- Mutlu oluyor.
- Motorik özellikleri ve davranışları gelişiyor.
- Düzenlilik sağlıyor.
- Toplumda yer ediniyor.

Araştırmamıza katılan öğretmenlerimizin engelli öğrencilerin beden eğitimi dersiyle ilgili düşündükleri konuşmalarından bazı alıntılar;

“Öğrencilerin beden eğitimi derslerine ilgisi büyük ve daha çok saat olsa daha da mutlu olacaklarını söylüyorlar.”(Ö2)

“...oynamayı seviyorlar. Sayı yaptığı zaman sen yendin bir şeyi başardın demek onları çok mutlu ediyor mesela. Çok seviyorlar.”(Ö3)

“... öğrenciler beden eğitimi ve aktivitelere girmek için yarışa giriyorlar. Durum böyle olunca öğretmen de memnun oluyor.”(Ö1)

“...ders dışı sporla ilgilenen pek çok öğrencimiz var. Masa tenisi oynayan basketbol oynayan öğrencilerimiz var. Şu an 55 öğrencimiz varsa bunların hemen hemen 30' u sporla ilgileniyorlar.”(Ö5)

“Eğer beraber oynarsan her gün oynamak istiyorlar ve bıkmıyorlar.”(Ö3)

Araştırmamıza katılan beden eğitimi öğretmenlerinden bazıları da öğrencilerin sosyalleştiğini, spor sayesinde arkadaş edindiğini ve daha olumlu olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmamıza katılan öğretmenin söylediği gibi.(Ö4)

“Engelli öğrencilerin spor faaliyetlerine katılımları çok yüksek. Spor yapan engelli öğrencilerin yapmayan engelli öğrencilere göre genel hayatında daha olumlu ve daha sosyal olduklarını görmekteyim. Bunda spor yaparken kendileri gibi engelli arkadaşlarıyla iletişim kurup bir şeyleri birlikte yapmalarının da katkısının çok fazla olduğunu düşünüyorum. Ayrıca sporcu engelli öğrenci denmesi ona bir statü veriyor. Ve kendine güveni artıyor.”(Ö4)

5) Çalıştığımız engelli okulunda beden eğitimi dersi için tesisler açısından uygun şartlar var mı?

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenleri görev yaptıkları okulun fiziki şartlarıyla ilgili genel anlamda çok ciddi sorunları olmadığını belirtmişlerdir. Fakat bunun yanında daha da iyi olabileceğini düşünmektedirler. Öğretmenlerimizin fiziki şartlarla ilgili düşüncelerinden alıntılar aşağıda belirtilmiştir;

“...benim çok küçük bir salonum var sadece. Aslında beden eğitimi dersi için hem araç gereçler açısından hem de uygulanabilir alan açısından daha fazla imkân olmalıdır. Bu sayede dersler daha aktif geçecektir bence. (Ö2)

“...geniş salonlar olsa çok daha iyi olacak. Gerekli aletler yok. Biz idare ediyoruz tabi ama daha çok olabilir.”(Ö3)

“Okulum beden eğitimi dersi konusunda iyi şartları sahip. Beden eğitimi dersinde kullandığımız malzemeler konusunda hemen hemen hiçbir sıkıntı yok.”(Ö4)

6) Sizce engelli okullarındaki beden eğitimi programında gösterilen amaçları gerçekleştirme düzeyi ne kadardır? Açıklayınız?

Araştırmamıza katılan beden eğitimi öğretmenlerine “Beden eğitimi dersi müfredatının amaçları gerçekleştirmek için yeterli midir?” denildiğinde genelde öğretmenler ikiye ayrılmıştır. Bu konu ile ilgili öğretmenlerimizin olumlu ve olumsuzluk belirten ifadelerinden alıntılar;

“Biz bu müfredatı kendimize göre adapte edip o şekilde uyguluyoruz. Elimizden geldiğince onlara spor yaptırmaya çalışıyoruz.” (Ö5)

“Bence iyi güzel hazırlanmış bir müfredat eğer başından sonuna dek düzgün bir şekilde uygulanırsa çocukları bir forma sokabilir bence.”(Ö3)

“Ben amaçlarına uygun olduğu inancında değilim. Bence müfredat daha uygun bir hale getirilebilir. Çünkü çocukların seviyesine uygun değil.”(Ö2)

“Müfredat çok uygun değil ama biz şartlarımıza göre müfredata uymaya çalışıyoruz.”(Ö1)

7) Engelli okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin eğitimi sizce yeterli midir?

Araştırma grubuna Beden eğitimi öğretmenlerinin engelli eğitimiyle ilgili almış oldukları eğitimin yeterli olup olmadığını sormuş olduğumuz soruya verdikleri cevaplar daha çok “yetersiz” düzeyde çıkmıştır. Öğretmenlerin beden eğitimi ve spor bölümlerinde eğitim alırken engellilerle ilgili daha fazla ders almaları ve derslerin engel gruplarına göre çeşitlendirilmiş olması gerektiği öğretmenlerimiz tarafından belirtilmiştir. Öğretmenlerimizin bu konuyla ilgili görüşlerinden alıntılar da aşağıdaki gibidir.

“Beden eğitimi öğretmenlerinin üniversitede engellilere yönelik bir eğitim aldıkları söylenemez. Engellilerimiz zaten yaklaşık bir üç beş sene öncesine kadar zaten dışlanmış vaziyetteydi. Şu son yıllarda bu öğrenciler topluma kazandırılmaya başlandı. Böyle olursa hiç olmazsa ülkemizde 8-9 milyon engelliye iyi bir eğitim almış uzmanlar tarafından eğitim verilme fırsatı sağlanmış oluyor.”(Ö5)

“Beden eğitimi öğretmenlerinin eğitimi her engelli öğrenci için ayrı olmalı. İşitsel engelliler için ayrı bir eğitim verilmeli, zihinsel engelliler için apayrı. Hangi engel grubuna eğitim verilecekse ona göre de öğretmen eğitilmeli. Zaten böyle olmazsa etkin bir eğitim olmaz.”(Ö3)

“Engelli okulları için daha fazla ders almalıyız bence. Beden eğitimi öğretmenleri yetiştiren öğretim kurumları için ve branşlar için daha fazla önem verilmeli. Gereken önemin tam olarak verilebilmesi için de engelli öğrencilerle ilgili eğitim veren kurs, seminer gibi şeylerin sayısı artırılmalı.”(Ö2)

“... kendimizi yenilemek için engellilerle ilgili Hizmet içi kurslara da gidilebilir.” (Ö4)

5. TARTIŞMA

Çalışmada engelli okullarında görev yapan beş beden eğitimi öğretmeniyle görüşülmüş, bu okulların beden eğitimi dersiyle ilgili eğitim güçlüklerine ait problemler incelenmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin engelli okullarında beden eğitimi dersinin çok önemli olduğunu ve eğitimin vazgeçilmez bir parçası olduğunu belirtmişlerdir.

Çelik (2008)'in Beden eğitimi öğretmenlerinin okul içi ve dışı faaliyetlerde karşılaştıkları sorunların incelenmesiyle ilgili yüksek lisans tezinde “Beden Eğitimi ve sporun, beden, ruhen ve sosyal açıdan sağlıklı nesiller ve dolayısıyla sağlıklı bir toplum yetiştirilmesindeki rolü ön plana çıkarılarak sporun ve beden eğitiminin yeri ve önemi başta aileler olmak üzere, okul yöneticilerine ve diğer eğitimcilere branş uzmanları tarafından anlatılmalı, sporun yaygınlaştırılması ve desteklenmesi için gerekli bilinç verilmelidir.”²⁴ demiştir. Öğrencilerin beden, ruhen ve sosyal olarak gelişimine en büyük katkının beden eğitimi dersi olduğu vurgulanmıştır. Yapılan bu araştırma, bulgular bakımından engelli okullarında yapmış olduğumuz çalışmayla paralellik göstermektedir.

Keskin (2008)'in görme engellilerin reaksiyon zamanlarıyla ilgili yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında; Spor her dönemde insana sağlamış olduğu fizyolojik kazanımlarının yanı sıra bireylerin kendilerini ifade etmeleri, kazanma arzusunu, bir amaç doğrultusunda takım ruhu oluşturup birlikle bu amaç için mücadele etmeyi, kazanmanın coşkusunu, kaybetmenin hüznünü yaşamayı, otoriteye saygı duyup, yenilgiyi kabullenebilmek gibi sosyal yaşam unsurlarını da kişiliklerine kazandırma noktasında bireylere büyük katkısı olan bir yaşam biçimi olmuştur. Sporun bu özelliklerinin, birçok davranışı bağımsız olarak ortaya koyma girişkenliğinden ya da yeteneğinden yoksun görme engelli bireyler için çok daha önemli olduğu söylenebilir.⁷¹ Engelli okullarında beden eğitimi dersinin öğrenci açısından çok önemli olduğunu vurgulamıştır.

Çalışmanın sonuçlarına göre engelli okullarında uygulanan beden eğitimi dersi müfredatının öğrencilere yeterince uygun olmadığı yönünde görüş bildirilmiştir. Bu konuda yapılan araştırmalara bakıldığı zaman;

Akdoğan (2009)'ın Beden eğitimi öğretmenlerinin ilköğretim beden eğitimi dersi yeni öğretim programı hakkında görüşleri ile ilgili yapmış olduğu yüksek lisans tezinde; Ülkemizde daha önceki programları bile uygulamaya imkân vermeyen bir altyapı sorunu varken modern dünyaya ayak uydurmayı hedef alarak hazırlanmış bir programın uygulanmasını sağlamak çok güçtür. Ve hazırlanan program, içeriği ne kadar mükemmel olursa olsun geçerliliğini kaybedebilir. Bunun yaşanmaması için öğretim programı gibi çok önemli bir program hazırlanırken, programın ülke şartlarına uygun olup olmadığı sorgulanmalıdır. Yapılan yüksek lisans tezinde ilköğretim okullarının müfredatının uygun olmadığı sonucu, engelli okullarının da müfredat programının uygun olmadığı bulgularımızla paralellik göstermektedir.⁵

Çelik (2008)'in, İlk ve orta öğretim okullarındaki Beden Eğitimi dersi programının etkin bir şekilde uygulanması bireysel ve toplumsal amaçların gerçekleştirilmesine yardımcı olacaktır. İlk ve orta öğretim programında yer alan diğer derslere verilen ağırlığın Beden Eğitimi dersine de verilmesi için, okul yöneticileri ve branş dışı öğretmenlerin Beden Eğitimi öğretmenlerine her fırsatta destek vermesi, alt yapı koşullarının hazırlanmasına yardımcı olması gerekmektedir.²⁴

Yüzüak (2006) ise; Kütahya'da İlköğretim ve Liselerde Görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin meslek sorunlarının araştırılması ile ilgili yapmış olduğu yüksek lisans tezinde; Normal ilköğretim ve liselerde beden eğitimi dersi müfredat programının araç-gereç eksikliği ve spor alanı eksikliğinden dolayı uygulanamadığını belirtmiştir.¹²¹ Engelli okullarında yapılan çalışmaya göre ise; beden eğitimi dersi sadece araç-gereç eksikliğinden değil, müfredatın da öğrencilere uygun olmamasından dolayı amaçlara yeterince ulaşamadığı gözlenmiştir.

Yapılan mevcut araştırmaya katılan beden eğitimi oğretmenlerinin bu dersin oğrencilere faydaları ile ilgili yapmış oldukları tanımlarda beden gelişimi, psikolojik gelişim, takım ruhu oluşturma, işbirliği yapabilme, oyun oynama, sosyal hayata adaptasyon ve bedenini kullanabilme gibi kavramları sıkça kullanmaları, beden eğitiminin önemini vurgulanmaktadır.

Bulgulara göre Özer ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmalar, çalışmamızı desteklemektedir. Özer ve arkadaşlarının çalışmasında; engellilerin fiziksel ve kişilik gelişimlerini sağlamak üzere sadece sportif etkinliklere değil bunun yanı sıra rekreatif, eğlenceye dayalı fiziksel aktivitelere de katılmaları gerekmektedir.⁸⁶

İlhan (2007)'ın eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sportif Aktivitelerinin Ruhsal Uyum Düzeylerine Etkisi adlı doktora tezinde; Uygulama grubunda yer alan ve düzenli beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılan çocukların nevroitik ve davranış sorunlarında, kontrol grubuna göre azalan bir fark olduğu ve farkın uygulama grubu lehine anlamlı olduğu bulunmuştur.⁵⁹ Bu çalışma da yapılan mevcut çalışmayı desteklemektedir.

Güllü (2007), Orta Öğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması ile ilgili yapmış olduğu doktora tezinde; “Spor yapan ortaöğretim oğrencilerinin spor yapmayan oğrencilere göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumları psikolojik durumlarına da olumlu yansımaktadır.” ayrıca “Ortaöğretim oğrencileri spor faaliyetlerinde psikolojik açıdan haz ve heyecan duymaktalar; sosyolojik açıdan yeni ortam ve arkadaşlar edinmekte. Fiziksel anlamda yeni beceriler elde etmekte, iyi bir postür duruşu kazanmaktalar.⁴¹ Güllü'nün orta öğretim oğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumları, yapılan mevcut çalışmada engelli oğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları ile paralellik göstermektedir.

Ertunç (2008)'un, Kaynaştırma Eğitimi Uygulanan İlköğretim İkinci Kademedede Görev Alan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin ve Sınıflarındaki Engelli Öğrencilere Bakış Açılarının Değerlendirilmesi

ile ilgili yapmış olduğu yüksek lisans tezinde; “beden eğitiminin, engelli öğrencinin sosyal gelişimlerine katkı sağlayacağına, işbirliği içinde çalışma alışkanlığı kazandıracığına, sporla ilgili becerileri geliştireceğine büyük çoğunlukla inandıklarını belirten öğretmenler, aynı zamanda işbirliği içinde çalışma alışkanlığı kazandırdığı konusunda da çoğunlukla katılım göstermişlerdir. Bu da beden eğitiminin engelli öğrenci üzerinde olumlu etkisinin oldukça fazla olduğunu göstermektedir. Beden eğitimi daha çok bedensel aktiviteye dayandığından, özellikle öğrenme güçlüğü, uyum sorunu, zihinsel engelli öğrenciler açısından değerlendirildiğinde bu yolla kendilerini daha iyi ifade edebilirler. Beden eğitimi dersinde hem öğretmenler hem de özürlü öğrenciler daha az sıkıntı yaşayabilirler.” demektedir.³⁶

Yapılan mevcut araştırmanın bir diğer bulgusu; sporun engelli öğrenciye fizyoterapi niteliği sağlaması idi. Özyiğit’in bir araştırmasında da bulgular desteklemektedir.

Özyiğit (1992), Sportif aktivitelerin klasik terapi egzersizlerine üstünlüğü kişiyi eğlendirmesi, yaşama bağlamasıdır. Bedensel aktivite ve eğitici oyun etkinlikleri ile hem psiko-sosyal baskılar hafifleyecek, hem de bir kısım engel türlerinde iyileşme ve düzelmeler sağlanabilecektir. Oyun ve hareket etkinliği alışkanlık haline geldikçe, çocukta kuvvet, dayanıklılık ve koordinasyonda artacak, hatta sonuçta engellide yeni bir yaşam felsefesinin oluşumuna bile ortam hazırlayabilecektir.⁹²

Karagöz (2002)’ün Spor Yapan ve Yapmayan Engellilerin Bazı Fizyolojik ve Antropometrik Ölçümlerinin Kıyaslanması ile ilgili yapmış olduğu yüksek lisans tezinde; Spor yapan bedensel engelliler ile spor yapmayan bedensel engellilerin antropometrik ölçümleri karşılaştırıldığında test sonucunda omuz genişliği, göğüs genişliği, pazı kası1, pazı kası2 ve dirsekte spor yapan engelliler için olumlu yönde önemli gelişmeler görülmüştür.⁶³

Söğüt (2006) ; Sporun Bedensel Engellilerin Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisi ile ilgili yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında; sonuç olarak elde edilen bulgular

sporun, bedensel engellilerin sosyalleşmeler üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermiştir. Bu etki arkadaş edinmeden, grup üyeliğine, kendini değerli hissetme, hoşgörülü olma, takım çalışmasını önemseme, rekabet duygusu, ulusal değerlere bağlı olma gibi birçok konuda etkilidir.⁹⁶ Elde edilen bu sonuç, sporun tüm toplum üyeleri üzerinde olumlu etkilerde bulunmasının bedensel engelliler açısından da geçerli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Akçalar (2007)'in Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi konulu Yüksek Lisans Tezinde; Sosyalleşme, aile ile başlar. Daha sonra okul, arkadaş grupları, kitle iletişim araçları gibi sosyalleşme araçlarıyla, sözünü ettiğimiz çevreye uyum süreci, devam eder. Spor faaliyetleri de bireyin sosyalleşmesini sağlayan önemli bir araçtır. Spor, bireyin fiziksel, ruhsal/psikolojik ve sosyal gelişimlerini önemli ölçüde etkiler ve bu anlamda sporun hem insan sağlığı hem toplum sağlığı açısından önemi tartışılmaz. Spor tüm toplumlarda popüler etkinlikler konumundadır. Kimileri yarışmak için, kimileri ise sağlık amacıyla bu etkinliklere katılmaktadır. Fakat engeli olan bireyler, çoğu zaman kendilerini bu tip etkinliklere kapatmaktadırlar ya da etkinlik yapma fırsatı verilmemektedir.⁴

Yüzüak (2006) ve Uğur (2006)'un Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorunları Üzerine yapmış oldukları çalışmalarda, okul idaresi ve çevresinin spora karşı ilgi ve destek göstermedikleri belirtilirken,^{113,121} yapılan mevcut çalışmamızda okul idaresi ve çevresi okulun beden eğitimi dersine destek vermektedir.

Yapılan mevcut araştırmada; engelli okullarında öğrenci velilerinin çocuğu ile ilgilenme yoğunluğunun ebeveynlerin eğitim durumu ile ilgili olduğu, eğitimli bir ailenin çocuğu ile daha çok ilgilendiği ortaya çıkmıştır. Bu durum Güllü (2007)'nin araştırmasıyla paralellik göstermektedir. Ortaöğretim öğrencilerinin ebeveynlerinin eğitim düzeyleriyle; boş zamanlarında egzersiz ve spor yapma sıklıkları, bir kulüpte spor yapmaları ve beden eğitimi dersine ilgileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur.⁴¹

Yapılan mevcut araştırmada okullardaki malzeme ve tesislerin çoğu öğretmen tarafından yeterli görüldüğü yönünde bir sonuç çıkmıştır. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalarda ise tam tersini göstermektedir.

Ayan (2007)'ın İlköğretim I. ve II. Kademedede Beden Eğitimi Dersinin Amaçlarına Göre Uygulanma Durumunun İncelenmesi ile ilgili doktora tezinde; okullarda tesis, malzeme, araç-gereç eksikliği olduğunu, bunun sonucunda da beden eğitimi dersi öğretim programlarında amaçlanan hedeflere ulaşılmasının güçleştiğini belirtmiştir.¹³

Çelik (2008), okullarda Beden eğitimi dersinin daha etkili bir şekilde işlenmesi için daha fazla kaynak ayrılarak gerekli fiziki donanım ve malzeme eksikliğinin giderilmesi gerektiğini belirtmiştir.²⁴

Sümer (2006), İşitme Engellilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri ile ilgili yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında; Beden eğitimi ve spor derslerindeki en büyük sorunun, okullardaki tesis eksikliği olduğunu vurgulamıştır.⁹⁹

Uğur (2006) da çalışmasında, beden eğitimi dersinin işlenmesi için gerekli tesis, araç-gereç, fiziksel mekân problemi olduğunu tespit etmiştir.¹¹³

Araştırmamızda beden eğitimi ders saatlerinin azlığı karşımıza büyük bir problem olarak çıkmaktadır. Yapılan mevcut çalışma bu konuda yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Çelik (2008) ve Sümer (2006); beden eğitimi derslerinin saat sayısının amaçların kazanımı açısından yetersiz olduğunu, yine başka bir çalışmayla, Özer ve arkadaşları da beden eğitimi derslerinin haftalık ders saatleri arttırılmalıdır sonucuna vararak çalışmamızla paralellik göstermiştir.^{24,199,86}

Ayan (2007), I. ve II. Kademedeki beden eğitimi derslerinin amaçlarına göre uygulanma durumuyla ilgili hazırlanmış olduğu yüksek lisans çalışmasında; beden eğitimi ders saatlerinin az olduğunu belirtmiştir. Engelli okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri de ders saatlerinin yetersiz olduğunu vurgulamışlardır.¹³ Bu açıdan Ayan'ın tespiti çalışmalarımızla paralellik göstermiştir.

Uğur (2006) çalışmasında, beden eğitimi öğretmenlerine diğer branş öğretmenlerinin destek vermediği tespitini yaparken, yapılan mevcut araştırmada engelli okullarındaki diğer branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersine çok ilgi duydukları ve beden eğitimi öğretmenlerine çok yardımcı oldukları ortaya çıkmıştır. Branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersine karşı tutumları normal okullar ile engelli okullarında farklılık göstermektedir.¹¹³

Yapılan mevcut araştırmada engelli okullarındaki engeli olan öğrencilerin beden eğitimi dersini çok sevdiğini ortaya çıkarmıştır. Bu konuda yapılan birçok araştırmada da aynı sonuca rastlamak mümkündür; Sümer; engelli öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine çok ilgili oldukları ve bu dersi sevdiğini belirtirken¹⁰⁰, Güllü de, normal ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varmıştır⁴¹.

Yapılan mevcut araştırmada engelli okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin alanlarında daha donanımlı olması gerektiği ve hizmet içi eğitimlerle kendisini yenilemesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Dedeoğlu ve ark.(2004)'nın zihin engelliler öğretmenliği ile ilgili bir araştırmasında; Öğretmenlik programlarının yeniden düzenlenmesi söz konusu olduğunda alanlara uygun derslerin belirlenmesi ve bu derslerin öğrencilere sunulması, öğrencilerin mezun oldukları zaman belli bir süre mezun oldukları okullarca izlenmesi, Milli Eğitim Bakanlığı hizmet içi eğitim etkinliklerinin farklılaştırılması ve kalitesinin artırılması önerilebilir. İleri araştırmalarda, lisans programlarının değerlendirilmesine yönelik araştırmaların artırılması ve daha geniş kapsamlı katılımlarla var olan sorunların ve

ihtiyaçların belirlenmesi önem taşımaktadır. Buradan elde edilen bilgilere paralel olarak MEB, YÖK ve eğitim fakültelerinin gerekli tedbirleri almaları, öğretmen ve eğitimin kalitesinin artmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca araştırmada katılımcılar; lisans programlarında pek çok şey öğrendiklerini, ancak öğretmen olduklarında bunların çok yeterli olmadığını gördüklerini ve kendilerinin alanda öğrendikleri ve geliştirdikleri farklı becerilerin olduğunu da belirtmişlerdir. Bu nedenle eğitim fakültelerinde derslerin olabildiğince uygulamaya dayalı yapılması gerektiğini önermişlerdir.²⁸

Özer ve ark.(1998) da; Bu derslerin özürlülük konusunda eğitimli beden eğitimi öğretmenlerince yaptırılması ve mevcut spor eğitimcilerinin özürhüleriyle ilgili olarak eğitilmesi konusuna vurgu yapmıştır.⁸⁶

Bu konuda yapılan başka bir çalışmada; Ünal (2006)'ın, Okul öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri ile ilgili yapmış olduğu yüksek lisans tezinde, Okul öncesi öğretmenleri alanları ile ilgili hizmet içi eğitimlere yeterli düzeyde katılmadıkları bulgusuna ulaşılmıştır.¹¹⁴ Başka alanların öğretmenlerinde de hizmet içi eğitim eksikliği, engelli okullarındaki beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet içi katılımlarıyla ilgili yapılan mevcut çalışmadaki bulgularla paralellik sağlamıştır, çalışmayla uyumlu olduğu görülmüştür.

Sümer (2006)'ın bir çalışmasında öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarına katılımı % 21,6 olarak belirlenmiştir.⁹⁹

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak sonuçlara ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç

Engelli okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin yaşamış oldukları eğitim güçlüklerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1) Engelli Okullarında öğrencilerin gelişimi açısından beden eğitimi dersinin çok önemli olduğu,

2) Beden eğitimi dersinin engelli öğrencilere fizyoterapi etkisi yaptığı ve bu ders sonucunda öğrencilerin çok mutlu olduğu,

3) Engelli okullarında beden eğitimi dersine uygulamada değil ama kağıt üzerinde önem verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

4) Engelli okullarında beden eğitimi ders saatlerinin öğrenci memnuniyeti açısından yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

5) Engelli okullarında diğer branş öğretmenlerinin de bu derse çok katkı sağladıkları, ilgilendikleri ve derse destek verdikleri, ayrıca beden eğitimi dersinin bu okulların olmazsa olmazı olduğu, kendi dersleri kadar bu dersinde öğrencinin gelişimine katkı sağladığı görüşünde olduklar,

6) Engelli okullarında bu öğrenciler beden eğitimi dersine çok önem veriyor ve çok seviyor lehine olduğu,

7) Engelli okullarındaki okul idaresi ve yönetimi beden eğitimi dersini desteklemektedir sonucuna,

8) Engelli okullarında engelli öğrencilerin aileleri beden eğitimi dersini desteklemektedir, ancak eğitimli ailelerin çocuklarını beden eğitimi konusunda daha fazla destekledikleri,

9) Engelli okullarında beden eğitimi dersi malzemeleri öğretmen tarafından yaratılmaktadır. Bunun için de sorun azdır. Daha fazla malzeme olsa derslerin niteliği artacaktır. Bazı okullarda da daha büyük spor salonu ihtiyacı vardır sonucuna,

10) Engelli okullarında beden eğitimi öğretmenin yarısı okullarının taşınmalı sistem olduğundan dolayı egzersiz yapamamaktadır.

11) Engelli okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin BESYO'larda eğitim alırken daha fazla Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor ve Özel Eğitim dersi alması gerektiği ve bu öğretmenlerin hizmet içi eğitim ile desteklenmesi gerektiği gibi sonuçlara varılabilir.

Bütün bu sonuçlar ışığında; Engelli okullarında beden eğitimi derslerinin çok önemli olduğu, özel gereksinimli çocukların sosyalleşmelerinde ve özel eğitim süreçlerinde beden eğitimi dersinin yeri ve öneminin tartışılmaz olduğu ve hem velilerin hem de öğretmenlerin bu dersten beklentilerinin oldukça yüksek olduğu sonucuna varılabilir.

6.2. Öneriler

Çalışmanın sonuçlarına göre, aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

Tesis olmayan mevcut okullar yerel yönetimler ve spor kulüpleri ile işbirliği yaparak tesis sorununu azaltmalıdırlar.

Engelli okullarındaki engeli olan öğrencilerin daha iyi hizmet alabilmesi için engellilerle ilgili Hizmet içi eğitim programları daha sık ara ile yapılarak kapsamı üniversiteler ile işbirliği içerisinde geliştirilmelidir.

Engeli olan öğrencilerin fiziksel ve ruhsal gelişimleri çok önemlidir. Bu sebeple Engellilerle ilgili Hizmet içi eğitim programların müfredatına öğrencilerin fiziksel ve ruhsal gelişimleri ile ilgili konular yoksa konulmalı, var ise gözden geçirilmelidir.

Engelli eğitiminde ailelerin önemi büyüktür. Bu nedenle okullarda ailelere yönelik beden eğitimi ve spor etkinlikleri ve sporla ilgili bilgiler verilerek, sporun yaygınlaştırılması ve spor bilincinin artırılması sağlanmalıdır.

Engelli Okullarında Beden eğitimi dersi ders saatleri artırılmalıdır.

Engelli okullarında beden eğitimi dersi ile ilgili genel anlamda malzeme eksikliği bulunmaktadır. Öğretmenlerin daha verimli ders yapabilmeleri için malzemelerin temini yoluna gidilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı bu konuda gereken malzeme yardımını yapmalıdır.

Engelli okullarındaki spor alanlarının (spor salonu, spor sahası vb.) standart olması zorunlu hale getirilmelidir.

Engelli okullarında eğitim gören öğrenciler için beden eğitimi derslerinin sağlıklı olarak yapılabilmesi için fiziksel anlamda zarar görmemeleri adına çevresel güvenlikleri sağlanmalıdır. Ayrıca güvenlik görevlisi (özellikle EZE ve ÖZE okulları için) personeli görevlendirilmelidir.

Engelli okullarında beden eğitimi öğretmen sayısı yeterli görülmeyle beraber etkinliklerin yapılabilmesi için öğretmen sayısının artırılması gerekmektedir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilmesi müfredatı gözden geçirilmelidir. Engelli okullarına uygun ve uygulanabilirliği olan müfredat hazırlanmalıdır.

Engelli öğrencilere boş zamanlarında spor yapma alışkanlığı kazandırılarak sağlıklı, mutlu ve kendine güvenen bireyler olmaları sağlanmalıdır.

Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarında Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor ve Özel Eğitim dersinin sayısı artırılarak, daha çok uygulamaya yönelik olmalıdır.

Engelli okullarındaki öğrencilere beden eğitimi dersi, daha çok oyunla eğitim şeklinde olmalıdır.

Engelli okullarındaki beden eğitimi öğretmenin egzersiz yapabilmesi için gerekli şartlar sağlanmalıdır.

ANKARA İLİNDE ENGELLİ OKULLARINDA ÇALIŞAN BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI EĞİTİM GÜÇLÜKLERİ

ÖZET

Eğitim kişileri yaşama hazırlayarak dış dünyası ve çevresiyle uyumunu sağlamaktır. Eğitim sonucunda bireyler daha üretken yaratıcı ve sorgulayıcı bireyler haline gelmektedir.

Ülkemizde engelli olanların sayısı nüfusun yaklaşık %12.29'unu oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalarda engeli olan bireylerin öğrenme ve uyum sorunlarının büyük bir kısmının beden eğitimi ve spor etkinlikleriyle halledildiği ve engel durumu ne olursa olsun bu bireylerin birçok alanda engeli bulunmayan bireylerden daha başarılı olduğu aynı zamanda toplumsal kurallara uyma konusunda daha istekli olup, sosyal ve uyumlu davranışlar gösterdikleri gözlenmiştir.

Yapılan bu araştırmada engelli öğrencilerin topluma kazandırılmaları ve kendilerine güven duymaları süreci, eğitim gördükleri okullarındaki beden eğitimi öğretmenlerinin karşılaştıkları eğitim güçlükleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma Ankara ilinde rastgele seçilen beş engelli eğitimi veren okuldan beş beden eğitimi öğretmeni seçilerek gerçekleştirilmiştir.

Araştırmalarda nitel yöntem kullanılmıştır. Sonuçlar istatistik işlemleri betimsel Analiz tekniği kullanılarak yapılmıştır.

Engelli okullarında beden eğitimi dersinin fizyoterapi etkisi yarattığı, derse uygulamada değil kağıt üzerinde daha çok önem verildiği, ders saatlerinin yetersiz olduğu, okullarda gerekli malzeme sorunu yaşandığı, engelli okullarının taşınmalı sistem olması nedeniyle öğretmenlerin öğrencilerle egzersiz sorunu yaşadığı ve öğretmenlerin öğrenim süreleri boyunca engellilerle ilgili yeterli eğitim almadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırma sonucuna göre "Engelli okulları politikalarda ve sponsorluk sisteminde daha çok yer almalı ve desteklenmelidir. Hizmet içi eēitim kursları ve üniversitelerde engellilerde beden eēitimi ve spor daha geniş kapsamlı ve uygulamalı yer almalıdır. Müfredat programları gözden geçirilmeli, ders saatleri arttırılmalıdır. Okullarda salon ve malzeme şartları iyileştirilmelidir." önerileri dikkate alınmalıdır

**THE EDUCATIONAL DIFFICULTIES OF THE PHYSICAL EDUCATION
TEACHERS WHO WORK IN THE SCHOOLS FOR THE DISABLED IN
ANKARA**

SUMMARY

Education prepares individuals to life and enables them to adapt to the outside world and to the environment. As a result of education, individuals become more questioning, productive and creative.

The percentage of people with disabilities in our country's population is approximately 12:29% . Research shows that a large portion of the learning and adaptation problems of individuals with disabilities is solved with physical education and sports activities. It is also observed that these individuals, regardless of the kind of disability they have, are more successful than the individuals with no disabilities in many fields. It is also observed that individuals with disabilities are more willing to comply with social rules and they show sociable and compliant behavior.

In this research, socialization and self-confidence gaining process of students with disabilities are determined. The educational difficulties of the physical education teachers in these students' schools are also determined.

Research is carried out with five physical education teachers in five randomly selected disabled schools in Ankara.

Qualitative method is used in the research. The results are reached by using descriptive analytical techniques for statistical procedures.

The results of the study are as follows: Physical education courses in disabled schools create physiotherapy effect. More emphasis is given to these courses on paper than practice. The class hours are inadequate. Schools don't have necessary materials.

Teachers have exercise problems with students because of the school-bus service system of the disabled schools. Finally, teachers do not get adequate training during their education.

According to the results of the research, the following recommendations should be taken into consideration: “Disabled schools should be sponsored more commonly and supported by policies. In-service training courses should be more common. Physical education courses and sports education for disabled students at universities should be more comprehensive and hands on. Curriculum programs should be reviewed and course hours should be increased. Indoor facilities at schools and material conditions should be improved.”

KAYNAKÇA

1. Açıkkada, C., Ergen, E., Bilim ve Spor, Ankara, Tek Ofset Matbaacılık, 1990.s.190.
2. Akar, İ., Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Etmenler, , KAYA, Z. Editör. Sınıf Yönetimi. 1. Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık, 2003. S: 19, 42.
3. Akbuğa, B., Gürsel, F., Bilgilendirme Yoluyla Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Engelli Bireye Yönelik Değişen Tutumlar, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Dergisi.2007; 1(2) : 5-8.
4. Akçalar, S. Ö., (2007)'ın Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi . Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2007.
5. Akdoğan.S., Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İlköğretim Beden Eğitimi Dersi Yeni Öğretim Programı Hakkında Görüşleri. Yüksek lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2009.
6. Akkök, F., Aşkar, P., Katrancı, N., Özürlü Bir Çocuğa Sahip Anne Babalardaki Stresin Yordanması. Özel Eğitim Dergisi, 1992; 1(2) : 8.
7. Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Adapazarı, Sakarya Kitapevi, 2001.
8. Aracı, H., Okullarda Beden Eğitimi, 1. Baskı, Ankara, Yardımcı ofset, 1998. S: 9- 37.
9. Aracı, H., Okullarda Beden Eğitimi, Öğretmen ve Öğrenciler İçin, 2. Baskı, Ankara, Bağırğan Yayınevi, 1999. S:13.

10. Aracı, H., Öğretmen ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi, 3. Baskı, Ankara, Nobel Yayınevi, 2001. S: 6-7
11. Aras, N., Özel Eğitime Muhtaç Kişiler ve Beden Eğitimi Spor, Çağdaş Eğitim Dergisi, Eylül 1992; (180) : 21
12. Aslan, R., Beden Eğitimi Bilgileri, 1. Baskı, Ankara, Bimaş Matbaacılık, 1979. S: 1-3.
13. Ayan, S., İlköğretim I. Ve II. Kademedede Beden Eğitimi Dersinin Amaçlarına Göre Uygulanma Durumunun İncelenmesi. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2007.
14. Bailey, D.K., Methods of Social Research. NewYork:The Free Pres, 1987.p.174-177
15. Başer, E., Uygulamalı Spor Psikolojisi, Performans Sporunda Psikolojinin Rolü, 1.Baskı, Ankara, BSY Yayınları, 1985. S: 45-46.
16. Başer, H., Sınıf Yönetimi, PEGEM Personel Eğitim Merkezi, Yayın No:13, Ankara, 1997. S: 73.
17. Başer, S., Ankara Bölgesinde İşitme Engelli Özürlü Sporcuların Sportif Performanslarına Etki Eden Kişilik Özellikleri. Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2002.s.6-10
18. Binbaşıoğlu, C., Eğitim Yöneticiliği, 2. Baskı. Ankara, Binbaşıoğlu Yayınevi, 1978.s.106.
19. Birinci Otistik Spor Eğitim Projesi 2008, <http://www.anobder.org.tr>
20. Birinci Özürlüler Şurası. Çağdaş Toplum, Çağdaş Yaşam ve Özürlüler Komisyon Raporları Genel Kurul Görüşmeleri, , Ankara, 29 Kasım -02 Aralık 1999.

21. Coleman, M., Why have Physical Education, Teaching Elementary Physical Education, The independent Voru of elementary and Middle School Physical Educators, July, X:4, 1999.
22. Cüceloğlu, D., İnsan ve Davranışı, 7. Baskı. İstanbul: Remzi Yayınevi; 1997.s.492.
23. Çalık, T., Sınıf Yönetimi ve Özellikleri. KÜÇÜKAHMET, L. Editör. Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayınları; 2004.s.1-8.
24. Çelik, A. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Okul İçi ve Dışı Faaliyetlerde Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi (Trabzon Örneği), Yüksek Lisans, Ankara: Gazi Üniversitesi; 2008.
25. Çon, M., Yetim. A., Ağaoğlu. S. A., Taşmektepligil. M. Y., Elit Düzeyde Spor Yapanların Spora Yönelmelerinde İlk ve Ortaöğretim Kurumlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 1997; 2 (1) : 41-53.
26. Çoban, B., Ünveren, A., Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, 1. Baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık ; 2007.s.1-2.
27. Çöndü, A., Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri, 2. Baskı, Ankara: Nobel Yayınları; 2004.s.30.
28. Dedeoğlu, S., Durali, S., Tanrıverdi, K.A. Özel Eğitim Bölümü Zihin Engelliler Öğretmenliği Anabilim Dalı 3., 4. Sınıf Öğrencileri ve Mezunlarının Kendi Bölüm Programları, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri ile İlgili Düşünce ve Önerileri. Ankara Üniversitesi, Özel Eğitim Dergisi. 2004; 5(1): 47-55
29. Demirel, N., Zihinsel Engelli Çocuklarda Denge Eğitimi Çalışmalarının Özbakım Becerileri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2008.

30. Diler, M.S., Tuncel, F., Gürsel, F., 7-14 Yaş arası Hafif Zihinsel Engelli Çocuklarda Sözel ve Görsel Geri Bildirimin Öğrenmeye Etkisi. ÖZ-VERİ Dergisi 2008; 5 (2) : 1296.
31. Duman, S., Öğretim Programının Öğretmen Görüşleriyle Değerlendirilmesi Özel Eğitim Sınıflarında Uygulanan Beden Eğitimi Dersi. Yüksek Lisans. Konya: Selçuk Üniversitesi; 2003.
32. Erden, M., Öğretmenlik Mesleğine Giriş. 2. Baskı. İstanbul: Alkım Yayınları; 2001.s.162-172.
33. Ergit, Ş., Milli Eğitim ile İlgili Mevzuat, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi; 2000.s.193-196.
34. Ergun, N., Algun, C., Dolunay, N., Özürlülerde Spor Yaklaşımı, Spor Şurası Bildirileri, Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları; 1990.s.123.
35. Eripek, S., Fiziksel Engelli Çocuklar. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları; 1996.
36. Ertunç, E, N., Kaynaştırma Eğitimi Uygulanan İlköğretim İkinci Kademedeki Görev Alan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin ve Sınıflarındaki Engelli Öğrencilere Bakış Açılarının Değerlendirilmesi. (Adana İli Örneği), Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2008.
37. Fazlıoğlu, Y., Otizmde Temel Hareket Eğitiminin Kullanımı 1.Ulusal Engelli Bireyler İçin Fiziksel Aktivite Çalıştayı; (14-16.Ekim.2009) Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi
38. Fidan, N., Erden, M., Eğitime Giriş. 2. Baskı. Ankara: Feryal Matbaacılık; 1992.s.12.

39. Gökçe, B., Toplumsal Bilimlerde Araştırma, 3. Baskı. Ankara: Savaş Yayınları; 1999.s.128.s.128.
40. Gökmen, H., Gençlerin Gelişmesinde Beden Eğitiminin Rolü (Fiziksel, Psikolojik ve Sosyal Gelişmede), Orta Öğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Sorunları. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları Öğretim Dizisi: 6; 1988.s.59-60.
41. Güllü, M. Orta Öğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2007.
42. Günışık, E., T.C., İlkokullarda Beden Eğitimi, Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı, Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları : 4 ; 1973.s.7.
43. Gür, A., Özürlülerin Sosyal Yaşama Uyum Süreçlerinde Sportif Etkinliklerin Rolü, Ankara: T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları :16 ; 2001.s.8-18.
44. Gürsel, F., Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Öğrencilerin Engellilere Yönelik Tutumlarına Etkisi , Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2006; 31 :67-73
45. Gürsel, F., Engelli ve Engelli Olmayan Bireylerde Farklı Orandaki Hedef Artışının Performans Üzerine Etkisi. ÖZ-VERİ Dergisi 2008; 5 (2) : 1270
46. Gürsel, F., Özbek, O., Diler, S., Uluslararası Özel Eğitim Konferansı, Etkileşim ve İşbirliği. Özürlüler İçin Spor Merkezi, Antalya: 2001.
47. Harmandar, İ. H., Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri. 1. Baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık ; 2004.s.3-13.
48. Hatipoğlu, A., Normal ve İşitme Engelli Çocuklarda Denge Alıştırılmalarının Denge Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans. İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2005

49. Hultzer, S., 1.Ulusal Engelli Bireyler İçin Fiziksel Aktivite Çalıştayı; (14-16.Ekim.2009) Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi.
50. <http://www.besyo.net/index.php>. Beden eğitimi bölümleri Ders Müfredatları (19.Aralık.2009)
51. http://www.direct.gov.uk/en_disabled.people/everidaylife, School Sports And Disabled Children,(31.Ekim.2009)
52. <http://www.hayatadahiliz.biz/index.php?option=com> Engelleri Beraber Aşalım. (19.Aralık.2009)
53. <http://besyo.kocaeli.edu.tr> Yeni Eğitim Öğretim Yılı Ders Programları./ (30.Ekim.2009)
54. <http://orgm.meb.gov.tr/Özel> Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
55. <http://www.ozelcocuk.tr.gg/>- Bizi Anlayın.(30.ekim.2009)
56. http://ozelegitim.psikolojikdanisma.net/dokumanlar/kaynastirma_egitimi.doc (2.kasım.2009)
57. <http://kutuphanemiz.blogcu.com/Beden> Eğitimi Öğretmeninin Özellikleri. 30.kasım. 2009'da okundu.
58. İde, O., Engelli Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, (Akdeniz Bölgesi Örneği), Yüksek Lisans. Sakarya: Sakarya Üniversitesi; 2008.
59. İlhan, E. L. Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Spor Aktivitelerinin Ruhsal Uyum Düzeyine Etkisi. Doktora Tez. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2007.
60. İnal, A. N., Beden Eğitimi ve Spor Bilimi. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık; 2009.s.6.

61. İnal, S., Subaşı, F.,(2007), Academic Education in the Field of Disabled Sports in Turkey Revista da Sobama Dezembro 2007; 12 (1) : 42-47
62. Kaptan, S., Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri, 3.Baskı, Ankara: Tekışık Matbaası ; 1983.s.163-164.
63. Karagöz, M, M., Spor Yapan ve Yapmayan Engellilerin Bazı Fizyolojik ve Antropometrik Ölçümlerinin Kıyaslanması, Yüksek Lisans. Niğde; Niğde Üniversitesi: 2002.
64. Karaküçük, S., Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Faaliyet Alanları. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 1991; 7 (1) : 81
65. Karaküçük, S. ve Yenel, F., Çevre Ülkelerde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğretimi Veren Yüksek Öğretim Programlarının Genel görünüm, İ.Yıldırım, Editör, 1. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi. Ankara: Sim Matbaacılık, 26-27 Mayıs 2000; 116.
66. Karasar, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. 4. Baskı, Ankara: Sanem Matbaacılık; 1991. S: 71-73.
67. Karasar, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi- Kavramlar, İlkeler, Teknikler-. Ankara: Nobel Yayıncılık: 1999.s.173-174
68. Kasap, H., Beden Eğitimi, Morpa Spor Ansiklopedisi. 1, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları; 1997.s.156.
69. Kavaklı, A., Çocukluk Yaşlarında Büyüme ve Gelişme. Birinci Baskı. İstanbul: Hilal Matbaacılık;1992.
70. Kaya, Y. K., Eğitim Yönetimi, Kuram ve Türkiye'deki Uygulama. 2. Baskı. Ankara: Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitü Yayınları No:208;1984.s.3.
71. Keskin, S.A., 18-30 Yaş Arası Spor Yapan Görme Engelli Bireyler ile 18-30 Yaş Arası Spor Yapan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Personellerinin

İşitsel Basit Reaksiyon Zamanlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans. Ankara; Gazi Üniversitesi: 2008

72. Kısakürek, M. A., Eğitim Programları 25.kasım.2009'da okundu <http://dergiler.ankara.edu.tr./40/483/5673.pdf>
73. Kohl, H.W., Hobbs, K.E., Development of Physical Activity Behaviors Among Children and Adolescents. Pediatrics 2006; 101: 549-554
74. Koparan, Ş. Özel İhtiyaçları Olan Çocuklarda Spor.Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. 2003; 12 (1): 156.
75. MEB, Beden Eğitimi Dersi (1-8. sınıflar)Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Sayı:349;2007.s.11
76. MEB, Mamak Rehberlik ve Araştırma Merkezi (1999), Okulda Ve Ailede Rehberlik, Ankara: Takav Matbaacılık;1999.s.226
77. MEB. Özel Eğitimle İlgili Kanun ve Yönetmelik, Ankara;1986.
78. MEB, Okul içi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı, İlk-Ortaöğretim Kurumları Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İçi ve Ders Dışı Çalışmaları Rehberi, Ankara: MEB Yayınları;1997.s. 7,153,186,232
79. MEB, Özel Öğretim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişim:<http://www.orgm.meb.gov.tr> (8.Kasım.2009)
80. MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programı, Ankara: MEB Yayınları: 2002.s.162, 164
81. Meehan, S., Physical Education Adviser, Derby City Council: Children and Young People's Services , Temmuz 2008, Erişim:29.ekim.2009 da okundu. (Suzanne.meehan@derby.gov.uk)

82. Meehan, S., Disabled Children: Physical Education Presentation to Disabled People's Diversity Forum, June 2008, Erişim:
www.derby.gov.uk/LeisureCulture/Sports/SportsFacilities (11.Kasım.2009)
83. Oğuzkan, T., Normal Sınıflarda Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar. 1. Baskı. Ankara: Ülku Yayınları;1963.s.11
84. Örsal, Ö., Eğitilebilir Zeka Engelli Çocuğu Olan Ailelerin Çocuklarına Yönelik Sorunlarının Belirlenmesi. ÖZ-VERİ Dergisi,2007;4(1): 987
85. Özdemir, S. ve Yalın, H.İ., Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Nobel Yayınları; 1999.s.26
86. Özer, D. Aral, Özer, Güvenç, Tatar ve Hindistan, Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Motor Yeterliliklerinin Normal Gelişim Gösteren Yaşıtları ile Karşılaştırılarak İncelenmesi. Antalya Uluslararası Engelliler Sempozyumu (26-28 Ekim). Ankara: T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı Yayınları;1998. s.17.
87. Özer, D. S., Engelliler İçin Beden Eğitimi ve spor. 2.Baskı. Ankara: Nobel Yayınları; 2005.s.Giriş-2-60
88. Özer, D.S., Müniroğlu M., Türkiye'deki Beden Eğitimi ve Spor Meslek Yüksekokullarının Engellilere Yönelik Çalışmalarının İncelenmesi. Çağdaş Eğitim Dergisi 1998; 242: 21-4.
89. Özmen, Ö., Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni. 2. Baskı. Ankara: Bağırgan Yayınevi;1999.s.26-39
90. Özmen, Ö., Devlet ve Hükümet Politikası Olarak Spor. Beden Eğitimi ve Spor Dergisi 1979; 43: 21.
91. Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek, S. (2002). Özel Eğitime Giriş. 12. Baskı. Ankara: Karatepe Yayınları; 2002.s.53-152

92. Özyiğit, C., Eğitim Beden Eğitimi Spor. Ankara: Milli Eğitim Basımevi; 1992.s.348
93. Pehlivan. Z., Nitelikli Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme. 1. Spor Kongresi Bildirileri. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Kalkındırma ve Geliştirme Derneği;1998; s.8
94. Pişkin, M. ve Öner,U., Görüşme İlkeleri ve Teknikleri. Ankara: Siyasal Yayıncılık;1999.s.2.
95. Platon. Devlet. Eyi, C. (Çev), İstanbul: Gün Yayıncılık;2001.s.133
96. Söğüt, M., Sporun Bedensel Engellilerin Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans. Mersin: Mersin Üniversitesi; 2006.
97. Sönmez, T. ve Sunay, H., Ankara'daki Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Sorunlarına İlişkin Bir İnceleme. MEB Dergisi 2004; 162: 270-279.
98. Suveren, S., Ortopedik Özürlüler ve Spor. Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 1986.
99. Sümer, H., İşitme Engelli Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri. Yüksek Lisans. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi; 2006.
100. Tamer, K., Pulur, A., Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri. Ankara: Kozan Ofset Matbaacılık;2001.s.18-41
101. T:C: Başbakanlık, 8. Beş yıllık Kalkınma Planı, (2001-2005) 2005 Yılı Programı, S:146.
102. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, (1982), Kanun No:2709,

103. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı. Özürlüler Kanunu ve İlgili Mevzuat. Ankara: Başbakanlık Özürlüler İdaresi Yayınları; 2008.
104. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı. Aile Eğitim Rehberi, Görme Özürlüler, Aile Eğitim Serisi:1. Ankara: T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları; 2008
105. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı. Aile Eğitim Rehberi, Zihinsel Özürlüler, Aile Eğitim Serisi:3. Ankara: T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları; 2008.
106. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı. Aile Eğitim Rehberi, Dil ve Konuşma Özürlüler, Aile Eğitim Serisi:4. Ankara: T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları; 2008.
107. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı. Aile Eğitim Rehberi, Ortopedik Özürlüler, Aile Eğitim Serisi:2. Ankara: T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları; 2008.
108. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı. Aile Eğitim Rehberi, İşitme Özürlüler, Aile Eğitim Serisi:6. Ankara: T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları; 2008.
109. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı. Aile Eğitim Rehberi, Ruhsal ve Duygusal Özürlüler, Aile Eğitim Serisi:5. Ankara: T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları; 2008.
110. Tezcan, M., Sosyolojik açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları;1982.s. 139-140-141
111. Tezcan, M., Eğitim Sosyolojisi. 9. Baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları; 1994.s.3-46-47

112. Tufan, İ., Arun, O., Türkiye Özürlüler Araştırması, İkincil Analizi. Ankara: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu: 2006.
113. Uğur, O. A., Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yaklaşımları ve Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2006.
114. Ünal, N. ,Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans. Ankara: Gazi; 2006
115. Yanardağ, M., Yılmaz, İ., Ergün, N. Otizm ve Motor Performans. ÖZ-VERİ Dergisi 2008; 5 (2) : 1251-1265
116. Yalçın, H. F., Beden Eğitimi Öğretmeni El Kitabı. 2. Baskı. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları:1995.s.1-5
117. Yeni, E., Kaynaştırma Eğitimi. Yüksek Lisans. Ankara: Ankara Üniversitesi Tezsiz Yüksek Lisans Programı, Eğitimde Reform Dersi, Ders Notları: 2005.s.14-15
118. Yergin, S., Beden Eğitimi ve Sporun Önemi, Çağdaş Eğitim. Eylül, s:38
119. Yıldırım, İ. ve Yetim, A., Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 1996; 1(3):s.41
120. Yıldırım, A. ve Şimşek, H., Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2005.s.125.228.238
121. Yüzüak, E., Kütahya'da İlköğretim ve Liselerde Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Meslek Sorunlarının Araştırılması. Yüksek Lisans. Kütahya; Dumlupınar Üniversitesi; 2006.

122. Zolkowska, Teresa., Szerssen, İ.K., Bbaszkiewicz, İ., “Disability Studies Quarterly. “ Avrupa Birliğinin Özürlüler Politikası” . Aslantaş, H. (Çev), ÖZ-VERİ Dergisi 2006; 3 (1): 633.

EKLER

YARI-YAPILANDIRILMIŞ MÜLAKAT FORMU

I. BÖLÜM: KİŞİSEL ÖZELLİKLER

Okul:

Branş:

Yaş:

Hizmet Yılı:

Cinsiyet:

Mezun Olunan Okul:

Üniversite Dışında Katıldığınız Engellilerle ilgili Program:

Alınan Belgeler:

II. BÖLÜM: ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

- 1) Engelli okullarında beden eğitimi dersinin önemi hakkında düşünceleriniz nelerdir?
- 2) Sizce bu okullarda beden eğitimi dersine yeterince önem veriliyor mu?
- 3) Sizce engelli okullarındaki eğitimde rol oynayan aktörler beden eğitimi dersine yeterince önem veriyorlar mı?
 - a) Branş dışındaki öğretmenler sizce beden eğitimi derslerine nasıl bakıyorlar?
 - b) Sizce beden eğitimi derslerine ailelerin bakış açısı nasıl?
 - c) Çalıştığınız okul yönetimlerinin beden eğitimi derslerine bakış açısı nasıl?
- 4) Sizce engelli öğrencilerin beden eğitimi derslerine ilgi düzeyleri, spor faaliyetlerine katılımı ve derse genel tutumları nasıl?
- 5) Çalıştığınız engelli okulunda beden eğitimi dersi için tesisler açısından uygun şartlar var mı?
- 6) Sizce engelli okullarındaki beden eğitimi programında gösterilen amaçları gerçekleştirme düzeyi ne kadardır? Açıklayınız?
- 7) Engelli okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin eğitimi sizce yeterli midir?

İŞ OKULLARI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

D E R S L E R		SINIFLAR		
		1. Sınıf	2, 3 ve 4. Sınıf İş Yerinde Çalışamayacak Durumda Olanlar	2, 3 ve 4. Sınıf İşe Yerleştirilenler ile Uygulama Atölyesinde Çalışanlar
ZORUNLU DERSLER	Türkçe	4	2	2
	Matematik	2	2	2
	Sosyal Hayat	2	2	1
	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1	1	1
	Müzik	2	2	-
	Resim İş	2	2	-
	Beden Eğitimi	2	2	-
	Rehberlik/Sosyal Etkinlikler	1	1	-
	İş Eğitimi ve Meslek Ahlâkı	12	14	24
Zorunlu Ders Saati Toplamı		28	28	30
Seçmeli Ders Saati Toplamı		2	2	-
Genel Toplam		30	30	30

ACIKLAMALAR:

1. Sınıf ve şube sorumluluğu verilen öğretmenlere bu sınıf ve şubedeki öğrencilerin sağlık, sosyal ve kişilik hizmetleri ile diğer iş ve işlemlerine yönelik yapmış sayılacakları ek ders görevi ve bu görevlerine karşılık ödenecek ek ders ücreti, mevzuatında belirtildiği şekilde yürütülür.

2. Rehberlik ve Sosyal Etkinlikler için ayrılan ders saati, dönüşümlü bir şekilde bir hafta Rehberlik, diğer hafta Sosyal Etkinlikler için kullanılır. Sosyal Etkinlik Çalışmaları kapsamında, "Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği"nde belirtilen esaslar dikkate alınarak, tamamlanması zorunlu belirli sayıdaki etkinlikler yapılır. Bu çalışmalar proje faaliyetleri şeklinde de plânlanıp uygulanabilir.

3. Birinci sınıfta ve iş yerinde çalışamayacak durumda olan öğrencilerin iş eğitimi çalışmaları okulun atölyelerinde yapılır. İşe yerleştirilen öğrencilerin iş eğitimi çalışmaları iş yerlerinde, işe yerleştiremeyen öğrencilere ise okulun uygulama veya üretim atölyelerinde üretime yönelik çalışılır. Bu öğrencilere işyerinde çalışan öğrencilere uygulanan haftalık ders programı uygulanır.

4. Seçmeli dersler, okul yönetimince öğretim yılı başında okul ve çevrenin koşulları, öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları ile velilerin görüşleri dikkate alınarak, "Özel Eğitim Okulları Seçmeli Dersler Listesi"nden belirlenir.

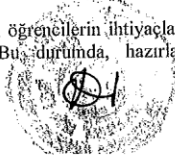

**HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLAR
İLKÖĞRETİM OKULU HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ**

D E R S L E R	SINIFLAR							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Türkçe	12	12	12	7	7	7	7	7
Matematik	4	4	4	4	4	3	3	3
Hayat Bilgisi	4	4	4					
Fen ve Teknoloji				3	3	3	3	3
Sosyal Bilgiler				3	3	2	2	
T.C.İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük								2
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi				2	2	2	2	2
Görsel Sanatlar	2	2	2	2	2	2	2	2
Müzik	2	2	2	2	2	2	2	2
Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	2	2	2
Teknoloji ve Tasarım						3	3	3
Trafik Güvenliği				1	1			
Rehberlik/Sosyal Etkinlikler	1	1	1	1	1	1	1	1
ZORUNLU DERS SAATİ TOPLAMI	27	27	27	27	27	27	27	27
SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI	3	3	3	3	3	3	3	3
GENEL TOPLAM	30	30	30	30	30	30	30	30

AÇIKLAMALAR

- Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuklar için açılan ilköğretim okullarında ve ilköğretim okulları bünyesinde bu çocuklar için açılan özel eğitim sınıflarında 2008-2009 öğretim yılından itibaren yetersizliği olmayan çocuklar için hazırlanan ilköğretim ders öğretim programları uygulanacaktır. Ancak, Talim ve Terbiye Kurulunun 04.06.2007 tarih ve 111 sayılı Kararıyla kabul edilen ilköğretim okulları haftalık ders çizelgesi ile bu ders çizelgesinde yer alan ders saatlerindeki farklılıklara göre öğrencilerin eğitim performansını ve ihtiyaçları doğrultusunda "Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı" (BEP) hazırlanarak uygulanır.
- Sınıf ve şube sorumluluğu verilen öğretmenlere bu sınıf ve şubedeki öğrencilerin sağlık, sosyal ve kişilik hizmetleri ile diğer iş ve işlemlerine yönelik yapmış sayılacakları ek ders görevi ve bu görevlerine karşılık ödenecek ek ders ücreti, mevzuatında belirtildiği şekilde yürütülür.
- Toplumsal Uyum Becerileri dersi seçmeli ders olarak düzenlenmiştir. Bu ders işlenirken "İlköğretim Okulu Orta Düzeyde Öğrenme Yetersizliği (Eğitilebilir) Olan Çocuklar Eğitim Programı"nda yer alan Toplumsal Uyum Becerileri öğretim programından yararlanılacaktır. Bu ders zorunlu seçmeli ders olarak okutulacaktır.
- Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuklar ilköğretim okullarında sınıf mevcudunun üçte birinin istemesi durumunda yabancı dil dersi 4-5-6-7 ve 8. Sınıflarda seçmeli ders olarak okutulabilir.
- Okutulacak seçmeli dersler, öğretim yılı başında okulun ve çevrenin şartları, öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları ile velilerin görüşleri de dikkate alınarak "Özel Eğitim Okulları Seçmeli Dersler Listesi"nden öğretmenler kurulunca belirlenir.
- Herhangi bir seçmeli dersin seçilebilmesi için o dersin bir önceki yılda seçilmiş olması şartı aranmaz.
- Okullar, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alarak seçmeli ders çeşidini Bakanlık onayı ile arttırabilirler. Bu durumda, hazırlanacak programın/programların Bakanlıkça onaylanması gerekir.

**OTİSTİK ÇOCUKLAR EĞİTİM MERKEZLERİ
HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ**

DERSLER	SINIFLAR							
	1	2	3	4	5	6	7	8
TÜRKÇE	2	2	2	2	2	2	2	2
MATEMATİK	1	1	1	2	2	2	2	2
HAYAT BİLGİSİ	3	3	3	3	3	3	3	3
İLETİŞİM BECERİLERİ	6	6	6	5	5	5	5	5
RESİM-İŞ	1	1	1	2	2	2	2	2
BEDEN EĞİTİMİ	5	5	5	4	4	4	4	4
MÜZİK	4	4	4	4	4	4	4	4
BESLENME EĞİTİMİ	5	5	5	5	5	5	5	5
TOPLUMSAL YAŞAM BECERİLERİ	3	3	3	3	3	3	3	3
TOPLAM DERS SAATİ	30	30	30	30	30	30	30	30

AÇIKLAMALAR:

1. Bu çizelge 6-14 yaş grubu otistik çocuklar için hazırlanmıştır. Mevcut Otistik Çocuklar Eğitim Programında yer alan okul öncesi bölümü beceri alanları bu ders çizelgesinin dışında tutulacaktır.
2. Yeni ders programı hazırlanıncaya kadar mevcut Otistik Çocuklar Eğitim Programında yer alan;
 - a) Motor beceriler konu başlığı altında yer alan amaç ve davranışlar "Beden Eğitimi" dersi olarak işlenecektir.
 - b) Oyun ve sanat etkinlikler konu başlığı altında yer alan amaç ve davranışlar "Müzik" dersi olarak işlenecektir.
 - c) Oyun ve sanat etkinlikleri konu başlığı altında yer alan amaç ve davranışlar "Resim-İş" dersi olarak işlenecektir.
 - d) Akademik öncesi beceriler ile akademik beceriler konu başlığı altında yer alan amaç ve davranışlar "Türkçe ve Matematik" dersi olarak işlenecektir.
 - e) Öz bakım becerileri konu başlığı altında yer alan amaç ve davranışlar "Beslenme Eğitimi" olarak işlenecektir.
 - f) Sosyal Yaşam Becerileri başlığı altında yer alan amaç ve davranışlar "Hayat Bilgisi" dersi olarak işlenecektir.
 - g) Günlük yaşam becerileri ve bağımsız yaşam becerileri konu başlıkları altında yer alan amaç ve davranışlar "Toplumsal Yaşam Becerileri" dersi olarak işlenecektir.
3. Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu tarafından otistik çocuklar eğitim merkezlerinde bireysel eğitim alması uygun görülen öğrencilerin haftalık toplam 10 saatlik ders dağıtım çizelgesi öğrencinin öncelikli ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanacaktır.
4. Çizelgede yer alan "Beslenme Eğitimi" dersi her gün 1 saat olmak üzere öğrencilerin beslenme saatinde gerçekleştirilir.
5. Çizelgede yer alan dersler haftanın günlerine eşit ağırlıklı olarak dağıtılmalıdır. Örneğin "iletişim becerileri" dersi günde 1 saat mutlaka işlenmelidir.

ANKARA'DA BULUNAN ENGELLİ OKULLARI ve ÖĞRETMEN SAYILARI

Sıra No	Okulun Adı	Öğretmen Sayısı
1	Altındağ-Göreneller Görme Engelliler İlköğretim Okulu (Görme Engelliler)	2
2	Altındağ-Yahya Özsoy İşitme Engelliler İlköğretim Okulu	1
3	Altındağ-Kemal Yurtbilir İşitme Engelliler Erken Çocukluk Eğitim Merkezi Anaokulu ve İlköğretim Okulu	1
4	Altındağ-Doğan Çağlar Ortopedik Engelliler İlköğretim Okulu	1
5	Altındağ- Kemal Yurtbilir Özel Eğitim Meslek Lisesi (İşitme Engelliler)	1
6	Altındağ- Doğan Çağlar Özel Eğitim Meslek Lisesi (Ortopedik Engelliler)	1
7	Altındağ-Çağdaş Eğitim-Uygulama ve İş Eğitim Merkezi-İlköğretim (Öğretilebilir Zihinsel Engelliler)	1
8	Çankaya İş Okulu-Meslek Lisesi (Eğitilebilir Zihinsel Engelliler)	1
9	Çankaya- Ankara Lions Kulübü Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi (İlköğretim)	1
10	Çankaya- Yusuf Karaman Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi- İlköğretim	1
11	Mamak- Hurin Yavuzalp Eğitilebilir Zihinsel Engelliler İş okulu- Meslek Lisesi	1
12	Mamak Öğretilebilir Zihinsel Engelliler Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi-İlköğretim	1
13	Yenimahalle- Milli Piyango Başkent İş Okulu-Eğitilebilir Zihinsel Engelliler Meslek Lisesi	2
14	Yenimahalle- Mithat Enç Görme Engelliler İlköğretim Okulu	1

15	Yenimahalle- Milli Eğitim Vakfı Gökkuşuğu Erken Çocukluk Eğitim Merkezi Anaokulu ve İlköğretim Okulu (Ortopedik Engelliler)	1
16	Yenimahalle- Sait Ulusoy Öğretilebilir Zihinsel Engelliler Eğitim Uygulama Okulu ve İş eğitim Merkezi-İlköğretim	1
17	Sincan- Yılmaz Balaban İşitme Engelliler İlköğretim Okulu	1
18	Eryaman Eğitim ve Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi (Öğretilebilir Zihinsel Engelli Lisesi)	1
19	Akyurt – Büğdüz Eğitim ve Uygulama Okulu ve İş Eğitim merkezi	–
20	Çubuk- Eğitim ve Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi.	–
21	Gölbaşı- Eğitim ve Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi.	1
22	Kazan- Eğitim ve Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi	–
23	Kızılcahamam- Eğitim ve Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi	–
24	Polatlı- Eğitim ve Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi	1
25	Sincan- Ali Aktürk Eğitim ve Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi	1
26	Şerefli Koçhisar- Eğitim ve Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi	–
27	Sincan İş Okulu- Eğitilebilir Zihinsel Engelli İlköğretim Okulu.	1
28	Çankaya- Süha Alemdaroğlu Eğitim ve Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi.	1

Ankara’da bulunan engelli okullarında 25 beden eğitimi öğretmeni görev yapmaktadır.

TEŞEKKÜR

Araştırma konusunu seçerken beni yönlendiren, destek veren, çalışmanın planlanması ve uygulanması sırasında yol gösteren; hoşgörü, bilgi ve yardımını hiçbir zaman esirgemeyen ve büyük katkı sağlayan saygıdeğer danışmanım Belgin GÖKYÜREK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın her aşamasında her türlü yardımı sağlayan Sayın Spor Uzmanı Halil SAROL'a, çok teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Engelli okullarını tanımamda, samimi ve pırlanta gibi öğrencileriyle buluşmamda, soruların hazırlanmasında, bana her türlü desteğin sağlanmasında büyük özveri gösteren arkadaşım Uzman Öğretmen Oya AYDAĞ'a, çevirileri ile tezimin oluşmasına büyük katkı sağlayan arkadaşım Dijan YURTTAŞ'a, sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunmayı bir borç bilirim.

Yüksek Lisans çalışmamın her safhasında bana destek olan ve tezimin bitmesine benden daha çok sevinecek olan çok sevdiğim biricik oğlum Aşkın Can GÜNFER'e sabrından dolayı teşekkür ederim.

Çalışmam sırasında maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen arkadaşlarım Ayten ÇUBUKÇU'ya, İskender BOYDAŞ'a, Cem AYHAN'a, Nuh TURAN'a, Mehmet Ali TÜY'e, ve ismini sayamadığım bütün arkadaşlarıma teşekkür ederim.

ÖZGEÇMİŞ

Aysel USTA

30.12.1964 tarihinde Anamur’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Anamur’da tamamladı.1981 yılında Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okuluna girerek öğrenimini 1985 yılında tamamladı. 1986 yılında Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana bilim Dalı Yüksek Lisans Programına başladı. 2009 yılındaki afaan yararlanarak tekrar Yüksek Lisans programına devam etmektedir.

Az derecede İngilizce ve Fransızca bilmektedir. Ayrıca “Engelli Öğrencilerin Spor Yoluyla Sosyal Hayata Uyumu” ile ilgili bir Avrupa Birliği (IVT-VETPRO) Projesi hazırlamıştır.